सिद्धार्थनगर नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

सिद्धार्थनगर, रुपन्देही, लुम्बिनी प्रदेश

राजश्व सुधार कार्ययोजना

(Revenue Improvement Action Plan-RIAP)

अन्तिम प्रतिवेदन

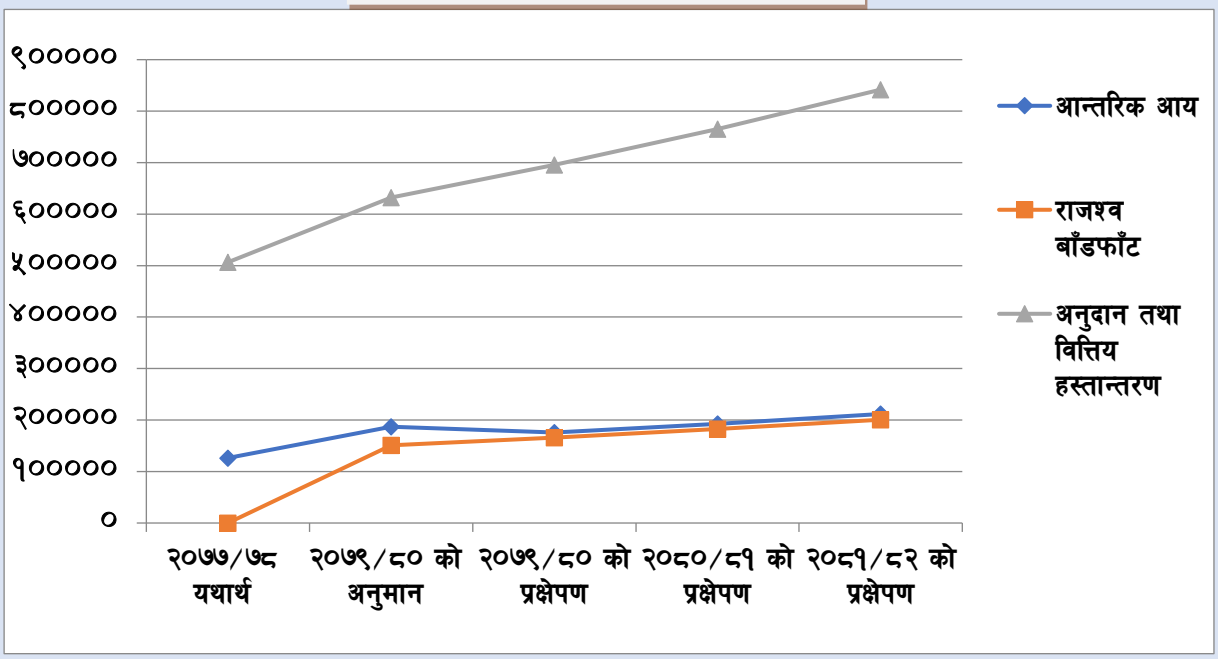

इन्टिग्रेटेड स्टडिज एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा. लि.

काठमाण्डौ, नेपाल

विषय सूची

परिच्छेद – एक: परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ राजश्व सुधार योजनाको औचित्य १

१.३ कार्ययोजनाका सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू २

१.४ कार्ययोजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया २

१.४.१ सन्दर्भ सामग्री सङ्कलन तथा अध्ययन ३

१.४.२ तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन फारम तथा सूची विकास ३

१.४.३ अभिमुखीकरण तथा तालिम सामग्री तयारी ३

१.४.४ पदाधिकारी तथा कर्मचारी अभिमुखीकरण कार्यक्रम ३

१.४.५ तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन तथा विश्लेषण ४

१.४.६ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा मस्यौदा तयारी ४

१.४.७ मस्यौदा प्रस्तुती तथा छलफल ४

१.४.८ राजश्व सुधार कार्यायोजना अन्तिम दस्तावेज तयारी ४

१.५ अध्ययनको सीमा ४

परिच्छेद – दुई: राजश्व परिचालन सम्बन्धी नगरपालिकाको विद्यमान अवस्था ६

२.१ नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय ६

२.१.१ राजनीतिक तथा प्रशासनिक अवस्थिति ६

२.१.२ भौगोलिक अवस्थिति ६

२.१.३ ऐतिहासिक चिनारी र नामाकरण ७

२.१.४ क्षेत्रफल, भूबनौट तथा भूउपयोग ७

२.१.५ जनसंख्या तथा घरपरिवार संख्या ७

२.१.६ साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय स्थल र सम्पदाहरू ८

२.२ नगरपालिकाको मानव संशाधनको अवस्था ८

२.२.१ मानव संशाधन/कर्मचारी ८

२.२.२ राजश्व परिचालन सम्बन्धी स्थानीय नीति तथा कानून १०

२.२.३ संगठन संरचना (महाशाखा, शाखा, शाखा र इकाई) १०

२.२.४ राजश्व परामर्श समितिको विवरण १०

२.२.५ राजश्व प्रशासन तथा परिचालनको व्यवस्था ११

२.३ नगरपालिकाको सम्पत्ती विवरण ११

२.३.१ स्वामित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा जमीनको विवरण ११

२.३.२ व्यापारिक कम्प्लेक्स, पसल कबल तथा सटर १४

२.३.३ सवारी तथा निर्माण साधन (जीप, जेसिबी, ट्रिपर, ट्रक्याक्टर आदि) १५

२.३.४ सडक, पुल र यातायात १५

२.३.५ बसपार्क, पार्किङ्ग स्थल १६

२.३.६ हाटबजार, पशुवधशाला १६

२.३.७ पार्क तथा मनोरञ्जन स्थल, भ्युटावर १६

२.४ आर्थिक अवस्था १६

२.४.१ उद्योग तथा कलकरखाना १६

२.४.२ व्यापार तथा व्यवसाय १७

२.४.३ वैंक तथा वित्तीय संस्था १७

२.४.४ औद्योगिक क्षेत्र १८
२.४.५ बजार १८

परिच्छेद - तीनः नगरपालिकाको राजश्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता १९

३.१ स्थानीय तहको राजश्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था १९
३.१.१ संवैधानिक व्यवस्था १९
३.१.२ कानुनी व्यवस्था १९
३.२ आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था २५
३.४ आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था र सम्भावना विश्लेषण २७
३.४.१ स्थानीय कर राजश्व २७
३.४.२ गैर कर राजश्व ३६

परिच्छेद – चारः आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता तथा सङ्कलन अवस्था ४२

४.१ राजश्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण ४२
४.२ राजश्व सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यको पहिचान ४२
४.३ आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता ४३
४.४ नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालन ४५
४.४.१ आन्तरिक राजश्व संरचनाको अवस्था ४८
४.५ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरू ४८

परिच्छेद - पाँचः राजश्व सुधार कार्ययोजना ४९

५.१ राजश्व सुधारका क्षेत्रहरू ४९
५.२ राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा ५०
५.३ बजेट अनुमान ५३

परिच्छेद - छः आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपण ५४

६.१ राजश्व प्रक्षेपणका विधिहरू ५४
६.२ राजश्व सङ्कलनमा पर्ने असरको प्रारम्भिक आँकलन ५४
६.३ राजश्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजश्व प्रक्षेपण ५५
६.४ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण ५६

परिच्छेद - सातः अपेक्षित नतिजा ६२

७.१ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण शारांश ६२
७.२ आय प्रक्षेपणको तुलनात्मक विश्लेषण ६२
७.३ नतिजा तालिका ६३

परिच्छेद - आठः कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ६५

८.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन ६५
८.२ श्रोत व्यवस्थापन ६५
८.३ कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ६५

अनुसूचीहरू ६८

अनुसूची १ : सन्दर्भ सामग्रीहरू ६८
अनुसूची २: तथ्याङ्क र सूचना सङ्कलनका लागि प्रयोग गरिएको सूची तथा फारम ७०
अनुसूची ३: अभिमुखीकरण कार्यक्रमका सहभागीहरूको उपस्थिति ७६
अनुसूची ४: अभिमुखीकरण कार्यक्रमका केही झलकहरू ७८

तालिका सूची

तालिका नं. १: नगरपालिकाको वडागत विवरण ६
तालिका नं. २: नगरपालिकाको भूउपयोग सम्बन्धी विवरण ७
तालिका नं. ३: नगरपालिकाको जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धी विवरण ८
तालिका नं. ४: कर्मचारीहरूको विवरण ९
तालिका नं. ५: राजश्व परामर्श समितिको नामावली १०
तालिका नं. ६: नगरपालिकाको राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारी सम्बन्धी विवरण ११
तालिका नं. ७: नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका जग्गा तथा भवन सम्बन्धी विवरण ११
तालिका नं. ८: सिद्धार्थनगर नगरपालिकामा रहेका घाट तथा चिहान क्षेत्रहरू देहाय वमोजिम रहेका छन् । १४
तालिका नं. ९: नगरपालिकामा रहेका निर्माण तथा सवारी साधन सम्बन्धी विवरण १५
तालिका नं. १०: सडक तथा यातायात सम्बन्धी विवरण १५
तालिका नं. ११: कृषि उपज तथा पशु हाट बजार सम्बन्धी विवरा १६
तालिका नं. १२: व्यवसाय सम्बन्धी विवरण १७
तालिका नं. १३: प्रमुख बजार सम्बन्धी विवरण १८
तालिका नं. १४: प्राकृतिक श्रोतको रोयल्टी बाँडफाँट (प्रतिशतमा) २२
तालिका नं. १५: स्थानीय र प्रदेश तह वीचको राजश्व बाँडफाड २३
तालिका नं. १६: मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्कको बाँडफाँट २४
तालिका नं. १७: आन्तरिक आय सङ्कलनको विद्यमान अवस्था विवरण २५
तालिका नं. १८: सम्पत्ति कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण २७
तालिका नं. १९: मालपोत कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण २८
तालिका नं. २०: घरबहाल कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण २९
तालिका नं. २१: व्यवसाय कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण ३१
तालिका नं. २२: साना सवारी कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण ३६
तालिका नं. २३: नक्सा पास दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण ३७
तालिका नं. २४: व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण ३८
तालिका नं. २५: सरकारी सम्पत्तिको बहालको सम्भाव्यता विश्लेषण ३९
तालिका नं. २६: सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण ४०
तालिका नं. २७: पार्किङ शुल्कको सम्भावना विश्लेषण ४१
तालिका नं. २८: विगतको ३ आ.व.को यथार्थ र चालु आ.व.को अनुमान र प्राप्तिको अवस्था ४५
तालिका नं. २९: कूल राजश्वमा शीर्षकगत योगदान (रु. हजारमा) ४८
तालिका नं. ३०: राजश्व सुधार कार्ययोजना ५०
तालिका नं. ३१: आगामी आ.व.हरूका लागि राजश्व प्रक्षेपणका आधारहरू (रु. हजारमा) ५६
तालिका नं. ३२: आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (रु. हजारमा) ५९
तालिका नं. ३३: आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण शारांश (रु. हजारमा) ६२

परिच्छेद – एक: परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार राज्यलाई संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहमा विभाजन गरेको छ । तीन तहमा विभाजित सरकारले संविधान र कानून बमोजिम राज्यशक्तिलाई समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वको आधारमा चल्ने गरी व्यवस्था गरेको छ । नेपालको संविधानको अनुसूची-८ मा स्थानीय तहको एकल अधिकार र अनुसूची-९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको बारेमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। जस अनुसार स्थानीय सरकारलाई विभिन्न कर तथा गैर करहरू लगाउने र उठाउने अधिकार दिएको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ९ को दफा ५५ देखि ६८ सम्म स्थानीय तहले प्रयोग गर्न पाउने आर्थिक अधिकार एवं यसका लागि कानूनी सिमा समेत निर्धारण गरेको छ। अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहले लगाउन पाउने कर, सङ्कलन गर्न सक्ने राजश्व, संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त गर्ने अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँट र आर्थिक सहयोग सम्बन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ । यस बैधानिक र कानूनी प्रावधान अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र राजश्व सङ्कलन, बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न सक्ने हुँदा यसलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी ढंगबाट अधिकारको प्रयोग हुन आवश्यक पर्दछ ।

राज्य पूनर्संरचना पश्चात स्थानीय सरकारलाई जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको रुपमा भएकाले जनताका आकांक्षा र चाहनाहरूको सम्बोधन गर्नुपर्ने हुन्छ । यस अवस्थामा स्थानीय तहले आ-आफ्नो जिम्मेवारी पुरा गर्न र जनचाहना अनुरुप सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक छ। स्थानीय सरकारको विकास र प्रशासनिक खर्च धान्नका लागि र स्थानीय तहको आन्तरिक राजश्व सङ्कलनको क्षमता वृद्धि गर्न अपरिहार्य भएको छ । यसका लागि स्थानीय तहको राजश्व अधिकारका संभावित क्षेत्रहरूको खोजीगरी परिचालनका लागि अवलम्वन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकिय सुधारका उपायहरू पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने हुन्छ । मध्यमकालिन खर्च संरचना तर्जुमा गर्दा तीन वर्षमा खर्च गरिने क्षेत्र, कार्यक्रम, आयोजना र क्रियाकलापहरूमा प्रति एकाई लागतसहितको खर्चको प्रक्षेपण गर्न, खर्च गरिने क्षेत्रहरूको प्राथमिकीकरण गर्न खर्चका स्रोतहरूको उल्लेख गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका लागि राजश्व परिचालन गर्न सकिने क्षेत्रहरूको पहिचान गरी वास्तविक आन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्न स्थानीय तहको राजश्व सुधार कार्ययोजनाको आवश्यकता पर्दछ ।

यसै सन्दर्भमा रुपन्देही जिल्लाको सिद्धार्थनगर नगरपालिकाले प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान लुम्बिनी प्रदेशको स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम तथा इन्टिग्रेटेड स्टडीज एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा.लि.को प्राविधिक सहयोगमा नगर प्रमुख, उपप्रमुख सहित निर्वाचित पदाधिकारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजश्व शाखा तथा आर्थिक प्रशासन शाखाका कर्मचारीहरू समेतको सक्रिय उपस्थिति र सहभागिता एवं सहयोगमा आगामी तीन वर्षको लागि यो राजश्व सुधार कार्ययोजना, २०७८ तयार पारिएको हो ।

१.२ राजश्व सुधार योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान र विभिन्न संघीय कानूनहरूमा स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार सम्बन्धी प्रावधानहरूको व्यवस्था गरिएका छन् । नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू लगायत राजश्व सङ्कलनमा संलग्न रहने कर्मचारीहरू समेतका लागि नगरपालिकाको वित्तीय अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक र कानुनी प्रावधानका बारेमा थप स्पष्ट पार्न, राजश्वका संभावित क्षेत्र पहिचान गर्नु जरुरी हुन्छ। राजश्वका क्षेत्र र दायरा विस्तार गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने दिशामा राजश्व सुधार कार्ययोजनाले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । यस अध्ययनबाट तयार गरिएको राजश्व सुधार कार्ययोजना नेपाल सरकार र राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगको लागि स्थानीय तहहरूलाई उपलब्ध गराउने विभिन्न प्रकारका अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड र आधारहरू तयार गर्न, मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार पार्न सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा उपयोगी हुनेछ। मध्यमकालिन खर्च संरचनामा तयार पार्दा तीन वर्षका लागि आन्तरिक

आयको समेत प्रक्षेपण गर्न यसले सहयोग पुऱ्याउने छ। अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १८ बमोजिम स्थानीय तहले आयको अनुमान अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्न तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ को उपदफा (६) बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गर्नकालागि यो दस्तावेज उपयोगी हुनेछ।

१.३ कार्ययोजनाका सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू

सोच

नगरपालिकाको आन्तरिक आय प्रक्षेपण सहितको राजश्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्ने

लक्ष्य

नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वको प्रमुख स्रोतहरूको पहिचान भई राजश्व सुधारका क्रियाकलापहरू तय भएको हुने।

उद्देश्यहरू

राजश्व सुधार कार्ययोजनाको सर्वोपरि उद्देश्य सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि गर्न योगदान पुऱ्याउनु हो। तत्कालिन उद्देश्य नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्वको परिचालनको विद्यमान अवस्थाको समीक्षा गर्ने र आन्तरिक स्रोतका सम्भावनाहरूको विश्लेषण गरी आगामी तीन आ.व.को आन्तरिक आयको प्रक्षेपण सहितको राजश्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्नु रहेको छ। यो योजनाको विशिष्ट उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- स्थानीय तहको आर्थिक अधिकार तथा राजश्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धमा नगर कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरू, शाखा प्रमुखहरू, कर्मचारीहरू तथा राजश्व प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई स्थानीय तहको राजश्व अधिकार बारमो अभिमुखीकरण गरीक्षमता विकास गर्ने।
- नगरपालिकाको विगत तीन वर्षको शीर्षकगत रुपमा आन्तरिक आयको अवस्था र प्रवृत्तिको विश्लेषण गर्ने रराजश्वको प्रक्षेपण गर्ने
- नगरपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धिका लागि आयका प्रमुख स्रोतहरूको सम्भावना र यथार्थ असुलीमा भएको फरकको पहिचान गर्ने।
- राजश्व प्रशासनको नीतिगत, संस्थागत व्यवस्था, विलिङ्ग तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विश्लेषण गर्ने।
- नगरपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धिका सम्भावनाहरू पहिचान गरी राजश्व सुधार कार्ययोजना र प्रक्षेपण सहितको राजश्व सुदृढिकरण कार्ययोजना तयार गर्ने।
- नगरपालिकाको विद्यमान आर्थिक ऐन पुनरावलोकन गरी आवश्यक सुधारका लागि सुझाव उपलब्ध गराउने।

१.४ कार्ययोजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्नकालागि अनुसूची १ मा दिइएका सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययन आवश्यक फाराम तथा चेकलिष्ट तयारी, तथ्याङ्क तथा सूचना सङ्कलन र विश्लेषण, समावेशी र सहभागितामूलक छलफल, राजश्वको क्षेत्राधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण एवं कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना जस्ता राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा दिग्दर्शनमा उल्लेख गरिएका तपशिलका विधि र प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिएको थियो।

१.४.१ तयारी तथा समन्वय

राजश्व सुधार कार्ययोजनाको प्रथम चरणमा नगरपालिकासँग समन्वय गरी कार्ययोजना तयारीकालागि छलफल गरियो । छलफलको क्रममा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने मिति तथा समय तय गरी सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रियाको बारेमा छलफल गरियो ।

१.४.२ सन्दर्भ सामग्री सङ्कलन तथा अध्ययन

कार्ययोजना तर्जुमा कार्यको प्रथम चरणमा विभिन्न स्रोतहरूबाट सन्दर्भ सामग्रीहरू सङ्कलन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । यस क्रममा अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएको मूख्य सामग्रीहरू अनुसूची १ मादिइएको छ ।

१.४.३ तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन फारम तथा सूची विकास

सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन तथा विश्लेषण पश्चात तथ्यांङ्क तथा सूचना सङ्कलनका लागि आवश्यक फारमहरूको विकास गरिएको थियो । नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्यक्रमको सन्दर्भमा तथ्याङ्क सङ्कलनको लागि प्रयोग गरिएको फारम **अनुसूची २** मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.४ अभिमुखीकरण तथा तालिम सामग्री तयारी

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ मा दिइएको विषयवस्तुको आधारमा नगरपालिकाको पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई राजश्व सुधार सम्बन्धी अभिमुखीकरणकालागि सामग्री तयारी गरियो । अभिमुखीकरणमा समावेश गरिएका विषयवस्तुहरू तपशिलमा उल्लेख गरिए बमोजिम छन् ।

- राजश्व सुधार कार्ययोजनाको उद्देश्य
- कर शुल्क दस्तुर बीचको भिन्नता
- स्थानीय तहको एकल तथा संयुक्त राजश्व अधिकार,
- करका दर निर्धारण गर्ने आधारहरू
- आर्थिक ऐनको आवश्यकता र यसको विश्लेषण
- राजश्व परामर्श समितिका कार्यहरू
- राजश्व प्रशासन अन्तर्गतका कार्यहरू तथा अनुभव आदान प्रदान
- राजश्व परिचालन सम्बन्धी अनुभव आदान प्रदान,
- राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया
- राजश्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्य तथा तर्जुमा प्रक्रिया
- राजश्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्व
- राजश्व सुधार कार्ययोजनाको उद्देश्य
- स्थानीय तहको एकल तथा संयुक्त राजश्व अधिकार,
- राजश्व परिचालन सम्बन्धी अनुभव आदान प्रदान,
- राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया

१.४.५ पदाधिकारी तथा कर्मचारी अभिमुखीकरण कार्यक्रम

राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यमा नगरपालिकाको प्रमुख पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई मिति २०७८ साल फागुन १५ गते एक दिवसीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरियो । कार्यक्रममा यस नगरपालिका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र राजश्व शाखाका प्रमुखको सहित ४९ जनाको सहभागिता रहेको थियो । अभिमुखीकरण कार्यक्रमको उद्देश्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

- राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको आवश्यकता र तर्जुमा प्रक्रिया,
- स्थानीय तहको राजश्व अधिकार, परिमार्जित व्यवस्था र हालको अभ्यास,
- स्थानीय तहको राजश्व परिचालनमा नगरपालिकाले भोगेका मुख्य समस्या तथा अनुभव ।

१.४.६ तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन तथा विश्लेषण

अभिमुखीकरण कार्यक्रम पश्चात राजश्व परिचालनको विद्यमान अवस्था, उपलब्ध सूचनाको आधारमा राजश्वको शीर्षकगत संभाव्यता विश्लेषण, राजश्व परिचालन देखिएका समस्या र ती समस्याको समाधानका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू र राजश्व प्रक्षेपणको प्रारम्भिक दस्तावेज तयार गरियो । यस प्रकार तयार प्रारम्भिक दस्तावेजमा नपुग सूचना सङ्कलन गर्न सम्बन्धित कर्मचारी र नगरपालिकाको वेवसाईट, आर्थिक ऐन, आर्थिक विवरण र अन्य दस्तावेज र श्रोतबाट थप तथ्याङ्क सङ्कलन गरियो । यसैगरी प्रत्यक्ष रुपमा कार्यपालिका कार्यालयका सम्बन्धित शाखाका कर्मचारी, वडा कार्यालय र सम्बन्धित सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधिसँग राय परामर्श र स्थलगत अवलोकन समेत गरी तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अन्य श्रोतबाट उपलब्ध तथ्याङ्क रुजु समेत गरियो । यस अध्ययनकालागि देहाय बमोजिमका स्रोतहरूबाट तथ्याङ्क एवं सूचनाहरू सङ्कलन गरिएको थियो :

- वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम पुस्तिका
- चालु आ.व.का नीति तथा कार्यक्रमहरू
- चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित आय विवरण तथा आर्थिक ऐन,
- विगत आर्थिक वर्षहरूको यथार्थ आय विवरण,
- स्थानीय तहको राजश्व सबन्धी कानूनहरू
- प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन
- ठेक्का लागेका संझौता प्रतिवेदनहरू
- राजश्व परिचालनको नीतिगत, कानूनी र प्रशासनिक व्यवस्था सम्बन्धी विवरण,
- आन्तरिक आय सङ्कलनको अवस्था, स्रोत, क्षेत्र तथा दर सम्बन्धी विस्तृत विवरण,
- कर तथा गैर कर क्षेत्रहरूको शीर्षकगत दायरा, दर तथा कूल सङ्कलनको सम्भावना,
- आन्तरिक आय सङ्कलनको संभावित नयाँ क्षेत्रहरू सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचना ।

१.४.७ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा मस्यौदा तयारी

विभिन्न स्रोतहरूको पुनरावलोकन, नगरपालिकाबाट प्राप्त अभिलेखहरूको अध्ययन र नगरपालिकामा आयोजना गरिएको कार्यशाला गोष्ठीबाट प्राप्त सुझाव र सल्लाहका आधारमा मस्यौदा प्रतिवेदन तयार पारी लुम्बिनी प्रदेश प्रतिष्ठानमा सुझावकालागि पेश गरिएको थियो ।

१.४.८ मस्यौदा प्रस्तुती तथा छलफल

यसरी तयार गरिएको राजश्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदनलाई २०७९ बैशाख ६ गते सम्बन्धित पक्षहरू नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू समक्ष प्रस्तुत गरी आवश्यक सुझावहरू तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन गरिएको थियो । त्यहाँबाट प्राप्त सुझावहरूलाई मस्यौदा राजश्व सुधार कार्ययोजनामा समावेश गरिएको थियो ।

१.४.९ राजश्व सुधार कार्यायोजना अन्तिम दस्तावेज तयारी

लुम्बिनी प्रदेश प्रतिष्ठान, नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू, राजश्व परामर्श समितिका पदाधिकारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजश्वसँग सम्बन्धित कर्मचारी आदिबाट प्राप्त सुझावहरू समावेश गरी प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप दिइएको थियो ।

१.५ अध्ययनको सीमा

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना निम्नानुसारका सीमामा रही तयार गरिएको छ :

- नगरपालिकाको प्रमुख आयश्रोतको रुपमा रहेको सम्पत्ति कर अनुमानका लागि साविक मालपोत कार्यालयमा रहेको नगर क्षेत्रभित्रको घर जग्गाको लगत नगरपालिकामा उपलव्ध नभएको कारण सम्पत्ति कर यति नै प्राप्त हुन सक्छ भन्ने ठोस आधारको अभावले सहभागीहरूले दिएको सूचना र अनुमानमा निर्भर रही सोही आधारमा तयार गरिएको छ ।
- यस अध्ययन नगरकार्यपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त अभिलेख तथा दस्तावेज, नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू तथा सम्बन्धित कर्मचारीहरू र अन्य सरोकारवाला पक्षहरूसँग गरिएको छलफल र कार्यशालाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा तयार गरिएको हो ।
- राजश्व प्रक्षेपण गर्ने क्रममा कतिपय स्रोतहरूका करदाताको संख्या सम्बन्धी आधिकारिक आधार तथ्याङ्क प्राप्त हुन नसकेकोले सहभागीहरूले दिएको सूचनालाई आधार मानिएको छ ।
- नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण तयार भई नसकेको र सहभागीहरूमा सम्पूर्ण नगरस्तरीय तथ्याङ्क सम्बन्धी जानकारी हुन नसक्नुले पनि अध्ययनलाई सीमावद्ध गराएको छ ।

परिच्छेद – दुई: राजश्व परिचालन सम्बन्धी नगरपालिकाको विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाको राजश्व परिचालनसँग सम्बन्धित आन्तरिक तथा वाह्य पक्षहरूलाई यस परिच्छेद अन्तर्गत विश्लेषण गरिएको छ । विशेषत: नगरपालिकाको परिचय, आन्तरिक आय परिचालनको विद्यमान अवस्था र हालका मुख्य सवालहरूलाई छोटकरीमा व्याख्या गरिएको छ । यसले नगरपालिकाको आय सङ्कलनको लागि संस्थागत क्षमतामा सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

२.१ नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१.१ राजनीतिक तथा प्रशासनिक अवस्थिति

सांस्कृतिक परम्परा र मान्यताहरू साहित्य, भाषा, कला, धर्म, सस्कृतिको साझा संगमको रुपमा यस नगरपालिका रहेको छ । वि.सं. १९९० सम्म नगन्य रूपमा मात्र वस्तीहरू भएको यस नगरमा वि.सं. २०१० सालमा शान्तिनगरमा हवाई मैदान निर्माण भएपछि बस्ति विकासको गतिमा तीव्रता आएको पाईन्छ । वि.सं. २०२४ सालमा भैरहवा नगर पञ्चालयतको नामबाट औपचारिक रुपमा नगरपालिका घोषणा भएको थियो । वि.स. २०३३ साल देखि नगरपालिकाको नाम भैरहवा नगरबाट सिद्धार्थनगरमा रुपान्तरित भएको हो । यो नगरपालिका रुपन्देही जिल्ला प्रतिनिधी सभा संसदीय निर्वाचन क्षेत्र नं ३ र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र 'क' अन्तर्गत पर्दछ ।

तालिका नं. १: **नगरपालिकाको वडागत विवरण**

नयाँ वडा	समावेश गाविस र नगरपालिका	जनसंख्या	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)
१	सिद्धार्थनगर (१)	५७०५	४.३५
२	सिद्धार्थनगर (२)	३००५	३.१३
३	सिद्धार्थनगर (३)	६६२४	२.८९
४	सिद्धार्थनगर (४)	४९००	४.७२
५	सिद्धार्थनगर (५)	१०५१	०.२
६	सिद्धार्थनगर (६)	९०३१	१.३३
७	सिद्धार्थनगर (७)	३९९०	०.४६
८	सिद्धार्थनगर (८)	८८७२	१.८२
९	सिद्धार्थनगर (९)	६८६८	६.१३
१०	सिद्धार्थनगर (१०)	२९३२	४.२
११	सिद्धार्थनगर (११)	२३८७	५.२९
१२	सिद्धार्थनगर (१२)	३९६७	०.८८
१३	सिद्धार्थनगर (१३)	४१५१	०.६३
जम्मा		**६३४८३**	**३६.०३**

स्रोत : सिद्धार्थनगर नगरपालिका कार्यालय २०७८

२.१.२ भौगोलिक अवस्थिति

सिद्धार्थनगर नगरपालिका लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत रुपन्देही जिल्लाको १६ वटा स्थानीय तहहरूमध्ये एक हो । भौगोलिक हिसाबले ८३° २६' पूर्वी देशान्तर र २७°३१' उत्तरी अक्षांसमा फैलिएको छ । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल ३६.०३ व.कि.मी. र समुद्र सतहबाट ११० मिटरमा रहेको छ । यस नगरपालिकाको उत्तरमा ओमसतिया गाउँपालिका, पश्चिमतिर मायादेवी गाउँपालिका, दक्षिणमा सुनौली (महाराजगञ्ज जिल्ला, भारत) र पूर्वमा ओमसतिया गाउँपालिका पर्दछन ।

२.१.३ ऐतिहासिक चिनारी र नामाकरण

रूपन्देही जिल्लाको दक्षिणी भागमा अवस्थित सिद्धार्थनगर नगरपालिका नेपाल र भारतको सिमानामा पर्ने मुख्य प्रवेशद्वारहरू मध्ये एक महत्वपूर्ण पर्यटकीय, व्यापारिक र औद्योगिक केन्द्रको रूपमा स्थापित छ । भगवान गौतम बुद्धको बाल्यकालको नाम सिद्धार्थ (सर्वअर्थसिद्ध) बाट यस नगरपालिकाको नामाकरण गरिएको छ ।

२.१.४ क्षेत्रफल, भूबनौट तथा भूउपयोग

यस नगरपालिकाको वर्तमान भू-उपयोगलाई हेर्दा ५१.१४ प्रतिशत खेतीयोग्य जमिनले ओगटेको छ । दोस्रोमा ३०.५९ प्रतिशत आवास क्षेत्रले ओगटेको छ । एयरपोर्टले ११.०२ प्रतिशत ओगटेको छ । ०.०८ मा वन जङ्गल क्षेत्र रहेको छ । झाडी बुट्यानले ३.६४ प्रतिशत ओगटेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. २: **नगरपालिकाको भूउपयोग सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं	जमिनको किसिम	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.मा)	प्रतिशत
१	एयरपोर्ट	३.९७	११.०२
२	इट्टाभट्टा	०.१४	०.३९
३	आवास क्षेत्र	११.०२	३०.५९
४	झाडी बुट्यान	१.३१	३.६४
५	खेतीयोग्य जमिन	१८.४२	५१.१४
६	वन जङ्गल	०.०३	०.०८
७	बगैचा	०.११	०.३१
८	पार्किङ्ग क्षेत्र	०.२५	०.६९
९	पोखरी	०.१४	०.३९
१०	सिमसार क्षेत्र	०.०५	०.१४
११	खोलानाला	०.५८	१.६१
		३६.०२	१००

स्रोत: भू सूचना प्रणाली २०७८

२.१.५ जनसंख्या तथा घरपरिवार संख्या

यस नगरपालिकाको जम्मा जनसंख्या ६३४८३ रहेको छ । जसमध्ये महिला जनसंख्या ३१८१० र पुरुष जनसंख्या ३१६७३ रहेको छ । यसरी हेर्दा प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको जनसंख्या ९९.५७ मात्र रहेको छ । सबैभन्दा बढि जनसंख्या वडा नं. ६ मा र सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ५ मा रहेको छ । नगरपालिकामा रहेका परिवारको औषत आकार ४.२ रहेको छ । यस नगरपालिकाको जनघनत्वलाई हेर्दा प्रति वर्य कि. मी ४४५६२ जना पर्दछ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार १२३२९ घर, १६०११ परिवार संख्या र जनसंख्या ७६३०७ रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जनसंख्या ६३४८३ थियो । २०६८ र २०७८ को जनसंख्यालाई तुलना गर्दा १० वर्षको अन्तरालमा यस नगरको जनसंख्याको वृद्धिदर १.८४ रहेको छ ।

तालिका नं. ३: **नगरपालिकाको जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धी विवरण**

वडा नं.	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको औषत आकार	लैङ्गिक अनुपात (प्रति १०० महिलामा पुरुष)	क्षेत्रफल	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मी.
		पुरुष	महिला	जम्मा				
१	१०६६	२७८७	२९१८	५७०५	५.४	९५.५१	४.३५	१३११
२	४९८	१४४६	१५५९	३००५	६.०	९२.७५	३.१३	९६०.१
३	१२८५	३३२४	३३००	६६२४	५.२	१००.७	२.८९	२२९२
४	८१३	२४९३	२४०७	४९००	६.०	१०३.६	४.७२	१०३८
५	१९३	५३८	५१३	१०५१	५.४	१०४.९	०.२	५२५५
६	१६३३	४५४३	४४८८	९०३१	५.५	१०१.२	१.३३	६७९०
७	९५२	२०१६	१९७४	३९९०	४.२	१०२.१	०.४६	८६७४
८	२०७८	४४२१	४४५१	८८७२	४.३	९९.३३	१.८२	४८७५
९	१३५२	३३९६	३४७२	६८६८	५.१	९७.८१	६.१३	११२०
१०	६३६	१४९५	१४३७	२९३२	४.६	१०४	४.२	६९८.१
११	७६९	१२०४	११८३	२३८७	३.१	१०१.८	५.२९	४५१.२
१२	२४१२	१९७२	१९९५	३९६७	१.६	९८.८५	०.८८	४५०८
१३	१२९३	२०३८	२११३	४१५१	३.२	९६.४५	०.६३	६५८९
जम्मा	**१४९८०**	**३१६७३**	**३१८१०**	**६३४८३**	**४.२**	**९९.५७**	**३६.०३**	**४४५६२**

स्रोत : सिद्धार्थनगर नगरपालिका कार्यालय २०७८

२.१.६ साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय स्थल र सम्पदाहरू

सिद्धार्थनगर नगरपालिकामा विभिन्न जाती, धर्म सम्प्रदाय र भेषभुषाका मानिसहरू बसोबास गर्दछन् । सबै जातजाति र सम्प्रदायका आ-आफ्नै खाले धर्म संस्कृति र चालचलनहरू छन् । जसमा बडादशैं, तिहार, रामनवमी, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी होली, माघे संक्रान्ती ईद, जितिया पर्व आदि चाडपर्वहरू रहेका छन । कोटही माई मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, शिव मन्दिर, राम जानकी मन्दिर, कालीमाई मन्दिर, छठ पोखरी, राधा कृष्ण मन्दिर, समयमाई मन्दिर, बुद्ध विहार जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन् ।

प्रमुख विशेषता

यस नगरपालिकामा जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको पाईन्छ । यस नगरपालिका वासिन्दाहरूले मनाउने प्रमुख चाडपर्व र मेलाहरूमा पनि विविधता रहेको छ । बडादशैं, तिहार, रामनवमी, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी होली, माघेसंक्रान्ती ईद, जितिया पर्व आदि चाडपर्वहरूले नगरपालिकाको साँस्कृतिक वैभवलाई उच्च राख्न मद्दत गरेका छन् ।

२.२ नगरपालिकाको मानव संशाधनको अवस्था

२.२.१ मानव संशाधन/कर्मचारी

यस नगरपालिकाकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको तहगत विवरण देहायको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ४: **कर्मचारीहरूको विवरण**

क्र.सं	पद	तह								जम्मा
		१०	९	८	७	६	५	४	श्रेणी विहिन	
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१								१
२	शिक्षा		१			१	१			३
३	इन्जिनियर(प्रा.)		१	२	३	५	७			१८
४	प्रशासन			१	२	५	११			१९
५	पशु			१			१			२
६	कृषि			१		१	१			३
७	स्वास्थ्य			१	३		७	६	६	२३
८	कानून				१					१
९	लेखा				१		१	१		३
१०	आ.ले.प.					१	१			२
११	कम्प्युटर					१	१			२
१२	महिला विकास (विविध)						१	१		२
१३	सर्वेक्षक						२			२
१४	नगर प्रहरी						१	१	१३	१५
१५	विद्युत टेक्निसियन					१	१	३		५
१६	वारुणयन्त्र चालक र फायरम्यान								१६	१६
१७	प्लम्बर									०
१८	खापासटे							१		१
१९	हलुका सवारी चालक								४	४
२०	कार्यालय सहयोगी								२२	२२
२१	सवारी चालक (हेवी)								२	२
२२	सवारी चालक ट्रयाक्टर								११	११
२३	कार्यालय कुचीकार								४	४
२४	सरसफाई तर्फ								८८	८८
	जम्मा	**१**	**२**	**६**	**१०**	**१५**	**३६**	**१३**	**१६६**	**२४९**
	वडा कार्यालय तर्फ									
२५	सहायक (प्रशासन)	०					१३	१३		**२६**
२६	कार्यालय सहयोगी	०							१३	**१३**
२७	वडा कार्यालय तर्फ जम्मा	०	०	०	०	०	१३	१३	१३	**३९**
	कुल जम्मा	१	२	६	१०	१५	४९	२६	१७९	२८८

स्रोत: नगरपालिकाको कार्यालय २०७८

२.२.२ राजश्व परिचालन सम्बन्धी स्थानीय नीति तथा कानून

यस नगरपालिकाले राजश्व परिचालनसँग सम्बन्धित ऐन, निर्देशिका, कार्यविधि निर्माण गरेको छ । राजश्वसँग सम्बन्धित ऐन, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू गरी १७ वटा निर्माण गरिएका छन ।

१) स्थानीय तहको आर्थिक ऐन (५ वर्षको)
२) स्थानीय तहको विनियोजन ऐन ५ वर्षको)
३) व्यवसाय कर व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७८
४) मालपोत उठाउने सम्बन्धी कार्यविधी २०७८
५) घर बहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधी २०७८
६) सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८
७) आन्तरिक आयको ठेक्का बन्दोबस्त सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
८) पुराना नक्सा पास नभएका भवनहरूको नक्सापास नियमित गर्ने सम्बन्धी विशेष कार्यबिधी २०७७
९) बारूणयन्त्र संचालन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
१०) सार्बजनिक निजि साझेदारी नियमावली २०७५
११) स्थानीय तहको सरकारबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका २०७५
१२) घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
१३) एफ एम रेडियो सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४
१४) कृषि ब्यबसाय प्रबर्धन ऐन ,२०७४
१५) सार्बजनिक निजि साझेदारी ऐन २०७४
१६) एफ.एम रेडियो संचालन तथा ब्यबस्थापन कार्यविधि २०७४
१७) फोहोरमैला ब्यबस्थापन ऐन २०७४

राजश्व परिचानकालागि आवश्यक देखिएका कार्यविधिहरू

- बहाल विटौरी शुल्क सङ्कलन कार्यविधि
- पार्किङ शुल्क सङ्कलन कार्यविधि

२.२.३ संगठन संरचना (महाशाखा, शाखा, शाखा र इकाई)

यस नगरपालिकाले संगठनिक संरचना निर्माण तथा अद्यावधिक गरिएको छ । सो संरचना अनुसार आर्थिक तथा राजश्व शाखालाई आर्थिक तथा प्रशासन महाशाखा भित्र राजश्व पश्शासन शाखालाई समावेस गरिएको छ ।

२.२.४ राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यदलको विवरण

यस नगरपालिकाकाको राजश्व परिचालनको लागि नीतिगत सुझाव तथा अनुगमनका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय राजश्व परामर्श समितिको गठन भएको छ। जसमा नगर उप प्रमुख, वडा सदस्य, महिला कार्यपालिका सदस्य, उद्योग वाणिज्य संघ तथा व्यापार संगठनको प्रतिनिधि र राजश्व शाखा प्रमुख सदस्य सचिवको रुपमा रहेको छ। यही समितिलाई नै राजश्व सुधार कार्ययोजना तयारीकालागि कार्य दलको रुपमा कार्य जिम्मेवारी दिइएको छ। साथै यस कार्यदललाई राजश्व सुधार कार्ययोजनाको वार्षिक रुपमा समीक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गर्ने जिमेवारी समेत तोकएको छ।

तालिका नं. ५: **राजश्व परामर्श समितिको नामावली**

क्र.सं.	नाम	पद	समिति/जिम्मेवारी
१	श्री उमा काफ्ले	नगर उपप्रमुख	संयोजक

क्र.सं.	नाम	पद	समिति/जिम्मेवारी
२	श्री थानेश्वर पौडेल	वडाध्यक्ष वडा नं ३	सदस्य
३	श्री रुपमाया पून	महिला कार्यपालिका सदस्य वडा नं ३	सदस्य
४	उद्योग वाणिज्य संघ	उद्योग वाणिज्य संघ प्रतिनिधी	सदस्य
५	उद्योग व्यापार संगठन	उद्योग व्यापार संगठन प्रतिनिधी	सदस्य
६	श्री अमित श्रेष्ठ	राजश्व शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

स्रोत : नगरपालिकाको कार्यालय २०७८

२.२.५ राजश्व प्रशासन तथा परिचालनको व्यवस्था

राजश्व सङ्कलनकोलागि राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारी, राजश्व सङ्कलन स्थलको भौतिक अवस्था, फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिन्टर, यातायातका साधन तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू, राजश्व सङ्कलनको प्रक्रिया तथा सङ्कलन भएको राजश्वको बैंकमा दाखिला गर्ने विधि, राजश्व सम्बन्धी डाटावेस, राजश्व प्रशासनमा सफ्टवेयर र सोको प्रयोग, विलिङ्ग सम्बन्धी व्यवस्था, राजश्व सम्बन्धी डाटावेस, राजश्व प्रशासनमा सफ्टवेयर सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

क) राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको राजश्व तथा शाखामा अधिकृत छटौं सहायक पाचौं (प्र) १ जना र सहायक चौथो, पाचौं (प्र) २ जना गरी जम्मा तीन जना कर्मचारीहरू कार्यरत छन् ।

तालिका नं. ६: **नगरपालिकाको राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारी सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	नाम	पद	संख्या
१	श्री अमित कुमार श्रेष्ठ	अधिकृत स्तर छैटौं	१
२	श्री मथुरा अर्याल	अधिकृत स्तर छैटौं	१
३	श्री डाका कुमारी लुईटेल	सहायक स्तर पाचौं	१
	जम्मा		३

स्रोत: सिद्धार्थनगर नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, २०७७

२.३ नगरपालिकाको सम्पत्ती विवरण

२.३.१ स्वामित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा जमीनको विवरण

यस नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका जग्गा सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ७: **नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका जग्गा तथा भवन सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	वडा नं.	स्वामित्वमा रहेको जग्गा		
		कित्ता नं.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग
१	५	१२	२८९६.६४	
२	५	१२	२८९६.६४	
३	८	७३	१२९६.९	
४	५	१६७२	२९६.३१	
५	५	१६५३	३९३.६७	

क्र.सं.	वडा नं.	स्वामित्वमा रहेको जग्गा		
		कित्ता नं.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग
६	८	८९९	५६७.२२	
७	३	६८९	१३२०.४७	
८	३	८७३	२८७.८	
९	३	१५९०	१४८.१५	
१०	३	२४	९८१९.४	
११	६	४७	४८४१.७४	
१२	८	८९५	४९९.४९	
१३	८	९०१	१५२.३६	
१४	१	६८४	१६६३.२९	
१५	५	५३	२३३.२१	
१६	८	८८०	२१८५	
१७	८	८८२	१०६६.५४	
१८	८	८९३	६६८.८१	
१९	८	८९७	३४२.८७	
२०	८	११४३	५७५.५९	
२१	३	८७५	१९१२.९९	
२२	३	८८१	१३०३.५५	
२३	८	४९१	५४८५.०५	
२४	५	१६६२	३५५.५७	
२५	५	१६६४	२२४.३५	
२६	५	१६१८	४०६३६.७४	
२७	५	१६५७	८४.६६	
२८	४	२२८	२३७.०२	
२९	५	१६५०	२४१.२८	
३०	६	२४	१००५५.९२	
३१	६	६१	५३७.३६	
३२	७	२५	३८९.३९	
३३	५	१६५९	२९६.३१	
३४	३	८७७	१२०१.९७	
३५	५	१६६८	३३८.६४	
३६	५	१६७४	१२.७	
३७	५	१६५५	३८.१	
३८	८	८८६	१६४२.१३	
३९	३	८८३	२२३४.६५	
४०	८	४८१	१२६९.६९	

क्र.सं.	वडा नं.	स्वामित्वमा रहेको जग्गा		
		कित्ता नं.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग
४१	३	८९३	६४३.३१	
४२	८	५२१	६०९.४५	
४३	११	८४	३०१.८६	
४४	१२	२६	१२६.७९	
४५	५	०.१	४१९४२.०५	
४६	८	८९१	५३३.३६	
४७	३	५२०	१११६६.६४	
४८	८	८८४	३१७.४७	
४९	८	८३८	२७०.८७	
५०	८	५२३	८६७.२५	
५१	९	५००	३९१.९३	
५२	१०	५३८	१४३२.००	
५३	३	७१०	८०१७.२९	
५४	३	८९१	११००.४	
५५	३	९७३	१३५.४३	
५६	८	१०९	१८९.८८	
५७	११	८४	३०१.८६	
५८	१	१०१८	१६९.२९	
५९	६	१३४८	८४६.५	
६०	५	१६४८	२३७.०५	
६१	११	१६६६	५५.०३	
६२	३	१५१०	१४८.१३	
६३	८	२५	३५०४.५१	
६४	३	४२	११०.७२	
६५	२	३	८४.१४२१	
६६	५	११	८५१.४४	
६७	५	५३	२३३.२१	
६८	३	७०९	१३५४.३३	
६९	३	६१९	६५१.८८	
७०	१	६१६	१०५.८२	
७१	३	१०८३	३००९.६६	
७२	३	८७९	७२७.९५	
७३	३	४०५	१५६६.२१	

क्र.सं.	वडा नं.	स्वामित्वमा रहेको जग्गा		
		कित्ता नं.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग
७४	८	८३९	२७०.८७	

तालिका नं. ८: **सिद्धार्थनगर नगरपालिकामा रहेका घाट तथा चिहान क्षेत्रहरू देहाय वमोजिम रहेका छन् ।**

क्र.सं.	नाम	स्थान, वडा नं.
१	स्वर्गद्धारी घाट	रानीगाउँ, १
२	स्वर्गद्धारी घाट	डण्डाखोला, १
३	कव्रस्तान	हरनैया, १
४	कव्रस्तान	बेलहिया, १
५	कव्रस्तान	रानीगाउँ, १
६	भेउडिहवा स्वर्गद्धारी घाट	२
७	मुक्ति धाम	घाघरा खोला, ४
८	कव्रस्तान	बुद्ध विहार,४
९	गोनहिया घाट	गोनहिया, ९
१०	हिन्दु समशासन घाट	भुजौली, ११
११	कव्रस्तान	सिसवा, ११
१२	स्वर्गद्धारी घाट	शान्ती नगर, १२

श्रोत : स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय २०७७

२.३.२ व्यापारिक कम्प्लेक्स, पसल कबल तथा सटर

क्र.स.	स्थान	कोठा नं.
१	पुरानो भुई पश्चिम	१
२	पुरानो भुई पश्चिम	२
३	पुरानो भुई पश्चिम	३
४	पुरानो भुई पश्चिम	४
५	पुरानो भुई पश्चिम	५
६	पुरानो भुई पश्चिम	६
७	पुरानो भुई पश्चिम	७
८	पुरानो भुई पश्चिम	८
९	पुरानो भुई पश्चिम	९
१०	पुरानो भुई पश्चिम	१२
११	नयाँ पुर्व तर्फ	१

क्र.स.	स्थान	कोठा नं.
१२	नयाँ पुर्व तर्फ	२
१३	नयाँ पुर्व तर्फ	३
१४	नयाँ पुर्व तर्फ	४

२.३.३ सवारी तथा निर्माण साधन (जीप, जेसिबी, ट्रिपर, ट्रक्याक्टर आदि)

यस नगरपालिकामा रहेका सवारी साधन तथा निर्माण साधन सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका नं. ९: नगरपालिकामा रहेका निर्माण तथा सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	मेसिन औजार तथा अन्य उपकरण	इकाई	संख्या	हालको उपयोग	भाडा दर रु
१	टिप्पर टाटा	संख्या	२	भाडामा	
२	जीप	संख्या	६	अफिस प्रयोजन	
३	दमकल	संख्या	२	अग्नि नियन्त्रण	
४	मोटरसाइकल	संख्या	२४	अफिस प्रयोजन	
५	ब्रुमर	संख्या	१	सरसफाई	
६	लहरी लोडर क्रेन	संख्या	१		निशुल्क
७	रोलर	संख्या	१	भाडामा	
८	ट्रयाक्टर	संख्या	६	फोहरमैला व्यवस्थापन	
९	ट्रयाक्टर र ट्रली	संख्या	९	फोहरमैला व्यवस्थापन	

स्रोत : सिद्धार्थनगर नगरपालिका कार्यालय, २०७८

२.३.४ सडक, पुल र यातायात

यस नगरपालिकामा विभिन्न स्थानहरूमा जोड्नकालागि निर्माण गरिएका गोरेटो, ग्रावेल, कच्ची, पक्की कालो पत्रे सडकहरूको प्रकार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका नं. १०: सडक तथा यातायात सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	गोरेटो	ग्राबेल सडक	कच्ची	पक्की कालोपत्रे	अन्य	जम्मा
१	१३१	२१९	२७१	५१७	७	११४५
२	१५	६३	८४	४५१	१	६१४
३	९२	१८४	२२०	९१९	२	१४१७
४	१६	१५९	१८६	३३९	१	७०१
५	०	६	१	१६८	०	१७५
६	३४	८०	३८९	१०७०	०	१५७३
७	५	३८	५	५८०	०	६२८
८	४०	९१	१११	११८८	१	१४३१
९	८२	२४८	२००	८५०	३	१३८३

वडा नं.	गोरेटो	ग्राबेल सडक	कच्ची	पक्की कालोपत्रे	अन्य	जम्मा
१०		१२	३५	२२४	०	२७१
११	१	३६	५३	३६४	३	४५७
१२	७५	७३	४५	५४०	१९	७५२
१३	१	५३	१७	५४९		६२०
जम्मा	४९२	१२६२	१६१७	७७५९	३७	१११६७

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण , २०७७

२.३.५ बसपार्क, पार्किङ्ग स्थल

यस नगरपालिकामा भित्र सिद्धार्थनगर बस पार्क भैरहवामा व्यवस्थित रुपमा एउटा बसपार्क रहेको छ। यो बसपार्कबाट नेपालका सबै मुख्य मुख्य ठाउँमा जानको लागि बस संचालनमा भएका छन । यहाँ स्थानिय स्तरमा चल्ने साना सवारी साधनहरू पनि छन् । विशेषत साना सवारी साधनहरू संचालन गर्नका लागि नगरपालिकामा दर्ता गराए पछि मात्र संचालन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

२.३.६ हाटबजार, पशुवधशाला

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको विभिन्न स्थानहरूमा हाट वजारहरू संचान भएका छन् । यी वजारहरूवाट सामग्रीहरू आयात तथा निर्यात गर्ने गरिन्छ । यस क्षेत्रमा रहेका हाट वजार सम्वन्धी विवरण निम्न प्रकार र स्थानमा रहेका छन् ।

तालिका नं. ११: **कृषि उपज तथा पशु हाट बजार सम्बन्धी विवरा**

क्र.स.	हाट बजार/सङ्कलन केन्द्र	वडा नं	स्थान
१	हाट बजार	३	*मदनपथ*
२	हाट बजार	५	मदनपथ
३	गल्लामण्डी बजार	६	गल्लामण्डी
४	भाटभटेनी सुपर मार्केट एण्ड डिपार्टमेन्ट स्टोर	७	नयाँ सडक
५	मायादेवी फलफूल तथा तरकारी बजार	८	बि.पी पथ

स्रोत : नगर वस्तुस्थिति विवरण २०७७

२.३.७ पार्क तथा मनोरञ्जन स्थल, भ्युटावर

यस नगरपालिकामा धार्मिक तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण स्थानहरू रहेका छन् । ती स्थानहरू मध्ये कोटही माई मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, शिव मन्दिर, राम जानकी मन्दिर, मदिमा मस्जिद, कालीमाई मन्दिर, छठ पोखरी, राधा कृष्ण मन्दिर, समयमाई मन्दिर, बुद्ध विहार, करबल मस्जिद, काली मन्दिर, गोलिगढ मस्जिद पञ्चबाटिका, जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकहरू स्थलहरू रहेका छन् । यस नगरपालिकामा स्थानिय तथा वाह्य पर्यटकहरू धार्मिक आस्था बोकेर वा दृश्यावलोकन गर्नको लागी आउने गर्दछन ।

२.४ आर्थिक अवस्था

२.४.१ उद्योग तथा कलकरखाना

यस नगरपालिका औद्योगिक शहर, कलकारखाना तथा व्यापारिक नाका लगायतमा बैंक तथा बित्तिय संघसंस्थाहरूले भरिएको शहर भएकाले पनि यस नगरपालिका भित्र सयौ यस्ता उद्योग व्यवसायहरू रहेका छन् । स्थलगत सर्वेक्षण

अनुसार यस नगरपालिका क्षेत्रमा ५०७ भन्दा बढि किराना तथा थोक पसल, २३१ भन्दा बढि होटल तथा रिसोर्ट, बैंक तथा वित्तिय सहकारी लगायतका उद्योग कलकारखानाहरू रहेका छन् ।

२.४.२ व्यापार तथा व्यवसाय

यस नगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालन भएको मिल तथा घट्ट विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं. १२: **व्यवसाय सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	नाम	स्थान
१	धान, गहुँ कुट्ने पिसने मिल	२
२	मसला पिस्ने मिल	२
३	सौदागर राइस मिल	उद्योगपुरी, ४
४	कृष्ण राइस मिल	पिपरहिया, ६
५	जगदम्बा राईस मिल	पिपरहिया, ६
६	संगित राईस मिल	पिपरहिया, ६
७	मिरा खाद्य मिल	पिपरहिया, ६
८	गरु गणेश राईस मिल	पिपरहिया, ६
९	जैसवाल राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
१०	संकट मोचन राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
११	विवेक राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
१२	जय अस्के राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
१३	शिव पार्वती राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
१४	शिव भोला राईस मिल	गल्लामण्डी, ६
१५	राधा मसला मिल	८
१६	सागर मसला मिल	८
१७	पौडेल तारी मिल	८
१८	जय माँ दुर्गे राईस मिल	दोहाहरी, १०
१९	सन्तराम यादव मिल	भुजौली ११
२०	राम अचल कोहार मिल	पिपरहिया, १२
२१	मात्रिका प्रसाद त्रिपाठी	पिपरहिया, १२
२२	गहुँ मसला मिल	हाटबजार पथ, १३

स्रोत : नगर वस्तुस्थिति विवरण २०७७

२.४.३ बैंक तथा वित्तीय संस्था

सिद्धार्थनगर नगरपालिकामा ३२ वटा बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू रहेका छन् । बैंकको प्रकार तथा बैंक संचालन भएका वडाहरू तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.स.	बैक	वडा नं.	क्र.स.	बैक	वडा नं.
१	राष्ट्रिय वाणिज्य बंक	१	१७	कुमारी बैंक	८
२	एन आई सि एशिया बैंक	३	१८	लक्ष्मी बैंक	

क्र.स.	बैक	वडा नं.	क्र.स.	बैक	वडा नं.
३	नेपाल क्रेडिट एण्ड कर्मस बैंक	५	१९	ग्लोवल आई. एम ई बैंक	
४	नेपाल बैंक लि.		२०	एन आई सि एशिया बैंक	
५	राष्ट्रिय वाणिज्य संघ		२१	साइन रेसुङ्गा	
६	एन एम बि बैंक		२२	मेघा बैंक	
७	बैक अफ काठमाण्डौ	६	२३	प्रभु बैंक	
८	सिभिल बैंक		२४	कृषि विकास बैंक	
९	मुक्तिनाथ विकास बैंक		२५	डिप्रोस बैंक	१२
१०	एन एम बि बैंक	७	२६	महालक्ष्मी विकास बैंक	
११	मेघा बैंक		२७	नेपाल इन्भेष्मेन्ट बैंक	
१२	सानिमा बैंक		२८	नेपाल राष्ट्रि बैंक	
१३	एभरेष्ट बैंक		२९	नबिल बैंक	१३
१४	ग्लोवल आई. एम ई बैंक		३०	गुहेश्वरी मर्चेन्ट विकास बबैंक	
१५	ग्रामीण विकास बैंक		३१	सिटिजन्स बैंक	
१६	प्राइम कर्मसियल बैंक		३२	एन आई सि एशिया बैंक	

स्रोत : नगर वस्तुस्थिति विवरण २०७८

२.४.४ औद्योगिक क्षेत्र

सिद्धार्थनगर नगरपालिका नेपाल र भारको सिमानामा अवस्थित छ । सिमानामा रहेको हुँनाले नेपालको व्यपारिक नाकाहरूमध्ये यो एक महत्वपूर्ण नाका हो । यस नगरपालिका भित्र विभिन्न किसिमको कलकारखानाहरू संचालनमा रहेको छ ।

२.४.५ बजार

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुल ५ स्थानमा बजार रहेको छ । बजार रहेको स्थानको नाम र वडा नम्बर देहाय बमोजिमका तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १३: प्रमुख बजार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बजारको नाम	वडा नम्बर	
१	हाट बजार	३	*मदनपथ*
२	हाट बजार	५	मदनपथ
३	गल्लामण्डी बजार	६	*गल्लामण्डी*
४	भाटभटेनी सुपर मार्केट एण्ड डिपार्टमेन्ट स्टोर	७	*नयाँ सडक*
५	मायादेवी फलफूल तथा तरकारी बजार	८	*बि.पी पथ*

स्रोत : नगरवस्तुस्थिति विवरण २०७८

परिच्छेद - तीनः नगरपालिकाको राजश्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

यस परिच्छेदमा स्थानीय तहलाई प्राप्त राजश्व अधिकार र सो अधिकारको कार्यान्वयन, सम्भावना, समस्या तथा चुनौतीहरू र सुधार गर्नुपर्ने कार्यहरूको शीर्षकगत विश्लेषण गरिएको छ ।

३.१ स्थानीय तहको राजश्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ तथा अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ मा स्थानीय सरकारको राजश्व अधिकार सम्बन्धी प्रावधानहरू यस शीर्षक अन्तर्गत प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.१.१ संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची - ८ (स्थानीय तहको अधिकार सूची) को प्रावधान अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार राजश्व अधिकार प्रदान गरेको छ :

- सम्पत्ति कर
- भूमिकर (मालपोत)
- घर जग्गा बहाल कर
- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क
- सवारी साधन कर
- सेवा शुल्क, दस्तुर
- पर्यटन शुल्क
- विज्ञापन कर
- व्यवसाय कर
- दण्ड जरिवाना
- मनोरञ्जन कर
- प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी

त्यसै गरी नेपालको संविधान २०७२ मा स्थानीय तहको राजश्व अधिकार सम्बन्धी निम्न धारामा थप प्रावधान देहाय अनुसार रहेको छ :

- धारा २२८ : कर लगाउन वा ऋण लिन नपाईने
- (१) कानून बमोजिम बाहेक स्थानीय तहमा कुनै पनि किसिमको कर लगाउन, उठाउन र ऋण लगाउन पाईने छैन ।
- (२) स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसारपसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउन सक्नेछ ।
- धारा २३६ : अन्तर प्रदेश व्यापार

संविधानमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक प्रदेश वा स्थानीय तहबाट अर्को प्रदेश वा स्थानीय तहको क्षेत्रमा हुने वस्तुको ढुवानी वा सेवाको विस्तार वा कुनै प्रदेश वा स्थानीय तहको क्षेत्रमा हुने बस्तुको ढुवानी वा सेवाको विस्तारमा कुनै किसिमको वाधा अवरोध गर्न वा कुनै कर, शुल्क, दस्तुर वा महशुल लगाउन वा त्यस्तो सेवा वा वस्तुको ढुवानी वा विस्तारमा कुनै किसिमको भेदभाव गर्न पाईने छैन ।

३.१.२ कानुनी व्यवस्था

संघीय कानुन **स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४** को दफा ५४ देखि दफा ६३ सम्म स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय सङ्कलन गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ :

(क) नगरपालिकाको एकल अधिकार:

अ) कर

- ***सम्पत्ति कर:*** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ (संशोधन) को दफा ५५ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको छ । यसरी सम्पत्ति कर लगाउँदा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । "घरले चर्चेको जग्गा" भन्नाले घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गासम्म पर्नेछ । घर जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउँदा घर जग्गाको मूल्याङ्कनका आधारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन :

(क) घर र घरजग्गाको आकार, प्रकार, बनौट र उपयोगको अवस्था,

(ख) घर र घरजग्गाको चलनचल्तीको मूल्य र घरको ह्रास मूल्य,

(ग) घर र घरजग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोगको अवस्था

(घ) सम्पत्ति करको दर निर्धारण गर्दा नागरिकको जीवनस्तर, आर्थिकस्तर र कर तिर्न सक्ने क्षमताका आधारमा

- ***भूमिकर (मालपोत):*** सम्पत्ति कर लगाउँदा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने **(दफा ५६)**
- ***घर जग्गा बहाल कर:*** कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा **(दफा ५७)**
- ***व्यवसाय कर:*** व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा **(दफा ५८)**
- ***सवारी साधन कर:*** टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सामा **(दफा ६४)**
- ***जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर:*** आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, मरेका वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सीङ, प्वाँख, छालाको व्यवसायिक उपयोग गरे बापत **(दफा ६१)**

आ) शुल्क

- बहाल बिटौरी शुल्क: आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत **(दफा ५९)**
- पार्किङ् शुल्क: आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत **(दफा ६०)**

इ) सेवा शुल्क (दफा ६२)

- आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा ।
- आफूले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको सेवामा सेवामा (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन,

सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ती, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि)

- अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्याङ्कन सेवा शुल्क
- सिफारिश सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क

ई) बिक्री गर्न सक्ने (दफा ६२ क)

- केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा दफा ६२ क थप गरी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय अध्ययन तथा परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न पाउने
- आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदि ।
- नेपाल सरकारबाट जारी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, विक्री तथा व्यस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ ले स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्रीबाट संकलित राजश्व मध्ये ६० प्रतिशत स्थानीय संञ्चित कोषमा र ४० प्रतिशत प्रदेश संञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था
- मापदण्ड बमोजिम ऐनमा शंसोधन नभईसकेको अवस्था

उ) सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त गर्ने (दफा ६२ ख)

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने ।
- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

नोट : २०७६ आश्विन २७ गते प्रमाणीकरण गरिएको वन ऐन, २०७६ मा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६२ मा भएको प्रावधानलाई वन ऐन २०७६ दफा २२ ले यसरी प्रभावित पारेको छ ।

ऊ) वन विकासको लागि खर्च गर्नुपर्ने (वन ऐन २०७६ दफा २२)

१) उपभोक्ता समूहले कार्ययोजना बमोजिम आर्जन गरेको वार्षिक आयबाट कम्तीमा २५ प्रतिशत रकम वनको विकास, संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा खर्च गरी बाँकी रहेको रकमको कम्तीमा ५० प्रति रकम सम्बन्धित स्थानीय तहसँग समन्वय गरी गरिबी न्यूनीकरण, महिला सशक्तिकरण तथा उद्यम विकास कार्यमा खर्च गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खर्च गरी बाँकी रहेको रकम उपभोक्ता समूहको हितमा प्रयोग गरिनेछ ।

ए) प्रचलित कानून बमोजिम गर्ने सिफारिश, दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क तथा दस्तुर

- दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (स्थाससंऐ दफा ११ को घ को ७)
  - स्थानीय सहकारी संस्था
  - १०० वाट सम्मको एफएम रेडियो
  - घ वर्गको ठेक्का इजाजत
  - सामुदायिक, संस्थागत, गुठी, सहकारी विद्यालय
  - प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायीक तालिम
  - मातृ भाषामा शिक्षा दिने विद्यालय
  - ट्युसन, कोचिङ्ग

- औषधि पसल
- परिवार नियोजन तथा मातृ शिशु कल्याण सम्बन्धी सेवा
- ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो र स्लेट जस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग
- स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म
- स्थानीय तहका पत्र पत्रिका
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्था, क्लिनिक
- स्थानीय स्तरका संघ संस्था
- इन्टरनेट, टेली सेन्टर, केवुल तथा तार विहिन टेलिभिजन
- लघु घरेलु तथा साना उद्योग (कार्य जिम्मेवारी मापदण्ड, २०७६ मा प्रदेशको अधिकारमा रहेको)

➢ नक्सा पास दस्तुर **(दफा ३३ को ४)**

➢ दण्ड जरिवाना (असविव्यऐ)

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय सङ्कलन गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ ।

(ख) प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने (दफा ७ को अनुसूची ४):

➢ प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी

➢ खनिज पदार्थको उत्खनन् रोयल्टी

➢ सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी

➢ पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी

➢ प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गरेको राजश्व अधिकार स्थानीय तहले आर्थिक ऐन मार्फत राजश्वको दर तथा सङ्कलनका अन्य आधारहरूको निर्धारण गरी सङ्कलन गर्नु पर्दछ ।

तालिका नं. १४: **प्राकृतिक श्रोतको रोयल्टी बाँडफाँट (प्रतिशतमा)**

क्र.सं.	श्रोतहरू	संघ	प्रदेश	स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	बन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य स्रोत	५०	२५	२५

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, अनुसूची ४

(ग) राजश्व बाँडफाँट (असविव्य, ऐनको दफा ६)

(अ) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने । तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन करको दर नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

(आ) घरजग्गा रजिश्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र नगरपालिकाले उठाउने ।

(इ) मनोरञ्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र नगरपालिकाले उठाउने

(ई) विज्ञापन करको दर नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

- (आ), (इ) र (ई) बमोजिमको करबाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संञ्चित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने ।
- (अ) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिने ।

(उ) नेपाल सरकारले सङ्कलन गरको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट सङ्कलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने ।

- आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँट हुने
- स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने

(ऊ) प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत

- प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

राजश्व बाँडफाँट अन्तर्गत संघीय सरकारबाट सङ्कलन भएको मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्क तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी रकमको माथि उल्लेख भए बमोजिमको हिस्सा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ । उक्त रकम संघीय सरकारले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ ।

१) प्रदेश सरकारबाट गरिने बाँडफाँट (दफा ६ क)

त्यसै गरी प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरेको सवारी करबाट प्राप्त रकमको ४० प्रतिशत रकम पनि राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा सम्बन्धित स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ । यसका अतिरिक्त स्थानीय तहबाट सङ्कलन भएको कर तथा शुल्कको ४० प्रतिशत रकम सम्बन्धित प्रदेशलाई पठाउनु पर्ने व्यवस्था छ ।

तालिका नं. १५: **स्थानीय र प्रदेश तह वीचको राजश्व बाँडफाड**

क्र.सं.	करका क्षेत्रहरू	सङ्कलन गर्ने तह	राजश्व बाँडफाँट (प्रतिशतमा)	
			प्रदेश	स्थानीय तह
१	सवारी साधन कर	प्रदेश	६०	४०
२	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	स्थानीय	४०	६०
३	मनोरञ्जन कर	स्थानीय	४०	६०
४	विज्ञापन कर	स्थानीय	४०	६०

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

२) मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्त:शुल्क (दफा ६)

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्त:शुल्क रकम मध्येबाट उठेको रकमलाई संघीय विभाज्य कोषमा राखी सो रकम मध्ये संघीय सरकारले ७० प्रतिशत, प्रदेशले १५ प्रतिशत र स्थानीय सरकारले १५ प्रतिशत बाडँफाँड गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

तालिका नं. १६: मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तशुल्कको बाँडफाँट

क्र.सं.	श्रोतहरू	संघ		प्रदेश	स्थानीय तह
१	मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट)	७०		१५	१५
२	अन्तशुल्क	७०	१५	१५	

स्रोत : अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, परिच्छेद ३ (६)

(घ) अनुदान (परिच्छेद ४)

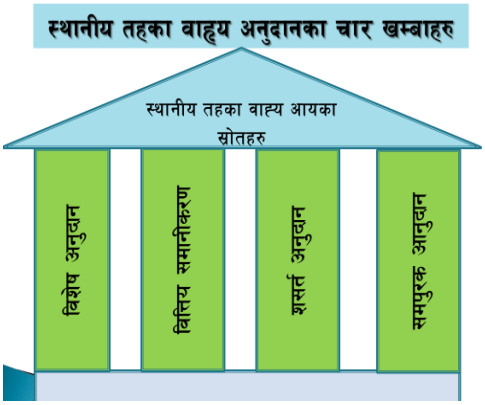

संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा स्थानीय तहहरू बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ। त्यसै गरी संघीय तथा प्रदेश सरकारले आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था छ । समपूरक तथा विशेष अनुदानकोलागि स्थानीय तहहरूबाट प्राप्त हुने प्रस्ताव र अनुदान वितरण कार्यविधिको आधार संघीय तथा प्रदेश सरकारले अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ ।

१) ***वित्तीय समानीकरण अनुदान:*** खर्चको आवश्यकता र राजश्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिशमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त **(दफा ८)**

२) ***सशर्त अनुदान:*** कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त **(दफा ९)**

३) ***समपूरक अनुदान:*** पूर्वाधार बिकास सम्बन्धि कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त **(दफा १०)**

४) ***विशेष अनुदान:*** कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट **(दफा ११)**

(ङ) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण (परिच्छेद ५)

- नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा बैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने
- नेपाल सरकारको सहमति लिएरमात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमा भित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने
- नेपाल सरकारसँग मनासिब कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने

उपरोक्त व्यवस्थाहरूले स्थानीय तहलाई प्राप्त हुन सक्ने आयका स्रोतहरूलाई व्याख्या गरेको छ । स्थानीय तहले कानून बमोजिम वाहेक आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने व्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा गरिएको व्यवस्था	अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४) मा गरिएको व्यवस्था
➢ कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनाबाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त	➢ कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा गरिएको व्यवस्था	अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४) मा गरिएको व्यवस्था
आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्रमा कर नलाग्ने ➢ सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा व्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीबाट गर्न सक्ने ।	➢ गैर करको दर निर्धारण गर्दा वस्तु वा सेवाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मान्नु पर्ने ➢ कर वा गैर कर राजश्वको प्रस्ताव तयार गर्दा वा भैरहेको कर वा गैर कर राजश्वमा परिवर्तन गर्नुपर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य तथा तथा त्यसबाट पार्ने प्रभाव समेत उल्लेख गर्नु पर्ने ➢ राजश्व प्रस्ताव तयार गर्दा त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैर कर र त्यसको दरसँग यथासम्भव तारतम्यता हुने गरी गर्ने

३.२ आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था

यस भागमा नगरपालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरू परिचालनको विद्यमान अवस्था, सम्भावनाको शीर्षकगत रुपमा विश्लेषण गर्दै प्रभावकारी परिचालनका उपायहरूको खोजी गरिएको छ ।

तालिका नं. १७: **आन्तरिक आय सङ्कलनको विद्यमान अवस्था विवरण**

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको
क.	**कर राजश्व**			
१	सम्पत्ति कर	भएको	भएको	भएको
२	भूमिकर (मालपोत)	भएको	भएको	भएको
३	घर जग्गा बहाल कर	भएको	भएको	भएको
४	व्यवसाय कर	भएको	भएको	भएको
५	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)	भएको	भएको	भएको
६	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर	भएको	नभएको	नभएको
७	विज्ञापन कर	भएको	भएको	भएको
८	मनोरञ्जन कर	भएको	नभएको	नभएको
ख.	**गैर कर राजश्व**			
ख.१	**शुल्क, सेवा शुल्क तथा महशुल**			
१	बहाल विटौरी शुल्क	भएको	भएको	भएको
२	पार्किङ्ग शुल्क	भएको	भएको	भएको
३	पर्यटन शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
४	परिक्षा शुल्क	भएको	भएको	भएको
५	निर्माण, संचालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क	भएको	भएको	भएको
६	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफ्लायर, प्यारागलाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा	नभएको	नभएको	नभएको

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको
	साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क			
७	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क	भएको	भएको	भएको
८	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क	भएको	भएको	भएको
९	अस्पताल संचालन	भएको	नभएको	नभएको
१०	एम्बुलेन्स संचालन	भएको	भएको	भएको
११	दमकल संचालन	भएको	भएको	भएको
१२	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क	भएको	भएको	भएको
१३	स्थानीय खानेपानी महसुल	भएको	नभएको	नभएको
१४	स्थानीय विद्युत महसुल	नभएको	नभएको	नभएको
ग.	**दस्तुर**			
१	नक्सापास दस्तुर	भएको	भएको	भएको
२	सिफारिश/प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
३	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	भएको	भएको	भएको
४	नाता प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
५	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर	भएको	भएको	भएको
घ.	**बिक्री तथा अन्य आय**			
१	स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको विक्री	नभएको	नभएको	नभएको
२	काठ, दाउरा, जराजुरी, दहत्तर, बहत्तर बिक्री	नभएको	नभएको	नभएको
३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	भएको	भएको	भएको
४	सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त	नभएको	नभएको	नभएको
५	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	भएको	भएको	भएको
६	न्यायिक दण्ड जरिवाना	भएको	भएको	भएको
७	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना	भएको	भएको	भएको

उल्लेखित तालिकाको आधारमा विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाले कर तर्फ ८ वटा शीर्षकहरूमा कर सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ। जसमध्ये नगरपालिकाले हालसम्म ४ वटा शीर्षकमा (सम्पत्ति कर, घर जग्गा बहालकर मालपोत कर, व्यवसाय कर) करका दरहरू निर्धारण गरी कर सङ्कलन गरिरहेको छ। मनोरन्जन करको हकमा प्रदेशले निर्धारण गरेको दरको आधारलाई अवलम्वन गर्ने भनी उल्लेख गरएको छ। सम्पत्ति कर, मालपोत तथा घर जग्गा बहाल कर

र व्यवसाय कर सङ्कलन गरिरहेको छ। त्यसै गरी जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर मध्ये कवाडी करको दर निर्धारण गरी कर सङ्कलन भईरहेको देखिन्छ। गैर कर तर्फ समग्रमा जम्मा ५ वटा शीर्षकहरूमा संभावना रहेको छैन।

३.४ आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था र सम्भावना विश्लेषण

यस भागमा नगरपालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्रहरू परिचालनको विद्यमान अवस्था, सम्भावनाको शीर्षकगत रुपमा विश्लेषण गर्दै प्रभावकारी परिचालनका उपायहरूको खोजी गरिएको छ। तथ्याङ्कीय विश्लेषणकोलागि कर तथा गैर करका आधार र करदाता संख्याको पहिचान गरिएको छ। त्यसैगरी प्रति इकाई कर तथा गैर करका दरको अनुमान गरी करदाता संख्याका आधारमा कुल सम्भाव्यता निर्धारण गरिएको छ। राजश्व अनुमान गर्दा कुल सम्भाव्यताको सबै अंश तत्काल करको दायरामा ल्याउन संभव नहुने हुँदा दायरामा ल्याउन सकिने अंश अनुमान गरी आय प्रक्षेपण गरिएको छ।

३.४.१ स्थानीय कर राजश्व

(क) सम्पत्ति कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८ मा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनैपनि व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्वमा रहेको जग्गा वा सो जग्गामा बनेको संरचना (घर, गोठ, टहरा, गोदाम) मा मुल्यको आधारमा सम्पत्ति कर निर्धारण गरी सङ्कलन गरिरहेको छ। निर्माण गरिएको भौतिक संरचनाको हकमा संरचना रहेको क्षेत्र, संरचनाको प्रकार, प्रयोजनको प्रकारको आधारमा मुल्य निर्धारण गरी कर सङ्कलन गरेको छ। भौतिक संरचनाको ह्रासकट्टीको आधार भौतिक संरचना निर्माण भएको अवधि र निर्माणको प्रकारको आधारमा ह्रासकट्टीको निश्चित प्रतिशत निर्धारण गरी कर सङ्कलन गर्दै आईरहेको देखिन्छ। प्रत्येक आ.व.को पौष मसान्त भित्र सम्पत्ति कर बुझाएमा १० प्रतिसत छुट दिइने व्यवस्था गरिनुको साथै कोभिड-१९ को महामारीका कारण आ.व. २०७७/७८ को बक्यौतामा जरिवाना समेत नलिईने व्यवस्था गरिएको छ। भवन निर्माण मापदण्ड अन्तर्गत नबनेका घरहरूको नक्सा पास नहुँदा सम्पत्ति करको दायरामा ल्याउनकालागि सूचना प्रवाह गर्दा पनि सबै करदाता करको दायरामा आएको अवस्था छैन। राजश्व शाखाका अनुसार आ.व. २०७७/७८ मा जम्मा २४४७ करदाताहरू करको दायरामा आएको देखिन्छ।

आ.व.२०७७/७८ मा यस शीर्षकबाट रु. १ करोड ५६ लाख २९ हजार २ सय ८७ सङ्कलन भएको थियो। चालु आ.व.मा रु २ करोड अनुमानित गरिएकोमा पौष २३ सम्ममा रु १ करोड ३ लाख ९९ हजार २ सय १५ सङ्कलन भएको छ।

संभाव्यता

घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ६८०५० र घरधुरी संख्या १११६७, परिवार संख्या १४९२७ थियो। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ का अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ७६३०७, घरधुरी संख्या १२३२९ र घरपरिवार संख्या १६०११ रहेको छ। घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ र राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को घरपरिवार संख्या विश्लेषण गर्दा १.८४ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ।

२०७८ को घरसंख्यालाई कुल सम्पत्ति कर तिर्ने करदाता कायम गर्दा देहाय बमोजिम सम्पत्ति करको कूल संभावना रहेको देखिन्छ।

तालिका नं. १८: **सम्पत्ति कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण**

सम्पत्ती मूल्य विवरण	करदाता संख्या (अनुमानित)	औसत करको दर	सम्भाव्य सङ्कलन (रु.)
रु. ५ लाख सम्म	३५००	१००	३५००००
रु. ५ लाख १ देखि १० लाख सम्म	३२००	२००	६४००००
रु. १० लाख १ देखि २० लाख सम्म	२४००	४००	९६००००
रु. २० लाख १ देखि ५० लाख सम्म	१८००	३०००	५४०००००
रु. ५० लाख १ देखि १ करोड सम्म	१०२९	१००००	१०२९००००
रु. १ करोड १ देखि २ करोड सम्म	२००	१५०००	३००००००
रु. २ करोड १ देखि ५ करोड सम्म	१५०	३५०००	५२५००००
रु. ५ करोड भन्दा बढी	५०	४००००	२००००००
जम्मा	**१२३२९**		**२७८९००००**

सुझावहरू

- सम्पत्ति कर तिर्ने करदाताहरूको एकिन तथ्याङ्क सङ्कलन गरी सफट्वेयरमा अद्यावधिक गर्ने ।

(ख) मालपोत वा भूमि कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८/७९ को दफा ४ को अनुसूची ४ मा मालपोत तथा भूमीकरको दर निर्धारण गरी कर सङ्कलन गरिएको छ। मालपोत वा भूमीकर तिर्ने करदाताहरूले प्रत्येक आ.व. को पौष मसान्त भित्र मालपोत बुझाएमा १० प्रतिशत छुट दिइने व्यवस्था गरिनुको साथै कोभिड-१९ को महामारीका कारण आ.व. २०७७/७८ को बक्यौतामा जरिवाना समेत नलिईने व्यवस्था गरिएको छ । सरोकारवालाहरूको छलफलको आधारमा यस नगरको खेतीयोग्य जमिन १८.४२ वर्ग कि.मी मात्र भएकोले सबै घरपरिवारको घर भन्दा बाहेक खेतीयोग्य जमिन छैन । त्यसैले मालपोत करदाता घरधुरी भन्दा कम अनुमान गरिएको छ ।

आ.व. २०७७/७८ मा यस शीर्षकवाट रु. ६४ लाख ६५ हजार ६ सय २८ मालपोतबाट सङ्कलन भएको थियो । चालु आ.व.मा रु. १ करोड अनुमान गरिएकोमा पौष २३ गतेसम्ममा रु.४४ लाख ९८ हजार ५ सय ४६ सङ्कलन भएको देखिन्छ ।

संभाव्यता

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा व्यवस्था गरे अनुसार घर तथा संरचनाले चर्चेको भन्दा बाहेकको जग्गामा भूमिकर (मालपोत) करको संभाव्यता अनुमान गरिएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा कूल घरसंख्या १२३४८ रहेको छ। शहरी क्षेत्र भएकाले यस नगरमा मालपोत तिर्ने करदाता घरसंख्याको करबि आधा भएको अनुमान गरिएको छ। सरोकारवालाहरूसँगको छलफलको आधारमा मालपोत करदाता ६६८५ अनुमान गरी मालपोतको कूल सम्भावना अनुमान गरिएको छ।

तालिका नं. १९: **मालपोत कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण**

सम्पत्ती मूल्य विवरण	करदाता संख्या (अनुमानित)	औसत करको दर	सम्भाव्य सङ्कलन (रु.)
रु. ५ लाख सम्म	२०००	१००	२०००००
रु. ५ लाख १ देखि १० लाख सम्म	१६००	२००	३२००००

सम्पत्ती मूल्य विवरण	करदाता संख्या (अनुमानित)	औसत करको दर	सम्भाव्य सङ्कलन (रु.)
रु. १० लाख १ देखि २० लाख सम्म	१४००	४००	५६००००
रु. २० लाख १ देखि ५० लाख सम्म	८००	३०००	२४०००००
रु. ५० लाख १ देखि १ करोड सम्म	६५०	१००००	६५०००००
रु. १ करोड १ देखि २ करोड सम्म	१३०	१५०००	१९५००००
रु. २ करोड १ देखि ५ करोड सम्म	९०	३५०००	३१५००००
रु. ५ करोड भन्दा बढी	१५	४००००	६०००००
जम्मा	**६६८५**		**१५६८००००

सुझावहरू

- मालपोतको दर निर्धारण गर्दा मालपोतको अलग्गै दर निर्धारण गरी सफ्टवेयरमा अद्यावधिक गर्ने
- बाटोले छोएको र नछोएको पत्ता लगाउन बाटोको लगत कट्टा गरी भु सूचना प्रणालीमा आवद्ध गर्ने

(ग) घरजग्गा बहाल कर

विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८/८९ मा नगरपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आशिंक रुपमा बहालमा दिइएमा बहाल रकममा १० प्रतिशत बहाल कर सम्बन्धित घर धनीबाट असुल गरिने उल्लेख गरिएको छ । घर जग्गाको बहाल रकम स्थान प्रयोजन अनुसार मुल्यांकनको आधार तयार पारिएको छ । घर बहाल कर आर्थिक वर्षको अन्तिम सम्म (असार मसान्तभित्र) नबुझाएमा १० प्रतिशत कर लगाई असुल गरिने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।

आ.व.२०७७/७८ मा यस शीर्षकको रु २ करोड ५० लाख १९ हजार ३ सय ४६ सङ्कलन भएको थियो । चालु आ.व.मा यस शीर्षकमा रु ३ करोड अनुमान गरिएकोमा पौष २३ गते सम्म्म रु १ करोड १४ लाख ७८ हजार १ सय ४८ सङ्कलन भएको छ ।

संभावना

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरको घर संख्या १२३४८ र परिवार संख्या १६०११ रहेको छ । घरसंख्या र परिवार संख्याको फरक ३६६३ रहेको छ । औषत एक घरमा २ परिवार भाडामा बस्ने अनुमान गर्दा भाडामा लगाउने घर २१३० अनुमान गरी बहाल करको अनुमान गरिएको छ । व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि भाडामा दिने परिवार १३३० र व्यवसायिक प्रयोजनको लागि ८०० घर रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं. २०: **घरबहाल कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण**

क्र. सं.	प्रयोजनका आधारमा बहाल लिने करदाता	बहालमा भएको घरजग्गा संख्या	औसत मासिक भाडा रकम	जम्मा वार्षिक भाडा असुली	प्रस्तावित करको दर	घर बहाल कर
		(क)	(ख)	(ग)	(घ)	(ङ)
		अनुमानित	अनुमानित	क x ख x१२	प्रतिशत	ग को १० %
१	अडिट गर्ने संस्थागत प्रयोजनले व्यवसायीक फर्म, वित्तिय तथा सार्वजनिक संस्थाहरूलाई बहालमा लगाउने (औसत मासिक रु. २०००० भाडा आर्जन गर्ने)	८००	२०,०००	१९२,०००,०००	१०	१९,२००,०००

क्र. सं.	प्रयोजनका आधारमा बहाल लिने करदाता	बहालमा भएको घरजग्गा संख्या	औसत मासिक भाडा रकम	जम्मा वार्षिक भाडा असुली	प्रस्तावित करको दर	घर बहाल कर
		(क)	(ख)	(ग)	(घ)	(ङ)
		अनुमानित	अनुमानित	क x ख x१२	प्रतिशत	ग को १० %
२	घरयासी प्रयोजनले बहालमा लगाउने (औसत मासिक रु. ८००० भाडा आर्जन गर्ने)	१३३०	८०००	१२७,६८०,०००	१०	१२,७६८,०००
	जम्मा	**२,१३०**		**३१९,६८०,०००**		**३१,९६८,०००**

सुझावहरू

- बहालमा लगाइएको घर तथा जग्गा लगत सङ्कलन गर्ने ।
- घरजग्गा बहाल रकम मूल्याङ्कन गर्न घर तथा संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा बहाल रकम निर्धारण गरी कर सङ्कलन गर्ने ।

(घ) व्यवसाय कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय, तथा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवार समेतलाई आधार मानी कर निर्धारण गरी असुल गर्ने कार्य गरिरहेको छ । व्यवसाय कर २०७८ पौष मसान्तसम्म बुझाएमा १५ प्रतिशत, होटल, रेष्टुरेन्ट, वार, ट्राभल्स एजेन्सी, शैलुन, ब्युटिपार्लर, लगायत नेपाल सरकारवाट रेड जोन भनी तोकिएका व्यवसायहरूको हकमा २०७८ पौष मसान्तसम्म ३० प्रतिशत छुट दिईने प्रावधान राखेको छ । नगरपालिकामा दर्ता नगरी विगतदेखि नै संचालनमा रहेका व्यवसायहरूको हकमा एक पटकका लागि व्यवसाय संचालन गरेको ३ आर्थिक वर्षको कर लिई कुनै जरिवाना विना कार्तिक मसान्तसम्मको म्याद दिई दर्ता गर्ने साथै उक्त अवधि भित्र दर्ता नभएको खण्डमा व्यवसाय गरेको पूरै अवधिको दण्ड जरीवाना सहित कर असुल गरिने छ । साथै तत् पश्चात पनि अटेर गरी दर्ता हुन नआउने व्यवसायीहरूको हकमा नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने सेवा सुविधा रोक्न सकिने प्रावधान उल्लेख गरिएको छ । आर्थिक ऐनमा नपरेका अन्य व्यवसायहरूको हकमा रु. १ हजार देखि रु १० हजारसम्म कार्यालयले कर ल्याउन सक्ने -वडाहरूको घरको सेवा शुल्क साविकमा तोकिएको स्थानमा आ.व. २०७६/७७) र यसमा नपरेका अन्य व्यवसायहरूको हकमा रु ५ सय देखि रु. ५ हजार सम्म कार्यालयले कर लगाउन सक्ने प्रावधान समेत उल्लेख गरिएको छ । केही व्यवसायीहरूले पान नम्बर लिएर व्यवसाय सञ्चालन गरेको तर उद्योग वाणिज्य संघ तथा नगरपालिकामा दर्ता नभएको स्थिति रहेको छ ।

आ.व.२०७७/७८ मा व्यवसाय करको शीर्षकबाट रु १ करोड ३७ लाख ९८ हजार ७ सय ५७ सङ्कलन भएको थियो । चालु आ.व.मा रु ३ करोड अनुमान गरिएकोमा पौष २३ गतेसम्म ७५ लाख ४१ हजार २ सय ३० रुपैया सकलन भएको देखिन्छ ।

संभावना

नगरपालिकाको राजश्व शाखामा दर्ता भइ नियमित रुपमा व्यवसाय कर तिरिरहेका करदाताहरूको विवरण अनुसार करदाता संख्या ५६९३ रहेको छ । यो सख्या र आर्थिक ऐनमा भएको दर अनुसार व्यवसाय करको कूल सम्भाव्यता एकिन गरिएको छ ।

तालिका नं. २१: व्यवसाय कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.सं.	व्यवसायको किसिम	संख्या	औषत दर	जम्मा रकम
१	एडभरटाईजिङ्ग तथा मिडिया	७	२०००	१४०००
२	मदिरा तथा कोल्ड ड्रिङस	१०७	२५००	२६७५००
३	मत्स्य तथा पशु फार्म	३०	२५००	७५०००
४	परामर्श सेवा अडिट फार्म तथा कन्सल्टेन्सी	६६	३५००	२३१०००
५	बासं भण्डार	२	१५००	३०००
६	मार्बल तथा इटा उद्योग	६	४०००	२४०००
७	मिडिया तथा केबल	८	८२५०	६६०००
८	काचो छाला खरिद तथा बिक्रि	२	४०००	८०००
९	चसमा पसल	२९	२०००	५८०००
१०	चुरा पसल	२	२०००	४०००
११	सूर्ती तथा चुरोट उद्योग	२	१५००	३०००
१२	चलचित्र उद्योग	४	८५००	३४०००
१३	क्लियरिङ्ग एजेन्ट	२१	३०००	६३०००
१४	लुगा जुत्ता कपडा पसल तथा उद्योग	३४९	३०००	१०४७०००
१५	क्लव तथा कला केन्द्र	३	१५००	४५००
१६	कोल्ड स्टोर	४३	८०००	३४४०००
१७	कलर तथा पेन्ट स्टोर	२५	२५००	६२५००
१८	निर्माण कम्पनी	१५०	८५००	१२७५०००
१९	सहकारी	३५	३८५०	१३४७५०
२०	कष्मेटिक	६९	२०००	१३८०००
२१	सैलुन	४२	११५०	४८३००
२२	दुध डेरी	२९	२०००	५८०००
२३	डेकोरेशन	९	३०००	२७०००
२४	कुकुर प्रशिक्षण केन्द्र	१	३०००	३०००
२५	इलेक्टोनिक्स	१०३	५०००	५१५०००
२६	इम्पोरियम	१४	३०००	४२०००
२७	इन्जिनियरीङ्ग उद्योग तथा कन्सल्टेन्सी	१०३	५०००	५१५०००
२८	फाइवर	२	१००००	२००००
२९	बैंक,इन्सुरेन्स कम्पनी तथा फाइनान्स	८७	२०००	१७४०००
३०	फुल उद्योग	२	३०००	६०००
३१	एफ एम	१	१००००	१००००
३२	विविध फुड पडक तथा उद्योग	१६३	२०००	३२६०००
३३	फर्निचर तथा काष्ट उद्योग	१०६	५५००	५८३०००

क्र.सं.	व्यवसायको किसिम	संख्या	औषत दर	जम्मा रकम
३४	इस्नोकर, फुटसल, तेक्वान्दो तथा डान्स क्लव	१५	३०००	४५०००
३५	अटो मोवाइल्स, ग्यारेज, साइकल मर्मत तथा अटो पार्टस	१३७	१५००	२०५५००
३६	गार्मेन्ट	१२	५०००	६००००
३७	ग्यास सप्लार्यस	१२	३५००	४२०००
३८	सुन चाँदी गहना पसल	७२	४२५०	३०६०००
३९	ग्रील उद्योग	९१	६०००	५४६०००
४०	हेण्डीक्राफ्ट	३	१०००	३०००
४१	हार्डवेयर तथा मेटल स्टोर	४०	६०००	२४००००
४२	प्याथोलोजी हेल्थ क्लिनिक, ल्यावरेटोरिज	६९	३०००	२०७०००
४३	होस्टल	२	३०००	६०००
४४	होटल इन्टरनेशनल ट्रेडिङ्ग	१९१	८५००	१६२३५००
४५	विविध उद्योग	७८	५२५०	४०९५००
४६	इन्टरनेशनल ट्रेडिङ्ग	११	६०००	६६०००
४७	इनभेष्मेन्ट कम्पनी तथा बिजनेस हाउस	४४	१५००	६६०००
४८	आइ टि सोलुसन	१३	२०००	२६०००
४९	जिम तथा फिटनेश हाउस	९	३०००	२७०००
५०	निर्माण कम्पनी	७७९	८४००	६५४३६००
५१	कवाडी पसल	८	१५०००	१२००००
५२	साचो पसल	२	११००	२२००
५३	भाडा पसल	१३	१७५०	२२७५०
५४	कुरियर सर्भिस	९	६०००	५४०००
५५	रियल स्टेट र हाउजिङ	२९	७५००	२१७५००
५६	लाउन्डी	२०	१५००	३००००
५७	ल फार्म	६	१०००	६०००
५८	मेसिनरी पसल	१४	४०००	५६०००
५९	मार्केटिङ अफिस	२	१०००	२०००
६०	मार्बल्स	५	८०००	४००००
६१	मासु पसल	१८४	३३७५	६२१०००
६२	औषधि पसल	१००	२५००	२५००००
६३	कम्प्युटर तथा मोवाइल पसल	६६	२०००	१३२०००
६४	मनि चेन्जर	४४	३०००	१३२०००
६५	म्युजिक सेन्टर तथा रेकडिङ स्टुडियो	१५	१५००	२२५००
६६	नर्सरी	३	२०००	६०००

क्र.सं.	व्यवसायको किसिम	संख्या	औषत दर	जम्मा रकम
६७	अक्सिजन ग्यास इन्डष्ट्रीज	१	३०००	३०००
६८	पान पसल	२२	१५००	३३०००
६९	पार्किङ्ग	५	१५००	७५००
७०	पार्लर	९५	३०००	२८५०००
७१	पार्टी प्यालेस	१	१००००	१००००
७२	पेटोल पम्प	११	४०००	४४०००
७३	फोटो स्टुडियो	२६	११००	२८६००
७४	प्लास्टिक स्टोर	१३	८०००	१०४०००
७५	पौल्ट्री फर्म	१८	२७५०	४९५००
७६	प्रेस,फ्लेक्स तथा प्रिन्टिङ उद्योग	६७	२५००	१६७५००
७७	फुल तथा पुजा साम्रगी पसल	११	११००	१२१००
७८	रिसाइक्लिङ उद्योग	१	३५००	३५००
७९	रेष्टुरेन्ट	४६२	३७५०	१७३२५००
८०	राइस तथा तेल मिल	६५	६५००	४२२५००
८१	स्कुल तथा क्याम्पस	४३	३५००	१५०५००
८२	सिड स्टोर्स	१०	१५००	१५०००
८३	सीत भण्डार	१	३०००	३०००
८४	सोप उद्योग	४	३०००	१२०००
८५	फोटोकपि एण्ड स्टेशनरी	५७	२७५०	१५६७५०
८६	टेडर्स तथा सप्लायर्स	३१४	४०००	१२५६०००
८७	चिया तथा खाजा घर	३३८	४२५०	१४३६५००
८८	टेलर्स	७२	१०००	७२०००
८९	टायर एण्ड रिट्रेड	१२	४०००	४८०००
९०	टेलिकम तथा कम्युनिकेसन	६	७०००	४२०००
९१	टेन्ट हाउस, एण्ड क्याटरिंग सप्लायर्स	३६	७५००	२७००००
९२	टुर्स एण्ड टाभल्स	१०४	२०००	२०८०००
९३	तालिम केन्द्र	३६	२०००	७२०००
९४	मलखाद सेन्टर	६	३०००	१८०००
९५	भेटेनरी	३	२०००	६०००
९६	कृषि फार्म तथा कृषि पसल	६८	२५००	१७००००
९७	वाटर इन्डष्ट्रीज	१२	६०००	७२०००
९८	विविध	५३	२०००	१०६०००
	जम्मा	**५६९३**		**२५३३६०५०**

सुझावहरू

- व्यवसायको प्रकृति तथा पूँजीगत लगानीको आधारमा व्यवसाय कर्ताहरूको वास्तविक लगत सङ्कलन गर्ने ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय गर्नका लागि नगरकार्यपालिकाबाट व्यवसाय संचालन इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था गर्न सिद्धार्थनगर उद्योग वाणिज्यसँग, व्यापार संघ सहकार्य तथा समन्वय गर्ने
- व्यवसाय कर सङ्कलनको लागि वर्षमा १ पटक व्यवसाय कर सङ्कलन अभियान सञ्चालन गर्ने
- व्यवसायीहरूले कर चुक्ता प्रमाणपत्र लिंदा व्यवसाय नवीकरण गरेको प्रमाण अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने नीति निर्माण गरी आन्तरिक राजश्व कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा उद्योग वाणिज्य संघ कार्यालयसँग सहकार्य गर्ने
- पान नम्बर लिएर व्यवसाय सञ्चालनमा ल्याएका व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याउन उद्योग वाणिज्यसँग समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने

(ङ) जडिवुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८/७९ मा जडिवुटी र जीवजन्तु कर वाहेक कवाडि करको दर दफा (२१) को अनुसूची (१७) मा उल्लेख गरिएको छ । तर सो अनुसार कवाडी कर सङ्कलन कार्य कार्यान्वयनमा आएको छैन ।

संभावना

कवाडी सामानहरू सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्नको लागि उद्योग वाणिज्य संघ तथा व्यापार व्यवसाय संघसँग समन्वय गरी कवाडी सङ्कलन कर्ताको पहिचान गरेर ठेक्का लगाउन सकिने संभावना देखिन्छ । सरोकारवालासँगको छलफलमा कवाडी सामानमा लाग्ने करबाट नगरपालिकालाई वार्षिक रु २५ लाख आम्दानी हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

सुझावहरू

- नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र Land Field Site को पहिचान गर्ने । यदी आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र नभएको अवस्थामा Land Field Site व्यवस्थापनको लागि निकटको गाँउ/नगरपालिकाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- कवाडी सङ्कलन तथा व्यवस्थापनको लागि उद्योग वाणिज्य संघ तथा व्यापार व्यवसायी संघसँग समन्वय गरी संकलक कर्ताहरूको पहिचान गर्ने ।
- यसको व्यवसायिक कारोबार गर्नेलाई इजाजत गरी कारोबारको आधारमा कर सङ्कलन गर्ने
- कवाडी सङ्कलन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

(च) विज्ञापन कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८/७९ को दफा (१०) मा नगरपालिका क्षेत्रभित्र हुने विभिन्न प्रकारका विज्ञापनहरूमा कर लगाइने र असुल उपर गरिनेछ । तर प्रदेश कानून स्वीस्कृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही वमाजिम हुनेछ भनि उल्लेख गरिएको गरिएको छ । अनुसूची (८) मा विज्ञापन करको दर निर्धारण गरिएको छ । विज्ञापन कर सङ्कलनकालागि नगरपालिकाबाट मिति २०७७ फागुन १५ गते सूचना

सिद्धार्थनगर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सिद्धार्थनगर, रुपन्देही

विज्ञापन सामाग्री (होर्डिङ्ग बोर्ड, ब्यानर, वालपेन्टिङ्ग, सटरपेन्टिङ्ग) सम्बन्धी सिद्धार्थनगर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको सूचना

प्रकाशित मितिः २०७७।११।१५ गते

सिद्धार्थनगर नगरपालिका नगर क्षेत्रभित्र व्यापारिक प्रयोजनको उद्देश्यले विभिन्न किसिमको विज्ञापन सामाग्री प्रयोग गरि विज्ञापन गरेको पाइएकोमा "विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन २०७६" तथा "विज्ञापन कर नियमावली २०७६" अनुसार विज्ञापन गर्नका लागि नगरपालिकाबाट अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्था भए अनुरुप यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ । सूचना प्रकाशित मितिले पन्ध्र (१५) दिनभित्र नगरपालिका कार्यालयमा विज्ञापन सामाग्रीको विवरण सहित स्वीकृतिका लागि सम्पर्क राख्नहुन अनुरोध गरिन्छ । साथै अनुमति बेगर राखिएको विज्ञापन सामाग्रीलाई नियमानुसार कारवाही गरिने व्यहोरा समेत सूचित गराइन्छ ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

समेत प्रकाशित गरिएकोमा सो बमोजिम कार्यान्वयन हुने नसकेको पाइयो । यस शीर्षकबाट आ.व.२०७७/७८ मा कुनै पनि रकम सङ्कलन भएको छैन । चालु आ.व.को पौष २३ सम्म कुनै रकम सङ्कलन भएको छैन । आ.व. २०७६/७७ मा यस शीर्षकमा १७ लाख ५० हजार सङ्कलन भएको थियो । आर्थिक ऐनमा विज्ञापन कर सङ्कलन प्रयोजनको लागि विज्ञापन शुल्कको न्यूनतम अंक २५ लाख तोकिएको छ ।

संभावना

आ.व. २०७६/७७ मा यस शीर्षकमा १७ लाख ५० हजारमा ठेक्का लागेर आय सङ्कलन भएको थियो । आर्थिक ऐन २०७८ मा तोकिएको न्यूनतम अंकलाई नै आधार मानी विज्ञापन करबाट वार्षिक रु २५ लाख सङ्कलन हुने सम्भावना रहेको छ । २५ लाख रुपैयामा प्रदेश सरकारको ४० प्रतिशत हिस्सा कटाउँदा नगरपालिकाको भागमा रु १५ लाख सङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ ।

सुझावहरू

- विज्ञापन कर नगरपालिकाले दर निर्धारण गरी सङ्कलन गर्ने र उठेको रकमको ४० प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई बुझाउने स्पष्ट व्यवस्था भइसकेकोले आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरिएको वाक्य प्रदेश कानून बमोजिम भन्ने वाक्य हटाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- विज्ञापन सामग्री तथा प्रयोग भएका स्थानहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने ।
- विज्ञापन प्रकारको आधारमा सफट्वेयरमा प्रविष्ट गर्ने ।
- अमानतवाट विज्ञापन कर सङ्कलन गर्न नसकिने अवस्थामा उद्योग वाणिज्य संघ तथा व्यापार व्यवसाय संघसँग समन्वय गरी ठेक्का मार्फत विज्ञापन कर सङ्कलन गर्ने ।
- आर्थिक ऐनमा उललेख गरिएको ठेक्का अंक नै कायम हुने कम्तीमा ३ वर्षकालागि ठेक्का आव्हान गर्ने

(छ) सवारी कर (साना सवारी)

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७८/७९ को दफा (८) मा सवारी साधन करको विषयमा नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र दर्ता भएका सवारी साधनहरूमा लाग्ने कर प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ भनी उल्लेख गरिएको छ । सो दफालाई अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारको अधिकार र दफामा उल्लेख गरिएको विषय वस्तु मेल खाएको देखिदैन । नगरपालिकाको क्षेत्रमा सडक यातायातको विकासगंसंगै साना सवारी साधनहरू (रिक्सा, ई-रिक्सा) संचालन गर्ने क्रममा यस सिद्धार्थनगर नगरपालिकाले यस आर्थिक वर्षमा २०० वटा साना सवारी साधन दर्ता गराई संचालन गर्ने निर्णय गरिएको छ । मिति २०७८ साल फागुन २५ गतेसम्म ८१ वटा साना सवारी साधन नगरपालिकामा दर्ता भएको अवस्था छ ।

सिद्धार्थनगर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सिद्धार्थनगर, रुपन्देही

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन (टेम्पु तथा इ-रिक्सा) संचालन अनुमति लिने बारेको सूचना

प्रकाशित मितिः २०७८।८।२८

सिद्धार्थनगर नगर क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेको तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन (टेम्पु तथा इ-रिक्सा) को संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमनका लागि तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको मिति २०७८।८।२० गतेको निर्णय तथा सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमन सम्बन्धी कार्यविधि २०७८ अनुसार 'सिद्धार्थनगर नगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालन गरिने तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन जुनसुकै किसिमको टेम्पु जस्ता साना सार्वजनिक सवारी साधनले प्रचलित कानुन बमोजिम सुचिकृत गर्नुपर्ने निकायबाट सुचिकृत गरि सिद्धार्थनगर नगरपालिकाबाट संचालन अनुमति लिनु पर्नेछ ।' भनि उल्लेख भए अनुसार अनुमति लिई मात्र सवारी साधन संचालन गर्न पाइने हुदा यो सुचना प्रकाशित भएको मितिले ३० (तिस) दिनभित्र तोकएिको ढाचामा उल्लेखित विवरण अनुसारको प्रमाण सहित सिद्धार्थनगर नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन पेश गर्नुहुनका लागि सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सुचना प्रकाशित गरिएको छ ।

निवेदन साथ पेश गर्नुपर्ने प्रमाणहरुः

१. नागरिकताको प्रतिलिपि ।
२. सवारी खरिद गरेको मिति र सम्भव भएसम्म खरिद गरेको बिल बिजक ।
३. सवारी चालक आफै भए चालक अनुमतिपत्रको प्रतिलिपि ।
४. नेपाल सरकार प्रदेश सरकारको निकाय, विभाग वा कार्यालयमा सुचिकृत भएको भए सवारी नं. र बिलबुकको नबिकरण भएको प्रतिलिपि, सुचिकृत हुदा रुट इजाजत पत्र प्राप्त गरेको भए सो को विवरण र पुष्टि हुने कागजात ।

आ.व. २०७७/७८ मा यस शीर्षकवाट कुनै पनि आम्दानी भएको देखिदैन । आ.व.२०७८/७९ मा यस शीर्षकमा रु. १० लाख अनुमान गरिएकोमा पौष २३ गते सम्म रु. ६ लाख २४ हजार ६ सय ३० रुपैया सङ्कलन भएको देखिन्छ ।

संभावना

नगरपालिकाले साना सवारी साधन दर्ता नवीकरणबाट प्रति साधन रु २५०० उठाउने गरिएको छ । नगरपालिकाको निर्णय अनुसार २०० वटा आटो रिक्सा, ई-रिक्सावाट रु २५०० को दरले सङ्कलन गर्दा रु ५ लाख राजश्व सङ्कलन हुने संभावना देखिन्छ ।

तालिका नं. २२: **साना सवारी कर सम्बन्धी सम्भाव्यता विश्लेषण**

क्र.सं.	सवारी साधन	अनुमानित संख्या	कर	जम्मा सम्भाव्य रकम रु
१	अटो रिक्सा,	१५०	२५००	३७५०००
२	ई रिक्सा	५०	२५००	१२५०००
जम्मा		२००		५०००००

सुझावहरू

- नगर क्षेत्रमा संचालन गरिएका साना सवारीहरूको तथ्याङ्क निकाल्ने
- साना सवारी साधन संचालन कार्यविधि निर्माण गर्ने र सो अनुसार लगत लिने ।

३.४.२ गैर कर राजश्व

(ग) बहाल बिटौरी शुल्क

विद्यमान अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रभित्र नगरपालिका आफैले निर्माण गरेका, रेखदेख गरेको वा संचालन गरेको पसल वा हाटवजारवाट शुल्क सङ्कलनका लागि नगरपालिकाले आवश्यक कार्यविधि बनाई निर्दिष्ट गरेको क्षेत्रको सूची तयार गरी सोही आधारमा बहाल विटौरी शुल्क निर्धारण गर्ने भनी आर्थिक ऐन २०७८/८९ को दफा (१६) को अनुसूची (१४) मा उल्लेख भए बमोजिमको दरमा शुल्क लगाई सङ्कलन गरिरहेको देखिन्छ । बहाल विटौरी शुल्क मालपोत तथा सम्पत्ति करको रुपमा सङ्कलन भएको छ ।

आ.व.२०७७/७८ मा यस शीर्षकबाट रु.१८ लाख ३० हजार १ सय ८७ रुपैया सङ्कलन भएको छ । आ.व. २०७८/७९ मा यस शीर्षकमा रु.३० लाख अनुमान गरिएकोमा पौष २३ गते सम्म रु.५ लाख ८४ हजार ५ सय ५१ रुपैया सङ्कलन भएको देखिन्छ ।

संभावना

बहाल विटौरी शुल्क सङ्कलन गर्ने क्षेत्रहरूमा यस नगरमा जग्गाको लगत भएको, घरबासको लगत भएको तर कुलोको छेउछाउमा रहेको जग्गा पर्दछन । यस्ता प्रकारका जग्गालाई स्थानीय रुपमा डिहिमीही भन्ने गरिएको छ । यस्ता जग्गामा बहाल विटौरी शुल्क लिन सकिन्छ । यस नगरपालिकाले यस प्रकारका जग्गालाई मालपोत तथा सम्पत्ति करको रुपमा लिने गरेको छ । यस नगरपालिकाको विगतको आ.व.मा अनुमान तथा सङ्कलनको आधारमा रु २० लाख सङ्कलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

सुझावहरू

- बहाल विटौरी शुल्कलाई सफ्वेयरमा शीर्षक प्रविष्ट गर्दा शुल्कको ठाँउमा कर भएको देखिन्छ, यसलाई बहाल विटौरी कर नभनी शुल्क लेख्नुपर्ने ।
- बहाल विटौरी शुल्क लिन सकिने क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यसको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने ।
- यस्ता जग्गाबाट कार्यविधि बनाई बहाल विटौरी शुल्कको रुपमा आय सङ्कलन गर्नुपर्ने

(घ) नक्सा पास दस्तुर

विद्यमान अवस्था

स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्र भित्र नयाँ घर तथा भवन निर्माण गर्दा वस्ती विकास तथा भवन निर्माण आधारभूत मापदण्ड २०७२ र स्थानीय सरकारले निर्माण गरेको भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । त्यो व्यवस्था अनुसार यस नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८/७९ को दफा १३ को अनुसूची (११) मा

नक्सापास दस्तुरको व्यवस्था गरेको छ। यो नियम लागु हुनु पूर्व निर्माण भएका भवनको अभिलेखीकरण वापत दस्तुर लिन सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेकोमा अभिलेखीकरण सम्बन्धी कुनै व्यवस्था गरेको छैन। आ.व. २०७७/७८ मा यस शीर्षकवाट रु.२ करोड ७३ लाख ८९ हजार ६ सय १५ सङ्कलन भएको छ। आ.व. २०७८/७९ मा यस शीर्षकमा रु.३ करोड अनुमानित गरिएकोमा पौष २३ सम्म रु.१ करोड २९ लाख ८ सय २२ रुपैया सङ्कलन भएको देखिन्छ।

सम्भावना

यस नगरपालिका क्षेत्रमा हालका दिनमा आवासीय र व्यापारिक दुवै वर्गका भवन निर्माणमा विस्तारै बढ्दै गइरहेको छ। भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ विपरित बनेको घरहरूको नक्सा पास भएको छैन। त्यस्ता घरहरूको नक्सा पास गर्नकालागि सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी नक्सा पास गराउँदा नक्सा पासबाट उल्लेख्य आम्दानी हुँने देखिन्छ।

यहाँको जनसंख्याको वृद्धिदर १.८४ भएकोले जनसंख्याको वृद्धि संगै नयाँ नयाँ घरहरू बढ्दै जाने क्रम जारी रहनेछ। आगामी आ.व.मा नगरपालिका क्षेत्रमा करिब १००० वटा भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ अनुसारका घरहरू बन्ने, ४०० वटा घरहरू अभिलेखीकरण गरिने, ५० वटा कच्ची घरहरू निर्माण हुने अनुमान गर्दा तपशिल बमोजिमको दस्तुर सङ्कलन हुने सम्भावना रहेको छ :

तालिका नं. २३: नक्सा पास दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

भवनको किसिम र बनोट	आगामी आ.व.को अनुमान	औषत क्षेत्रफल	प्रति वर्ग फिट दर (रु)	कूल संभावना रकम (रु.)
भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ अनुसार बनेका घर	१०००	१८००	१५	२७००००००
अभिलेखीकरण	४००	१५००	१५	९००००००
कच्ची घर	५०		२०००	१०००००
जम्मा	**१४५०**	**३३००**		३६,१००,०००

सुझावहरू

- भवन निर्माण मापदण्ड नपुगेका घरहरूको प्रक्रिया मिलाएर नक्सा पास गरी करको दायरामा ल्याउने
- त्यस्ता घरहरूको लगत निकाल्न अनुगमन प्रक्रियालाई बढाई करको दायरामा ल्याउने

(ङ) व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर (दर्ता तथा अनुमति दस्तुर)

विद्यमान अवस्था

स्थानीय सरकारले एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग आदि कार्य गर्नको लागि अनुमति दिन र सो बापत दस्तुर सङ्कलन गर्न सक्ने प्रावधान अनुसार नगरपालिकाले ***"घ" वर्गका निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि२०७५*** तथा ***एफएम रेडियो व्यवस्थापन तथा संचालन कार्यविधि, २०७४*** तयार गरी सोही अनुरुप इजाजत पत्र दिने र सो बापत दस्तुर सङ्कलन गरिरहेको भएता पनि सो को व्यवस्था आर्थिक ऐनमा गरेको छ। आर्थिक ऐनमा यस शीर्षकमा करका दर निर्धारण गरेको छैन तर ***"घ वर्गको इजाजत चालु आ.व.०७७/७८ मा कोभिड १९ का कारण चैत्र मसान्तसम्म बुझाउनुपर्ने कर (नवीकरण) म्याद आषाढ मसान्तसम्म थप गर्ने र सो समयको थप जरिवाना लिइने छैन"*** भन्ने उल्लेख गरेको छ।

आ.व.२०७७/७८ मा यस शीर्षकबाट १ करोड ३४ लाख ७९ हजार रुपैया सङ्कलन भएको थियो । चालु आ.व.मा यस शीर्षकमा राजश्वको अनुमान नगरिएको छैन र पौष २३ आय सङ्कलन भएको देखिदैन ।

सम्भावना

नगरपालिका क्षेत्रमा संचालनमा रहेका स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, "घ" वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, सहकारी, विद्यालय आदि अनुमति प्रमाणपत्र दिई नियमित गर्नुपर्ने तथा नयाँ संचालनमा आउन चाहनेलाई इजाजत दिने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । यस अध्ययनको क्रममा गरिएको छलफलमा हाल १२५ वटा उल्लेखित व्यवसायिक फर्महरू रहेको अनुमान गरिएको छ । त्यस्ता संस्थाहरूलाई दर्ता तथा अनुमति प्रदान गर्दा व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर सङ्कलनको संभावना देहाय अनुसार रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. २४: व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.सं.	व्यवसायको प्रकार	संख्या	औषत दर	कूल संभावना रकम (रु.)
१	घ वर्गका निर्माण व्यवसाय	४०	२०००	८००००
२	फार्मेसी, निजी विद्यालय, तालिम प्रदायक संस्था	३५	२०००	७००००
३	स्थानीय व्यवसायिक फर्म	१५	३५००	५२५००
४	सहकारी	३५	२०००	७००००
	जम्मा	**१२५**		**२७२५००**

सुझावहरू

- यसमा एफएम, रेडियो, विद्यालय स्थापना, व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ, औषधी पसल, प्लटिङ, ढुङ्गा, गिट्टी सर्वेक्षण, उत्खनन्, उपयोग गरे वापतको अनुमति दिन र दस्तुर सङ्कलन गर्न सक्ने ।
- आर्थिक ऐनमै दर्ता अनुमति दस्तुर दर निर्धारण गरी सङ्कलन गर्ने
- अनुमति नलिई सञ्चालन गरेमा दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने

(च) सेवा शुल्क

सम्पत्ति तथा आयश्रोत मूल्याङ्कन सेवा शुल्क (अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क)

विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाले कानून बमोजिम घर,जग्गा लगायत अन्य अचल सम्पत्ति र आय स्रोत मूल्याङ्कन गरी दिए वापत मूल्याङ्कन सेवा शुल्क लिन पाउने व्यवस्था गरेको छ । सो व्यवस्था अनुसार नगरपालिकाले आर्थिक ऐन २०७८ मा सम्पत्ति र आयश्रोत मूल्याङ्कन सेवा शुल्कको दर निर्धारण गरेको छैन ।

आ.व.२०७७/७८ मा सम्पत्ति मूल्याङ्कन वापत रकम सङ्कलन भएको नदेखिएको र चालु आ.व. मा यस शीर्षकमा आय अनुमान नगरिएको र पौष २३ सम्म पनि रकम सङ्कलन भएको देखिदैंन ।

संभावना

नगरपालिकाले प्रदान गर्ने घरजग्गा लगायत सम्पत्तिको मुल्याङ्कन र आयश्रोत मूल्याङ्कन सम्बन्धी सेवा वार्षिक ३०० घरपरिवारले उपयोग गर्ने र सो वापत रु. २००० शुल्क निर्धारण गर्दा आगामी आ.व.मा सम्पत्ति तथा मूल्याङ्कन सेवा शुल्कबाट करिब रु. ६ लाख सेवा शुल्क सङ्कलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

(छ) सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय

विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको घर, पसल, टहरा, जग्गा जमीन बहालमा लगाए वापत विगतमा भएको सम्झौता अनुसार बहाल लिने भनि आर्थिक ऐनको दफा (१८) मा उल्लेख गरिएको छ। नगरपालिकाले विभिन्न स्थानमा रहेका पसल कवलहरू, सभा गृह, बसपार्कमा भएका सटरहरू जस्ता संरचनाहरूबाट बहाल उठाइरहेको छ।

संभावना

यस नगरपालिकामा विभिन्न स्थानहरूमा रहेका पसल कबलहरूमा लगाइएको भाडाको आधारमा १ वर्षमा सङ्कलन हुन सक्ने रकम तपशिलमा उल्लेखित बमोजिम रहेको छ।

तालिका नं. २५: **सरकारी सम्पत्तिको बहालको सम्भाव्यता विश्लेषण**

क्र.स.	बहालमा लगाउने सम्पत्तीको विवरण	परिमाण	जम्मा मासिक भाडा दर	वार्षिक कूल संभावना रकम(रु.)
१.	सिद्धार्थनगर नगरपालिका कार्यालय अगाडी रहेको पसल कवलहरू	८	१०४६००	१२५५२००
२.	सिद्धार्थनगर नगरपालिका वडा न ५ हाटजबारपथ,	१४	९७६५३	११७१८३६
३.	सिद्धार्थनगर नगरपालिका वडा न.१ शहरी सेवा केन्द्र, भन्सार कार्यालय पूर्वतर्फ रहेको भवन बेलहिया	१६	२८२३१७	३३८७८०४
४.	बेलहिया टेक्सी स्टाण्डमा रहेको भवन	१	३५०००	४२००००
५.	सिद्धार्थनगर नगरपालिका वडा न. ३, सिद्धार्थ बसपार्क	२	२८०००	३३६०००
६.	सिद्धार्थनगर नगरपालिका वडा न ५ पुस्तकालयको खालि जग्गा	१	१४०००	१६८०००
७.	वडा न १३ सभागृहको भवन तथा जग्गा लिज			३०००००
८.	सिद्धार्थ बाल उद्यान वडा ६, महाविर पथ, शुभ ओम इन्भेष्टमेन्ट क प्रा.लि			१७५०००
९	सिद्धार्थनगर कमर्सियल भवन वडा नं ५			३१०६९१०
	जम्मा			**१०३२०७५०**

सुझावहरू

- आर्थिक ऐनमा सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त हुने आयलाई समेत समावेश गर्ने

(ज) सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाले उपलव्ध गराउने विभिन्न किसिमको सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर वापत आर्थिक ऐन २०७८/७९ को अनुसूची (११) मा उल्लेख गरिए वमोजिम सङ्कलन गरिएको छ। आर्थिक ऐनमा जुनसुकै कुराहरू लेखिएता पनि अपाङता, जेष्ठ नागरिक, असहाय अशक्त, दैविक प्रकोप पिडित, द्धन्द्ध पिडित, दीर्घ रोगी र नाफा रहित सेवामुलक संस्थाहरूका लागि सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर मिनाहा गरिनेछ भन्ने प्रावधान राखिएको छ। नगरपालिकाले विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर राजश्व शाखाबाट सङ्कलन गरी आएको छ।

आ.व. २०७७/०७८ मा सिफारिस दस्तुर शीर्षकवाट रु. १ करोड १० लाख ७६ हजार १ सय ७९ रुपैया र नाता प्रमाणित दस्तुरवाट रु. २ हजार १ सय ३५ रुपैंया सङ्कलन भएको छ। आ.व. २०७७/०७९ मा सिफारिस दस्तुर शीर्षकमा रु. ३ करोड अनुमानित गरिएकोमा पौष २३ गते सम्म रु. २ करोड २९ लाख ८ सय २२ रुपैया सङ्कलन

भएको देखिन्छ। नाता प्रमाणित दस्तुरमा रु. ४ लाख अनुमानित गरिएकोमा पौष २३ गतेसम्म ४ हजार ९ सय ८५ रुपैया सङ्कलन भएको देखिन्छ।

सम्भावना

नगरकार्यपालिका कार्यालय र वडा कार्यलयहरूबाट वार्षिक रुपमा हुने सिफारिस घटना दर्ता दस्तुर, नाता प्रमाणित दस्तुर, र अन्य दस्तुर गरी जम्मा २००५० वटा सिफारिस हुने अनुमान गरिएको छ। शीर्षकगत रुपमा भन्दा सिफारिस वापत रु ८५ लाख ७५ हजार, व्यक्तिगत घटना दस्तुरबाट रु २ लाख ४० हजार, नाता प्रमाणित दस्तुर रु ४ लाख र अन्य दस्तुरबाट रु १० लाख ५० हजार सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर मध्ये सिफारिश दस्तुर, व्यक्तिगत घटना विलम्ब दस्तुर, नाता प्रमाणित दस्तुर र अन्य दस्तुर गरी जम्मा रु १ करोड २ लाख ६५ हजार सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ।

तालिका नं. २६: **सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण**

क्र.सं.	सिफारिश प्रमाणीकरणको विवरण	आगामी आ.व.को अनुमान संख्या	औषत दर (रु.)	कूल संभावना रकम (रु.)
१	सिफारिश दस्तुर	१७१५०	५००	८५७५०००
२	घटना दर्ता दस्तुर	१२००	२००	२४००००
३	नाता प्रमाणित दस्तुर	१०००	४००	४०००००
४	अन्य दस्तुर	७००	१५००	१०५००००
	जम्मा	**२००५०**		१०२६५०००

(झ) फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क

विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाले फोहोरमैला सङ्कलन तथा व्यवस्थापन सेवा दिए वापत शुल्क लिन सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। यसलाई आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरेको छैन। फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्कलाई सम्पत्ति करमा नै समाहित गरी सङ्कलन गर्दै आएको छ। त्यसैले गत आ.व.हरूमा र चालु आ.व.हरूमा यस शीर्षकहरूमा आय सङ्कलन गरेको देखिदैन।

सम्भावना

यस नगरपालिकामा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार यस नगरपालिकाको घरसंख्या १२३२९ रहेको छ। यो घर संख्यालाई नै फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि करदाता मानेर प्रत्येक घरबाट औषत रु १००० सेवा शुल्क सङ्कलन गर्दा जम्मा रु १ करोड २३ लाख २९ हजार सङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ।

(ञ) पार्किङ्ग शुल्क

विद्यमान अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रभित्र नगरपालिका आफैले वनाएका वा रेखदेख वा संचालन गरेका बसपार्कमा सवारी साधनहरू पार्किङ गरे वापत शुल्क असुली गर्न आर्थिक ऐन २०७८/७९ को दफा (१७) को अनुसूची (१५) मा उल्लेख गरिए वमोजिम शुल्क सङ्कलन गरिरहेको छ। यस कार्यलाई प्रभावकारी तथा चुस्त दुरुस्त बनाउनका लागि निजी क्षेत्रहरूसँग समेत सहयोग लिन सकिने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ।

नगरपालिकाको सिद्धार्थ बसपार्कमा र सुनौली नाकाको शहरी सेवा केन्द्र अगाडि सवारी साधनलाई पार्किङ्ग सुविधा उपलब्ध गराई ठेक्का मार्फत रु २५ लाखमा शुल्क लिइदै आएको थियो। काभिड–१९ का कारण बन्द भएको छ।

त्यसै गरी सिद्धार्थ बसपार्कमा पनि पार्किङ्ग शुल्क सङ्कलनकालागि आ.व.२०७६/७७ मा रु १७ लाख ५० हजारमा ठेक्का लागेको थियो । आ.व. २०७७/७८ मा बसपार्कमा रु ४८ लाखमा ठेक्का लागेको थियो ।

आ.व. २०७७/७८ मा यस शीर्षकवाट कुनै पनि रकम सङ्कलन भएको छैन । चालु आ. व. मा यस शीर्षकमा रु ५० लाख अनुमानित गरिएकोमा षौष २३ गतेसम्म रु. ५८ हजार ३ सय १० सङ्कलन भएको देखिन्छ ।

संभावना

पार्किङ्ग शुल्क सङ्कलन गर्न सकिने स्थानहरू वडा नं ३ स्थित सिद्धार्थ बसपार्क र वडा न१ वेलहिया स्थित शहरी सेवा केन्द्र अगाडिको जमिन, आंखा अस्पताल, हाटबजार, जिल्ला प्रशासन कार्यालय अगाडीको जमिन, समेत पार्किङ शुल्क, वडा नं. १ शसस्त्र प्रहरीको पश्चिम तर्फ खाली जग्गामा पार्किङ शुल्क लगाउन सकिने अवस्था छ । आर्थिक ऐनमा तोकिएको न्यूनतम ठेक्का अंकको आधारमा यस शीर्षकमा सङ्कलन हुँन सक्ने आय सम्भावना तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. २७: पार्किङ शुल्कको सम्भावना विश्लेषण

क्र.सं.	बसपार्क वा पार्किङ रहेको स्थान	न्यूनतम ठेक्का अंक
१	हाटबजार बैठकी कर तथा सवारी पार्किङ शुल्क	२५,००,०००
२	बसपार्क प्रवेश तथा पार्किङ शुल्क	१,००,००,०००
३	बेलहिया शहरी सेवा केन्द्र पार्किङ शुल्क	३०,००,०००
४	आंखा अस्पताल, हाटबजार, जिल्ला प्रशासन कार्यालय अगाडी समेत पार्किङ शुल्क	६,००,०००
५	वडा नं. १ शसस्त्र प्रहरीको पश्चिम तर्फ खाली जग्गामा पार्किङ शुल्क	१,००,०००
६	सिद्धार्थनगर कमर्सियल भवन पार्किङ क्षेत्र वडा नं ५	२९०८२२४
	जम्मा	**१५४०८२२४**

सुझावहरू

- पार्किङ्ग स्थलमा सवारी साधन धुने तथा शौचालयको समेत व्यवस्था गरी पार्किङ्ग स्थलको निर्माण गर्ने
- पार्किङ्ग शुल्क सङ्कलन गर्दा सार्वजानिक नीजी साझेदारी पद्धतिबाट गर्दा प्रभावकारी हुने ।

(ट) पूर्वाधार सेवामा लाग्ने कर

विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिकाले आफ्नै लगानीमा सम्पन्न गरेका केही सडकमा सडक उपयोग गरेबापत मर्मत सम्भारको लागि त्यस सडकमा चल्ने सवारी साधनहरूमा कर लगाउँदै आएको छ । यसको लागि आर्थिक ऐनको दफा २०(१) अनुसूची (१६) मा भौतिक पूर्वाधार उपयोग शुल्क शीर्षक अन्तर्गत ठेक्काको लागि न्यूनतम रु ३५ लाख ठेक्का अंक निर्धारण गरेको छ । यस शीर्षकमा आ.व.२०७७/७८ मा आय सङ्कलन भएको थिएन । चालु आ.व.मा यस शीर्षकमा रु ४० लाख अनुमान गरिएकोमा पौष २५ गतेसम्म रु ४ लाख ३६ हजार सङ्कलन भएको अवस्था छ ।

संभावना

यस शीर्षकमा आर्थिक ऐनको ठेक्का अंकको आधारमा रु ३५ लाख सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

परिच्छेद – चार: आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता तथा सङ्कलन अवस्था

४.१ राजश्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाले राजश्व परिचालनको अवस्थामा सुधार ल्याउनकोलागि लिन सक्ने नीतिगत व्यवस्था यस प्रकार रहेको छ :

क. निर्धारित समय भन्दा ढिलो कर तिर्नेलाई जरिवाना र छिटो तिर्नेलाई प्रोत्साहन स्वरुप छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।

ख. विज्ञापन कर सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन गरी न्यूनतम ठेक्का अंक कायम गरिनेछ ।

ग. जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर सम्बन्धी संभाब्यता अध्ययन गरी न्यूनतम ठेक्का अंक कायम गरि ठेक्कामा दिइनेछ ।

घ. साना सवारी साधनको लगत सङ्कलन गरी करको दायरामा ल्याइनेछ ।

ङ. विभिन्न कर दस्तुरहरूको बारेमा स्थानीय संचार माध्यम मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने गरिनेछ ।

च. स्थानीय सञ्चार माध्यमको अधिकतम् प्रयोग गरी करदाताहरूलाई कर तिर्न सुसुचित गरिनेछ ।

छ. नगरकार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरू र बजार क्षेत्रमा करबाट सङ्कलन भएको रकम खर्च हुने शीर्षक समावेश गरी फ्लेक्स प्रिन्ट बनाई टाँसिनेछ ।

ज. नगरपालिकाको आम्दानी र खर्च (विशेष गरी आन्तरिक राजश्व तथा तिनको उपयोग) नियमित रुपमा सार्वजनिक गरिनेछ ।

झ. कर सङ्कलनमा हुन सक्ने चुहावटलाई ध्यानमा राखी अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने छ ।

ञ. राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू र वडा सचिवहरूलाई राजश्व संकेत अनुसार राजश्व सङ्कलन गर्न आवश्यक तालिम उपलब्ध गराइनेछ ।

ट. फोहरमैला व्यवस्थापन गरी आर्थिक ऐनमा सेवा शुल्क निर्धारण गरी अशुल उपर गरिनेछ ।

ठ) व्यवसायीहरूले कर चुक्ता प्रमाणपत्र लिंदा व्यवसाय नवीकरण गरेको प्रमाण अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने नीति निर्माण गरी आन्तरिक राजश्व कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा उद्योग वाणिज्य संघ कार्यालयसँग सहकार्य गरिनेछ ।

४.२ राजश्व सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यको पहिचान

संकलित सूचनाको अध्ययन तथा विश्लेषण र छलफल कार्यक्रमबाट प्राप्त सुझावको आधारमा पहिचान भएका यस नगरपालिकाको राजश्व सुधारको लागि गर्नुपर्ने प्रमुख कार्यहरू देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

- व्यवसायीहरूलाई नगरपालिका कार्यालयमा दर्ता गराउने
- व्यवसायीहरूलाई उनीहरूले तिर्नुपर्ने राजश्वको जानकारी गराउने
- अनुगमन समिति गठन गरी राजश्व तिरे नतिरेको एकिन गरी नतिरेका भए फोनबाट जानकारी गराउने
- करको दायरा अभिवृद्धि गर्ने
- करदाताहरूलाई राजश्व सम्बन्धी जानकारी गराउनु
- करदातालाई कर तिर्नु हाम्रो दायित्व हो भन्ने बोध गराउनु
- करदाताको दायरा पहिचान गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने

- कर समयमै तिर्नेलाई पुरस्कार र नतिर्नेलाई जरिवानाको व्वस्था गर्ने
- करको दायरामा ल्याउन नीति नियम बनाउने
- वडा कार्यालयले करदाताको अभिलेख चुस्त दुरुस्त राख्ने
- बैंक मार्फत कर सङ्कलनको व्यवस्था मिलाउने
- वडा कार्यालयको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया तथा छलफल गर्ने
- थप जनशक्ति परिचालन गर्नुपर्ने

४.३ आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता

क) कार्यकक्ष तथा कार्य स्थलको प्रर्याप्तता

राजश्व शाखाको लागि १ वटा कोठाको व्यवस्था गरिएको छ। त्य कोठामा २ जना राजश्व सङ्कलन गर्ने कर्मचारी र राजश्व शाखा प्रमुखको लागि प्रयाप्त स्थान पुगेको अवस्था छ।

ख) फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिन्टर, यातायातका साधन तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू

यस शाखामा ३ वटा कम्प्युटर, ३ वटा प्रिन्टर, र १ वटा स्क्यानर ३ वटा टेबल र २ वटा दराजको व्यवस्था गरिएको छ। यातायातका लागि १ वटा मोटरसाइकल र मासिक १० लीटर पेट्रोल उपलब्ध गराइदै आएको छ। कुनै कार्यक्रम पर्दा थप इन्धन पनि उपलब्ध गराउने गरिएको छ।

ग) राजश्व परिचालन सम्बन्धी प्रक्रियागत र प्रशासनिक व्यवस्था

संगठन संरचनामा यस नगरपालिकाले राजश्व शाखालाई आर्थिक तथा राजश्व प्रशासन महाशाखा अन्तर्गत राखेको छ। यस शाखा मार्फत राजश्व प्रशासन सम्बन्धी सम्पूर्ण कामहरू हुँदै आएको छ। स्थलगत अवलोकन तथा विभिन्न सूचनाका आधारमा हेर्दा हाल नगरपालिकाको राजश्व परिचालनको प्रशासनिक व्यवस्था देहायअनुसार रहेको छ :

- राजश्व शाखामा हाल अधिकृत छैटौ तहको २ जना र सहायक पाँचौ तहको १ जना गरी ३ जना कर्मचारीहरूबाट राजश्व सङ्कलन कार्य हुँदै आएको छ।
- राजश्व शाखाका लागि बेग्लै कार्यकक्षको व्यवस्था गरी कम्प्युटर, प्रिन्टर, सफ्टवेयर तथा फर्निचरको व्यवस्था गरिएको छ।
- राजश्व शाखामा विगत आ.व.मा सङ्कलन भएका राजश्व सम्बन्धी तथ्याङ्क, विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको राजश्व बजेट, विभिन्न ठेक्का प्रक्रियाका दस्तावेजहरू, राजश्व परिचालनसँग सम्बन्धित ऐन, कानुन तथा कार्यविधिहरू जस्ता आवश्यक तथ्याङ्क तथा दस्तावेजहरू व्यवस्थित रुपमा राखिएको छ।
- नगरपालिकाले राजश्व सङ्कलनको लागि साग्रिला कम्पनीको सफ्टवेयरबाट राजश्व सङ्कलन गर्दै आएको छ। आर्थिक ऐनमा भएका कर तथा गैर करका दरलाई राजश्वका संकेत अनुसार उक्त सफ्टवेयरमा सेट गरी राजश्व सङ्कलन गर्दै आएको छ।
- नगरपालिकाको राजश्व शाखा तथा १३ वटै वडा कार्यालयहरूमा उक्त सफ्टवेयर जडान गरी कम्प्युटरको प्रयोग गरी बिल काटिँदै आएको छ।
- सफ्टवेयरमा राजश्वका शीर्षकहरू हाल नेपाल सरकारले व्यवस्था गरेको राजश्व कोड तथा शीर्षक अनुसार पुरा नभएकाले सङ्कलन गरिएको राजश्वका शीर्षकहरू नमिल्दा अन्य करमा रकम काटिने गरेको छ।

नगरकार्यपालिका कार्यालयबाट देहायका शीर्षकमा राजश्व सङ्कलन हुने गरेको छ :

- ठेक्का बन्दोवस्त भई सङ्कलन हुने आय
- नक्सापास दस्तुर
- बोलपत्र बिक्री
- घ वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत दस्तुर
- स्कुलको सिफारिश तथा अनुमती दस्तुर
- वडा कार्यालयबाट सङ्कलन गर्न नमिल्ने विविध सिफारीश दस्तुरहरू
- दण्ड तथा जरिवाना आदि ।

माथि उल्लेखित बाहेकका निम्नलिखित राजश्व वडा कार्यालयले नै सङ्कलन गर्ने गरेको छ :

- मालपोत कर
- सम्पत्ति कर
- घटना दर्ता विलम्ब दस्तुर
- चार किल्ला प्रमाणित
- घरबाटो सिफारिस
- जग्गा नामसारी सिफारिस
- जाति सिफारिस
- आय स्रोत प्रमाणित
- कर चुक्ता सिफारिस
- नाता प्रमाणित दस्तुर
- विद्युत जडान तथा नाम सारी सिफारिस
- बहाल कर
- नक्सापास सिफारिस
- कृषि फर्म सिफारिस
- व्यवसाय कर
- घरजग्गा बहाल कर
- जरिवाना आदि ।

- वडा कार्यालयहरूबाट संकलित राजश्व अनलाइन प्रविधिबाट बिल काट्ने गर्दा राजश्व शाखाबाट दैनिक रुपमा कति रकम बराबारको बील काटियो थाहा पाउन सकिन्छ । सङ्कलन भएको रकम वडा सचिवहरूले दैनिक रुपमा जम्मा गरिरहेका छन । यदि रकम सङ्कलन भएकै दिनमा नभ्याइएमा त्यसको भोलिपल्ट जम्मा गर्ने गरिएको छ । बैंकमा जम्मा गरेको भौचरसहित मासिक रुपमा प्रतिवेदन राजश्व शाखामा बुझाइदै आइएको छ ।
- आर्थिक ऐनमा कर, शुल्क र दस्तुर राजश्व अधिकारका सबै शीर्षकहरूमा दर निर्धारण नभएको तथा उपयुक्त शीर्षकमा आम्दानी प्रविष्ट नगरिएको अवस्था छ । जस्तै : सम्पत्ति मुल्याङ्कन, व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर आदि ।
- कोभिड – १९ ले गर्दा राजश्वको अनुमान र यथार्थ सङ्कलन बीचको तालमेल कमी रहेको छ ।
- आ.व २०७८/७८ को नीति तथा कार्यक्रममा कोभिड १९ को महाव्याधी र यसको रोकथाम र नियन्त्रणका गरिएका लकडाउन र निषेधाज्ञाले आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावलाई सम्बोधनका लागि लगानीको वातावरण सिर्जना र करदातालाई प्रत्यक्ष लक्षित गरी छुट र सहुलियतको व्यवस्था गरिएको छ ।
- बहाल विटौरी शुल्कलाई मालपोत तथा सम्पत्ति कर सरह सङ्कलन गरिएको अवस्था छ ।
- बहाल विटौरी शुल्क सङ्कलन कार्यविधि निर्माण गरी लागु गर्नुपर्ने अवस्था रहेको
- नगरपालिकाले राजश्व परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ देहाय अनुसारका प्रयासहरू भएका छन

  - *राजश्व शाखा र १३ वटै वडामा राजश्व सङ्कलन सफ्टवेयरको प्रयोग गरिएको*
  - *राजश्व शाखाको लागि अलग्गै कोठाको व्यवस्था गरी कम्प्युटरबाट बिल काट्ने प्रणालीको विकास भएको*

घ) राजश्व सम्बन्धी डाटावेस, राजश्व प्रशासनमा सफ्टवेयर र सोको प्रयोग

राजश्व सङ्कलनको लागि सांग्रिला कम्पनीको सफ्टवेयर प्रयोगमा ल्याइएको छ । यस सफ्टवेयरमा आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गरिएका करका दरहरू प्रविष्ट गरिएका छन । सबै सेवाग्राहीको विवरण यस सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गरिएको छ । कुनै सेवाग्राहीको नामबाट खोजी गरेपछि नीजले तिर्नुपर्ने राजश्व रकम देखा पर्दछ र कम्प्युटर विलिङ्ग सिष्टमबाट विल उपलब्ध गराइन्छ ।

ङ) कप्यूटर विलिङ्ग प्रणालीको प्रयोग

आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरिएका विभिन्न विषयका कर तथा गैर करका दरहरू सफ्टवेयरमा सेट गरिएको छ । कुन शीर्षकको राजश्व हो सोही अनुसार कम्प्युटरमा प्रविष्ट गर्नासाथ नीजले तिर्नुपर्ने शुल्क देखिन्छ ।

च) नगद सङ्कलन र बैक दाखिला र अभिलेख व्यवस्थापन

राजश्व सङ्कलनको लागि १३ वटै वडा तथा नगरकार्यपालिकाको कार्यालयबाट सङ्कलन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ । वडाबाट सङ्कलन भएको रकम दैनिक रुपमा बैंक खातामा जम्मा गनाइएको छ ।

छ) वडा कार्यालय भवनको तथा कार्यस्थलको अवस्था

वडा कार्यालयबाट सङ्कलन गरिने राजश्वको लागि संबन्धित वडाका सचिवलाई जिम्मेवारी तोकिएको छ । यस नगरका १३ वटा वडा मध्ये सबै वडाहरू आफ्नै भवनमा सञ्चालन गरिएका छन । सबै वडामा कम्प्युटर, प्रिन्टर लगायतका साधनहरूको व्यवस्था गरी सफ्टवेयरको पनि व्यवस्था गरिएको छ । वडा नं ५ र १३ नजिकै पर्ने भएकोले एउटै भवनमा सञ्चालन गरिएका छन । वडा नं ६ को अफिस वडा नं ५ मा अवस्थित पुस्तकालय भवनमा रहेको छ । वडा नं ६ को वडा अफिसको लागि नयाँ भवन निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ ।

४.४ नगरपालिकाको आन्तरिक आय परिचालन

नगरपालिकाको विगत तीन आर्थिक वर्षको यथार्थ आय, चालु आ.व. २०७८/७९ को संशोधित अनुमान र पौष २३ गते सम्मको संकलित आयलाई तुलनात्मक रुपमा तलको तालिकामा देखाइएको छ । गत ३ आ.व.को यथार्थ आयको आधारमा वृद्धिदर पत्ता लगाइएको छ । विगतको तथ्याङ्कको आधारमा वृद्धिदर गणना गर्दा एक्सलमा LOGEST फर्मुलाको प्रयोग गरिएको छ ।

तालिका नं. २८: **विगतको ३ आ.व.को यथार्थ र चालु आ.व.को अनुमान र प्राप्तिको अवस्था**

क्र.सं	विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धिदर	२०७८/७९	
		यथार्थ	यथार्थ	यथार्थ		अनुमान	पौष २३ सम्मको
क)	**कर तथा गैर कर राजश्व**	**७५१,२८८**	**११९,४२३**	**११२,८५६**	**-६१**	**१८७,३००**	**६७,६३९**
१	**कर**	**३४,४१३**	**५८,०७३**	**४८,०२०**	**१८**	**१०८,४००**	**३५,५८०**
११३१३	सम्पत्ति कर	२,०५५	१४,४०१	१५,५१२	**१७५**	२०,०००	१०,३९९
११३१४	भूमी कर (मालपोत)	५१	६,१९०	६,४५८	**१,०२५**	१०,०००	४,४९९
११३२१	घर बहाल कर	१६,७४७	२१,२८५	२५,०१३	**२२**	३०,०००	११,४७८
११४५१	सवारी साधन कर	५,०८३	१०,११५	६३३	**-६५**	१,०००	६३५
११४५२	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	१,५२९	३,८११		**०**	४,०००	४३६
११४७०	विज्ञापन कर	२,१९२			**०**	०	०
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर				**०**	४००	०

क्र.सं	विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धिदर	२०७८/७९	
		यथार्थ	यथार्थ	यथार्थ		अनुमान	पौष २३ सम्मको
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	२,६१९	३	४	**-९६**	३,०००	५८५
११४७१	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	१४९	४१		**०**	३,०००	०
११६९१	अन्य कर	३,९८८	२,२२७	४००	**-६८**	७,०००	७
१४६११	व्यवसाय कर				**०**	३०,०००	७,५४१
२	**गैर कर**	**७१६,८७५**	**६१,३५०**	**६४,८३६**	**-७०**	**७८,९००**	**३२,०५९**
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२,६१७	१३,५६४	१३,४७९	**१२७**		
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	३,९८४	२,४०९	२,२६९	**-२५**	३,५००	१,८३७
१४२१२	सरकारी सम्पत्ती बिक्रिबाट प्राप्त रकम	४०५			**०**		
१४२१३	अन्य बिक्रिबाट प्राप्त रकम	१,२४३	१३	४	**-९४**	५,०००	१६
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	११,०९२	२,९७७	१,९९५	**-५८**	४,०००	१,६८१
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री				**०**		
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क				**०**		
१४२२१	न्यायिक दस्तुर				**०**		
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी				**०**		
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क (सम्पत्ती मूल्याङ्कन सेवा शुल्क आदि)	१			**०**		
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	४,९४०	२९		**०**	५,०००	५८
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	३०,८३३	२२,१९०	२७,३९०	**-६**	३०,०००	१२,९०१
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	१३,८५५	१६,१८३	२१,०७६	**२३**	३०,०००	१२,७४४
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	९०	५१	११९	**१५**	३००	२९१
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	९९	२	२	**-८६**	४००	५
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)	१,०७७	२,७१०	२,३९७	**४९**	३००	२,४८६
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत				**०**		
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	५१९	०	२	**०**	४००	४०
१४५२९	अन्य राजश्व	३,३०८	१,२२२	९,५८२	**७०**		
ख.	**राजश्व बाँडफाँट**	**१९१,९४५**	**१५६,५०३**	**०**	**०**	**१५०,७३६**	**३५,६८७**
ख.१	***नेपाल सरकार***	**१३०,७६९**	**११३,१६५**	**०**	**०**	**८७,९०८**	**३१,२५७**
१४४११	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	१३०,७६९	११३,१६५		**०**	४३,९५४	२३,८९३
१४४२१	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने अन्त:शुल्क				**०**	४३,९५४	७,३६४
१४१५३	बाँडफाँट भई प्राप्त वन रोयल्टी				**०**		
११४७२	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर				**०**		

क्र.सं	विवरण	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धिदर	२०७८/७९	
		यथार्थ	यथार्थ	यथार्थ		अनुमान	पौष २३ सम्मको
१४१७९	अन्य बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने राजश्व	६९,५९४	२,२७७				
ख.२	***प्रदेश सरकार***	**६१,१७६**	**४३,३३८**	**०**	**०**	**६२,८२८**	**४,४३०**
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६१,१७६	३६,२०२		०	५०,०००	०
११४५६	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर		७,१३६		०	१२,८२८	४,४३०
११४७१	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर				०		
११४७२	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर				०		
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**	**२९०,७५६**	**२७०,३०३**	**५०६,५००**	**३२**	**६३२,४९०**	**१८९,७५९**
ग.१	***नेपाल सरकार***	**२७८,१७६**	**२१२,९९१**	**५०६,५००**	**३५**	**५८४,५६०**	**१७५,४३०**
१३३११	समानीकरण अनुदान	१७६,३८०	१८६,१७६	१७७,५००	**०.३२**	१९५,९००	९७,९५०
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२५,७९२	२२,५८८	२८९,०००	**२३५**	२५८,८६०	७७,४८०
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	३०,०००	४,२२७		०	३०,१००	०
१३३१४	विशेष अनुदान चालु				०	२५,०००	०
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	४२,६९६			०	३३,२००	०
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु				०		
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत			४०,०००	०	४१,५००	०
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)				०		
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	३,३०८			०		
ग.२	***प्रदेश सरकार***	**१२,५८०**	**५७,३१२**	**०**	**०**	**४७,९३०**	**१४,३२९**
१३३११	समानीकरण अनुदान	५०८०	४,९७६		०	९,३८६	४,६९३
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	७,५००	११,०००		०		
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत				०	११,५४४	२,८८६
१३३१४	विशेष अनुदान चालु		५,६००		०		
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत				०	७,०००	१,७५०
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु		२४,७३६		०		
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत				०	२०,०००	५,०००
१३३१८	अन्य अनुदान चालु		११,०००		०		
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत				०		
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	०	०	०	०	०	०
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान				०		
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान				०		
कूल जम्मा		**१,२३३,९८९**	**५४६,२२९**	**६१९,३५६**	**-२९**	**९७०,५२६**	**२९३,०८५**

४.४.१ आन्तरिक राजश्व संरचनाको अवस्था

नगरपालिकाको विगत ३ आ.व.को यथार्थ आन्तरिक आयको स्रोत अनुसारको संरचना तथा तिनको कूल आन्तरिक आयमा रहेको योगदान तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. २९: कूल राजश्वमा शीर्षकगत योगदान (रु. हजारमा)

आय शीर्षक	२०७५/७६ को यथार्थ आय	२०७६/७७ को यथार्थ आय	२०७७/७८ को यथार्थ आय	वृद्धिदर	आ.व.२०७८ को	
					अनुमान	पौष २३ सम्मको आय
आन्तरिक आय	७,५१,२८८	१,१९,४२३	१,१२,८५६	-६१	१,८७,३००	६७,६३९
राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त आय	१,९१,९४५	१,५६,५०३	०	०	१,५०,७३६	३५,६८७
वित्तीय हस्तान्तरण तथा अन्य अनुदान	२,९०,७५६	२,७०,३०३	५,०६,५००	३२	६,३२,४९०	१,८९,७५९
कूल आय	१२,३३,९८९	५,४६,२२९	६,१९,३५६	-२९	९,७०,५२६	२,९३,०८५

४.५ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

सिद्धार्थनगर नगरपालिका रुपन्देही जिल्लाको दक्षिण क्षेत्रमा अवस्थित नगरपालिका हो । यो नगरपालिकाको वडा नं १ भारतको सुनौली नाकासँग जोडिएको छ । यस नगरका आफ्नै समस्या तथा सवालहरू रहेको छन । ती मध्ये मुल सवालहरू यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

(१) **तथ्याङ्क प्रणाली व्यवस्थीत गर्न नसक्नु:** यस नगरपालिकामा नविन प्रविधिको प्रयोग गरेर हाल सम्म नगर वस्तुस्थिति विवरण तयार गरिएको छैन । नगर वस्तुस्थिति विवरणमा राजश्वसँग सम्बन्धित तथ्यांङ्कको अभावमा नगरपालिकाको वास्तविक अवस्था चित्रण गर्न नसकिने भएकोले नगर वस्तुस्थिति विवरणमा राजश्वसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क समावेश गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

(२) **बहाल विटौरी शुल्क:** नगरपालिकाले बहाल विटौरी शुल्क मालपोत तथा सम्पत्ति करसँग जोडेर लिएको छ । यसो हुँदा बहाल विटौरी शुल्क के कति संभावना रहेको छ सोको तथ्याङ्क उपलब्ध हुन सकेको छैन । बहाल विटौरी शुल्कलाई मालपोत सरह सङ्कलन गर्दा अव्यवस्थित बसोबास क्षेत्रमा बस्नेहरूकालागि थप बल पुग्न जाने हुँदा त्यस्ता क्षेत्रमा बहाल विटौरी शुल्क नै लिंदा उपयुक्त देखिन्छ ।

(३) **फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क:** यस नगरपालिकाले फोहमैला व्यवस्थापन शुल्क सङ्कलनका दररेट आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरिएको छैन । फोहरमैला व्यवस्थापन वापतको शुल्क समेत सम्पत्ति करका समावेश गरेर सङ्कलन गरेको अवस्था छ । फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क अलग्गै शीर्षकमा आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी राजश्व सङ्कलन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

(४) **कवाडी कर सङ्कलन :** कवाडी कर सङ्कलनको लागि कार्यविधि बनाई आर्थिक ऐनमा सो सम्बन्धी करका दरहरू उल्लेख गरी सङ्कलन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

परिच्छेद - पाँचः राजश्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा सूचना विश्लेषण तथा सहभागितामूलक छलफलबाट तयार पारिएको नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ। यस कार्ययोजनालाई कार्यपालिकाबाट स्वीकृत एवं बजेट व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

५.१ राजश्व सुधारका क्षेत्रहरू

राजश्व सुधारका लागि अपनाउनु पर्ने क्रियाकलापहरू तपशिलमा उल्लेख गरिएको छ। राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको क्रममा प्रक्षेपित आय तथा हाल असुल भएको यथार्थ आय अवस्थाको फरक विश्लेषण गरी सुधारकोलागि उपायहरूको पहिचान गरिएको छ।

दायरा

राजश्व सुधारको लागि संविधान तथा कानूनले व्यवस्था गरे अनुसारनगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने राजश्वको शीर्षकको छनौट गरिएको छ। नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने राजश्व शीर्षकको सङ्कलन तथा परिचालन गर्ने संभावना के कस्तो छ सो को पहिचान गरिएको छ। करको आधार (सम्पत्ती, आय, वस्तु तथा सेवाको परिमाण, मूल्य र उपयोग)को पहिचान गरिएको छ। करदाता, उपभोगकर्ता,र सेवाग्राहीको पहिचान पश्चात तीनीहरूको एकिन तथ्याङ्क पत्ता लगाई त्यसको दायरा एकिन गरिएको छ।

दर

करदाताको पहिचान पश्चात नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने करदातालाई करदाताको सामर्थ्यका आधारमा न्यायोचित ढंगबाट करको दर निर्धारण गर्दा नगरपालिकाको विगतका आर्थिक ऐनको सहायता लिइएको छ। करको दर निर्धारण गर्दा समान दर, प्रगतिशिल वा अनुदारवादी के कस्तो छ सो को समिक्षा गरी सम्पत्ति करमा प्रगतिशिल करको आधारमा संभावना विश्लेषण गरिएको छ। करको दर निर्धारण गर्दा तपशिलमा उल्लेखित विषयमा ध्यान दिइएको छ।

- छिमेकी स्थानीय सरकारको करको दरसँग तुलना गरिएको छ।
- नयाँ क्षेत्रको लागि शुरुमा करको दायरामा ल्याउनको लागि न्यून दरबाट विश्लेषण गरिएको छ।
- सम्पत्ति करलाई प्रगतिशिल करको दर अनुसार सम्भावना विश्लेषण गरिएको छ।
- सेवाको लागत असुली हुने गरी शुल्कको दर निर्धारण गरिएको छ।
- करदाताको कर तिर्न सक्ने क्षमता तथा सुविधाको स्तरको आधारमा करको दर निर्धारण गरिएको छ।
- विगत आ.व.मा लगाइएको कर तथा शुल्कको दरको आधारमा राजश्वका दरहरू निर्धारण गरी सम्भावना विश्लेषण गरिएको छ।
- प्रशासनिक सहजताको आधारमा करको दायरा निर्धारण गरी राजश्वको संभावना विश्लेषण गरिएको छ।
- सङ्कलन लागत भन्दा बढी असुली हुन सक्ने क्षेत्रको मात्र सम्भावना विश्लेषण गरिएको छ।
- व्यवसायलाई प्रतिकूल प्रभाव नपार्ने गरी करको कर निर्धारण गरिएको छ।
- करको दर निर्धारण गर्दा सम्पत्ति, आय, वस्तु तथा सेवाका आधारमा गरिएको छ।
- सेवा तथा दस्तुरको लागतका आधारमा करका दरहरू निर्धारण गरिएको छ।
- राजश्व सङ्कलनको अवस्थालाई विश्लेषण गरी करका दर निर्धारण गरिएको छ।
- सम्पत्तिको मूल्य तथा उपयोगको आधारमा करका दरहरूको निर्धारण गरी सम्भावना विश्लेषण गरिएको छ।

पुँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबार व्यवस्थापन

करदाताको पहिचान, संख्या निर्धारण तथा दायरा निश्चित गरी करका दरहरू न्यायोचित ढंगबाट निर्धारण पश्चात राजश्व प्रशासनमा सुधार ल्याउन नीतिगत व्यवस्था, संगठन संरचनामा सुधार भौतिक सुविधा, मानव संशाधन, प्रविधि र सफ्टवयर, सूचना तथा अभिलेख राख्नुपर्दछ । राजश्वको सुधारको लागि हरेक तथ्याङ्कको अभिलेख राखि राजश्व चुहावट हुन नदिन अनुगमन गर्ने पद्धतिको सिफारिस गरिएको छ ।

५.२ राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा

राजश्व सुधार कार्ययोजनामा समावेश भएका कतिपय क्रियाकलापहरूका लागि बजेट आवश्यक पर्ने हुन्छ । क्रियाकलाप गर्दा समय मै बजेटको व्यबस्था नभए प्रस्तावित क्रियाकलापसम्पन्न गर्न नसकिने हुँदा क्रियाकलापछनौट गर्दा स्रोतको उपलब्धतालाई पनि ध्यान दिइएको छ । साथै बजेटको उपलब्धता अनुसार क्रियाकलापसम्पन्न हुने हुँदा समयअवधि निर्धारण गर्दा बजेटको उपलब्धतासँग पनि तालमेल हुने गरी निर्धारण गरिएको छ । यस परिच्छेदमा नगरपालिकाबाट उपलब्ध भएका र सहभागितामुलक छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरूका आधारमा तयार पारिएको नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३०: **राजश्व सुधार कार्ययोजना**

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	आवश्यक बजेट रु ०००	जिम्मेवारी
	(क) कर राजश्व			
सम्पत्ति कर	- सम्पत्ति कर तिर्ने करदाताहरूको एकिन तथ्याङ्क सङ्कलन गरी सफट्वेयरमा अद्यावधिक गर्ने	- २०८० असोज मसान्त	२००	- राजश्व शाखा - प्राविधिक शाखा - राजश्व परामर्श समिति
	- मापदण्ड विपरित बनेका घरहरूलाई पनि करको दायरामा ल्याई सफ्टवेयरमा करका दर पुनरावलोकन गर्ने	- २०८० असोज मसान्त		
	- नयाँ निर्माण भएका घरहरूलाई सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने	नक्सा पास पश्चात निरन्तर		
भूमीकर (मालपोत)	- जग्गाको मुल्यको आधारमा दर निर्धारण गरी करका दर सफ्टवेयरमा मिलाउने - मालपोत करदाताको लगत तयार पार्ने	२०७९ असार मसान्त	१००	- राजश्व शाखा - प्राविधिक शाखा - राजश्व परामर्श समिति
घरजग्गा बहाल कर	घर तथा जग्गा बहालमा लगाउने घरधनीहरूको लगत सङ्कलन गर्ने ।	२०७९ मंसिर मसान्त	३०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा - लेखा शाखा - जिन्सी शाखा

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	आवश्यक बजेट रु ०००	जिम्मेवारी
व्यवसाय कर	व्यवसायको प्रकृति तथा पूँजीगत लगानीको आधारमा व्यवसाय कर्ताहरूको वास्तविक लगत सङ्कलन गर्ने	२०७९ मंसिर मसान्त भित्र	३०	- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - वडा सचिवहरू - राजश्व शाखा
	पान नम्बर लिएर व्यवसाय सञ्चालनमा ल्याएका व्यवसायीलाई करको दायरामा ल्याउन उद्योग वाणिज्यसँग समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने	प्रत्येक आर्थिक वर्ष भरी नियमित रुपमा	२०	- राजश्व शाखा - लेखा शाखा - वडा सचिवहरू
	निर्धारित समय भन्दा ढिलो कर तिर्नेलाई जरिवाना तथा छिटो तिर्नेलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने	प्रत्येक आर्थिक वर्ष भरी नियमित रुपमा	२०	- नगरपालिका - राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा
	उद्योग बाणिज्य संघ सिद्धार्थनगरका प्रतिनिधिहरूसँग नियमित छलफल र अन्तरक्रिया गर्ने उद्योग वाणिज्य संघ र व्यापार संगठन रुपन्देहीसँग समन्वय गरी व्यवसायीको विवरण सङ्कलन गर्ने	निरन्तर	२०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा - उद्योग वाणिज्य संघ - वडा कार्यालय
विज्ञापन कर	- विज्ञापन सामग्रीहरूको खण्डीकृत तथ्याङ्क संकङ्कन गरी सो अनुसारको करको दर आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी न्यूनतम ठेक्का अंक कायम गर्ने	२०८० असार मसान्त	५०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा
साना सवारी साधन	- ई-रिक्सा, टांगा, ठेला आदि को दर्ता अभियान	आवश्यकतानुसार		राजश्व शाखा
जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर	- कवाडी सामानको करको लागि संभाव्यता अध्ययन गरी न्यूनतम ठेक्का अंक कायम गर्ने र ठेक्का प्रक्रिया मार्फत सङ्कलन गर्ने	२०८० असार मसान्त	१०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा
(ख) गैरकर राजश्व				
बहाल विटौरी शुल्क	- पर्ति जग्गा र ती जग्गामा बनेका नीजि संरचनाको अभिलेख तयार पार्ने र करको दायरामा ल्याउने	२०८० असार मसान्त	५०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	आवश्यक बजेट रु ०००	जिम्मेवारी
	-			- वडा कार्यालयहरू
स्थानीय पूर्वाधार उपयोग सेवा	- फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी यसै शीर्षकमा सङ्कलन गर्ने	२०७९ असार मसान्त		- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा
नक्सापास दस्तुर	- भवन निर्माण मापदण्ड विपरित बनेका घरहरूलाई कार्यविधि बनाई नक्सा पास गराई करको दायरामा ल्याउने - करको दायरामा ल्याउनकालागि सबै वडामा संकलक खटाउने	२०८० असार मसान्त	५०	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा - नगर कार्यपालिका
अन्य दस्तुर तथा सेवा शुल्क	- नगरपालिकामा बुझाउनु पर्ने विभिन्न कर दस्तुरहरूको बारेमा स्थानीय संचार माध्यम मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने - जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	२०	- नगर कार्यपालिका - लेखा शाखा - राजश्व शाखा - वडा कार्यालयहरू
(ग) राजश्व प्रशासन			➢	➢
राजश्व सङ्कलन तथा अभिलेख	- राजश्वका सबै क्षेत्र समेट्ने गरी सफ्टवेयरमा करका दर अद्यावधिक गर्ने र करदाताको विवरण सोही सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने -	२०७९ असार मसान्त	१००	- नगरकार्यपालिका - राजश्व शाखा
सूचना तथा पारदर्शिता	- नगरकार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरू र बजार क्षेत्रमा करबाट सङ्कलन भएको रकम खर्च हुने शीर्षक समावेश गरी फ्लेक्स प्रिन्ट बनाई टास्ने - नगरपालिकाको आम्दानी र खर्च (विशेष गरी आन्तरिक राजश्व तथा तिनको उपयोग) नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्ने	२०७९ असार मसान्त	२०	- नगर कार्यपालिका - प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - लेखा शाखा - राजश्व उप शाखा - वडा सचिवहरू
अनुगमन	- करदाताहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने छुटेका	- आ.ब.०७९/०८० भित्र	३०	- राजश्व परामर्श समिति

सुधारका क्षेत्रहरू	सुधारका क्रियाकलापहरू	समयावधि	आवश्यक बजेट रु ०००	जिम्मेवारी
	करदातालाई करदाताको सूचिमा समावेश गर्ने । - राजश्व अनुगमन कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने - कर सङ्कलनमा हुन सक्ने चुहावटलाई ध्यानमा राखी अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने	- अनुगमन प्रत्येक तीन महिनामा		- राजश्व शाखा
करदाता तथा कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	- बढी कर तिर्ने वा अन्य किसिमका उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गर्ने - कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने	वार्षिक रुपमा (नगरसभा गर्ने दिनमा)	- २०	- प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत - कार्यपालिका
सूचना प्रविधिको उपयोग	राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू र वडा सचिवहरूलाई राजश्व संकेत अनुसार राजश्व सङ्कलन गर्न आवश्यक तालिम उपलव्ध गराउने	२०७९ भाद्र मसान्त सम्म	१५०	राजश्व शाखा र सफ्टवेयर प्रदायक संस्था
राजश्व सुधार कार्ययोजना परिमार्जन	राजश्व सुधार कार्ययोजनाको समीक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गर्ने	वार्षिक	७५	- राजश्व परामर्श समिति - राजश्व शाखा
		जम्मा	९७५	

स्रोत: नगरपालिका स्तरीय कार्यशाला, २०७८

५.३ बजेट अनुमान

राजश्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरू मध्ये कतिपय कार्यालय सञ्चालन गर्दा नियमित रुपमा गर्न सकिने छ । केही क्रियाकलापहरू नगरपालिकाको दैनिक कार्य सूचीमा पर्दैनन । दैनिक कार्य सञ्चालनमा नपरेका क्रियाकलापहरूलाई कामको अतिरिक्त भार पर्ने भएकाले त्यस्ता क्रियाकलापहरूकालागि बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा सिफारिस गरिएका क्रियाकलापहरू सम्पन्न गर्न ९ लाख ७५ हजार रुपैया बजेटको आवश्यकता पर्ने अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद - छः आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा आगामी तीन आर्थिक वर्षहरूका लागि नगरपालिकाको राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ । राजश्व प्रक्षेपण गर्दा महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ उल्लिखित शीर्षकगत रुपमा गरिएको छ । नगरपालिकाको राजश्व अधिकार, हालको आय सङ्कलन अवस्था तथा राजश्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात आय सङ्कलनमा पार्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर गर्दै आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यस प्रक्षेपणले नगरपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

६.१ राजश्व प्रक्षेपणका विधिहरू

राजश्व प्रक्षेपणका आधार अनुसार राजश्व सुधार योजनामा कम्तिमा आगामी तीन वर्षको लागि राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ । राजश्वका स्रोतहरूलाई एकिकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ (संशोधन सहित) मा तोकिएको ढाँचा अनुसार आय प्रक्षेपण गरिएको छ । आय प्रक्षेपण गर्दा बस्तुगत विश्लेषण समेतका आधारमा सकेसम्म वास्तविकतासँग मेल खाने गरी गरिएको छ ।

राजश्व प्रक्षेपण गर्दा तपशिलमा उल्लेखित विधिहरू प्रयागे गरिएको छ

तथ्यांकिय आधार : करदाताकोसंख्या, करको दर र विद्यमान दायरा सम्बनधी सूचना उपलब्ध भएको शीर्षकमा करदाता संख्या × करको औसत दर × दायरामा ल्याउन सक्ने प्रतिशतबाट प्रक्षेपण गरिएको छ । जस्तै : सम्पत्ति कर, भुमिकर, व्यवसाय कर, बहाल कर आदि ।

विगतको राजश्व वृद्धिदर (Trend)को आधार: करदाता संख्या सम्वन्धी सूचना प्राप्त हुन नसक्ने र समयानुकुल करका दर परिमार्जन हुँदै आएका स्रोतहरूमा विगतको राजश्वको वृद्धिदरलाई आधारमा प्रक्षेपण गरिएको छ । जस्तै : *नक्सापास, सिफारिस दस्तुर आदि ।*

संभौताको आधार : कुनै शीर्षकमा आम्दानी प्राप्त हुने गरी विगतमा संभौता भएको अवस्थामा सोही सम्भौतालाई आधार मानी राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ । ज*स्तै :विज्ञापन कर, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा विक्री, बहाल विटोरी शुल्क (हाट बजार) आदि ।*

लमसम वृद्धिदर : स्थानीय तहको नियन्त्रणमा नभएका र संभौता पनि नभएका स्रोतहरू र राजश्व शीर्षक प्राप्तीको अवस्था हेरी केही अनुमानित प्रतिशतमा वृद्धि हुने देखिएमा अनुमानमा प्रक्षेपण गरिएको छ । मुल्यवृद्धि तथा जनसंख्या वृद्धिको योग करिव १० प्रतिशत भएकोले सोलाई आधार मानी गत वर्ष प्राप्त आयमा सोही अनुपातमा वृद्धि गरी आय अनुमान गरिएको छ । उदाहरण : नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य संघसंस्थावाट प्राप्त हुने अनुदान, राजश्व बाँडफाँट आदि।

अनुमानः कुनै आय स्रोत सम्बन्धी सूचना नभएको र विल्कुलै नयाँ स्रोतको हकमा अनुमानको आधारमा प्रक्षेपण गरिएको छ ।

शुन्य प्रक्षेपण : कुनै संभावना नभएका आयका स्रोतहरू तथा राजश्व प्राप्त हुने एकिन नभएका स्रोतहरूको प्रक्षेपण गरिएको छैन ।

६.२ राजश्व सङ्कलनमा पर्ने असरको प्रारम्भिक आँकलन

राजश्वको शीर्षकहरूको पहिचान गरी दायरा वृद्धि गर्दै जाँदा नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा उल्लेख्य रुपमा प्रभाव पार्ने देखिन्छ । विगतका आ.व.मा दायरामा नआएका राजश्वका शीर्षकहरूको पहिचान गरी करका दायरामा ल्याउँदा

राजश्वमा उल्लेख्य मात्रामा वृद्धि हुने आकलन गरिएको छ । आगामी आ.व.मा आन्तरिक आयमा समावेश हुने प्रमुख शीर्षकहरूको विश्लेषण तपशिलमा उल्लेख गरिएको छ :

क) व्यवसाय कर

व्यवसाय करबाट यस नगरपालिकाले राम्रो आम्दानी गर्दै आएको छ । नगरपालिकामा गत आ.व. हरूमा व्यवयायीहरू करको दायरामा आएका छैनन । पान नम्बर लिएर व्यवसाय गरिरहेको व्यवसायीलाई उद्योग वाणिज्य संघसँग सहकार्य र समन्वय गरी करको दायरामा ल्याउँदा व्यवसाय करमा उल्लेख्य मात्रामा आय सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

ख) घरजग्गा बहाल कर

यस नगरमा घरजग्गाबहाल कर विगतका आ.व.मा पनि सङ्कलन भई आएको छ । यो कर बढी मात्रामा व्यवसायिक प्रयोजन तथा संस्थागत रुपमा भाडामा दिने घरधनीबाट प्राप्त गरिंदै आएको छ । व्यक्तिगत प्रयोजनकोलागि भाडामा लगाउँने करदातालाई समेत करको दायरामा ल्याउँदा करको दायरामा वृद्धि हुनेछ र आगामी आर्थिक वर्षमा बहाल कर पनि वृद्धि हुँदै जाने अनुमान गरिएको छ ।

ग) नक्सा पास दस्तुर

विगतका आ.व.मा देखि नै नक्सापास दस्तुरको शुरुवात गरिएको छ । यस नगरमा मापदण्ड विपरित निर्माण गरिएका घरहरूलाई पनि कार्यविधि निर्माण गरी करको दायरामा ल्याउँदा नक्सा पास दस्तुरको साथै सम्पत्ति करको दायरामा वृद्धि हुनेछ । भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७२ अनुसार नगरपालिकाबाट अनुमती नलिई निर्माण गरिएका घरहरूको घर नक्सा नियमित गर्दा, घरको अभिलेखीकरण गर्दा यस शीर्षकमा उल्लेख्य मात्रामा आय आर्जन हुने सम्भावना रहेको छ ।

घ) घरजग्गा रजिश्ट्रेशन दस्तुर

घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुरकोभिड १९ को कारणले थला परेको भएता पनि गत आर्थिक वर्षमा उल्लेख्य मात्रामा सङ्कलन भएकोले आगामी वर्षहरूमा पनि घरजग्गा रजिष्ट्रेशनबाट उल्लेख्य मात्रामा आय वृद्धि हुदैं जाने आंकलन गरिएको छ ।

ङ) मालपोत कर

यस नगरपालिकामा मालपोत तथा सम्पत्ति करको मूल्यांकनको आधार एउटै बनाइएको छ । यी दुई करलाई अलग अलग गर्दा यस शीर्षकबाट थप आय सङ्कलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

च) बहाल बिटौरी शुल्क

यस नगरपालिकामा विगतका आ.व.मा यस शीर्षकलाई मालपोत तथा सम्पत्ति करसँग जोडेर आय सङ्कलन गरिएकोमा यसलाई आगामी वर्षमा अलग गरी सङ्कलन गर्दा उल्लेख्य मात्रामा सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

६.३ राजश्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजश्व प्रक्षेपण

राजश्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात्को आगामी तीन वर्ष (आ.व.२०७९/८० देखि २०८१/८२) को लागि राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ । राजश्वको प्रक्षेपण गर्दा विगतका ३ आ.व. को राजश्व वृद्धिदर, चालु आ.व. मा गरिएको अनुमान र चालु आ.व.को पौष २३ गतेसम्म सङ्कलन भएको आयका आधारमा गरिएको छ । गत आ.व.मा नसमेटिएका आयका शीर्षकहरूको हकमा राजश्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका कार्यक्रमले पार्ने प्रभावलाई मध्येनजर गरी तथ्याङ्कमा आधारित भएर गरिएको छ । स्थानीय तहको आय वृद्धिदर कम्तिमा पनि मूल्यवृद्धि, जनसंख्या वृद्धि र

सेवाग्राहीको संख्यामा हुने वृद्धिसँग मिल्दोजुल्दो हुने गरी गरिएको छ। आय प्रक्षेपणका आधारहरूलाई शीर्षकगत रुपमा देहायअनुसार व्याख्या गरिएको छ।

तालिका नं. ३१: आगामी आ.व.हरूका लागि राजश्व प्रक्षेपणका आधारहरू (रु. हजारमा)

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७८/७९ कुल संभाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
क.	**आन्तरिक आय तर्फ**	**२१०८२०**	
११३१३	सम्पत्ति कर	२७८९०	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३१४	भूमिकर (मालपोत)	१५६८०	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३२१	घर बहाल कर	३१९६८	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४५१	सवारी साधन कर	५००	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाका ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४५२	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	३५००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४७०	विज्ञापन कर	२५००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर	२५००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	२०००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४७१	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	२०००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६९१	अन्य कर	५०००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४६११	व्यवसाय कर	२५३३६	आ.व. २०७९/८० मा ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२७३	आ.व.२०७९/८० मा ९० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	१०३२१	आ.व. २०७९/८० मा नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका जग्गामा बनेका संरचनाहरुको भाडाबाट प्राप्तको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रिबाट प्राप्त रकम	३००	आ.व.२०७९/८० मा ९० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७८/७९ कुल संभाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१४२१३	अन्य बिक्रिबाट प्राप्त रकम	३००	आ.व.२०७९/८० मा ९० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	*४०००*	कूल संभावनाको ६० प्रतिशत त्यस पछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री	०	अनुमान नगरिएको
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क	१२३२९	आ.व.२०७९/८० मा ८० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	*१००*	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	२००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको १०० प्रतिशत र त्यस पछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क (सम्पत्ति मूल्याङ्कन सेवा शुल्क आदि)	६००	आ.ब. २०७९/८० मा एकमुष्ट ६ लाख र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले बृद्धि हुँदै जाने अनुमान
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	१५४०८	आ.ब. २०७९/८० मा एकमुष्ट २० र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले बृद्धि हुँदै जाने अनुमान
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	३६१००	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	८५७५	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२४०	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	४००	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)	१०५०	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले घट्दै जाने
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	२००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१०५०	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४५२९	अन्य राजश्व	५००	आ.व. २०७९/८० मा कूल संभावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
ख.	**राजश्व वाँडफाँड**	**१६५८१०**	
ख.१	***नेपाल सरकार***	९६६९९	

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७८/७९ कुल संभाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	४८३४९	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	४८३४९	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	०	अनुमान नगरिएको
ख.२	***प्रदेश सरकार***	६९१११	
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	५५०००	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१४१११	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	अनुमान नगरिएको
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	अनुमान नगरिएको
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**	६९५७३९	
ग.१	***नेपाल सरकार***	६४३०१६	
१३३११	समानीकरण अनुदान	१०३२५	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	१२६९८	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत	७७००	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	२२०००	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	०	अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	अनुमान नगरिएको
ग.२	***प्रदेश सरकार***	५२७२३	
१३३११	समानीकरण अनुदान	१०३२५	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	१२६९८	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत	७७००	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७८/७९ कुल संभाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	२२०००	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः १० प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने
१३३१८	अन्य अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	अनुमान नगरिएको
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	**०**	
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	०	अनुमान नगरिएको
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	०	अनुमान नगरिएको
	कूल जम्मा	**१०७२३६८**	

६.४ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण

नगरपालिकाको आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण आय शीर्षकको संभावित आधार तथा राजश्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी गरिएको छ। राजश्वको प्रक्षेपण गर्दा राजश्व कोडको आधारमा गरिएको छ।

तालिका नं. ३२: **आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (रु. हजारमा)**

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७९/८० को प्रक्षेपण	२०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८१/८२ को प्रक्षेपण
क.	**आन्तरिक आय तर्फ**	**१२६३३५**	**१८७३००**	**१७५६५८**	**१९२८१९**	**२११६८९**
११३१३	सम्पत्ति कर	१५,५१२	२०,०००	२५१०१	२७६११	३०३७२
११३१४	भूमिकर (मालपोत)	६,४५८	१०,०००	१२५४४	१३७९८	१५१७८
११३२१	घर बहाल कर	२५,०१३	३०,०००	२५५७४	२८१३२	३०९४५
११४५१	सवारी साधन कर	६३३	१,०००	४५०	४९५	५४५
११४५२	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०	४,०००	३५००	३८५०	४२३५
११४७०	विज्ञापन कर	०	०	२२५०	२४७५	२७२३
११६३२	जडिबुटी तथा कवाडी कर	०	४००	२०००	२२००	२४२०
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	४	३,०००	१६००	१७६०	१९३६
११४७१	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	३,०००	१२००	१३२०	१४५२
११६९१	अन्य कर	४००	७,०००	३०००	३३००	३६३०
१४६११	व्यवसाय कर	०	३०,०००	२०२६९	२२२९६	२४५२५
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१३,४७९	०	२४५	२७०	२९७
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	२,२६९	३,५००	१०३२१	१०८३७	११३७९
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रिबाट प्राप्त रकम	०	०	२७०	२९७	३२७

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७९/८० को प्रक्षेपण	२०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८१/८२ को प्रक्षेपण
१४२१३	अन्य बिक्रिबाट प्राप्त रकम	४	५,०००	२७०	२९७	३२७
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१,९९५	४,०००	२४००	२७६०	३१७४
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री	०	०	०	०	०
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क	०	०	९८६३	१०८५०	११९३४
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	०	०	१००	११०	१२१
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	०	०	२००	२२०	२४२
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क (सम्पत्ति मूल्याङ्कन सेवा शुल्क आदि)	०	०	६००	६६०	७२६
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	०	५,०००	१५४०८	१६९४९	१८६४४
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	२७,३९०	३०,०००	२८८८०	३१७६८	३४९४५
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	२१,०७६	३०,०००	६८६०	७५४६	८३०१
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	११९	३००	१९२	२११	२३२
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	२	४००	३२०	३५२	३८७
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत आदि)	२,३९७	३००	८४०	९२४	१०१६
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	०	१६०	१६८	१७६
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	२	४००	८४०	९२४	१०१६
१४५२९	अन्य राजश्व	९,५८२	०	४००	४४०	४८४
ख.	**राजश्व बाँडफाँड**	**०**	**१५०,७३६**	**१६५,८१०**	**१८२,३९१**	**२००,६३०**
ख.१	***नेपाल सरकार***	***०***	***८७९०८***	***९६६९९***	***१०६३६९***	***११७००६***
१४४११	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	०	४३,९५४	४८३४९	५३१८४	५८५०३
१४४२१	बाँडफाँट भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	०	४३,९५४	४८३४९	५३१८४	५८५०३
१४१५३	बाँडफाँट भई प्राप्त वन रोयल्टी	०	०	०	०	०
११४७२	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	०	०	०	०
१४१७९	अन्य बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने राजश्व	०	०	०	०	०
ख.२	***प्रदेश सरकार***	**०**	**६२८२८**	**६९१११**	**७६०२२**	**८३६२४**
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	५०,०००	५५०००	६०५००	६६५५०
११४५६	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	०	१२,८२८	१४१११	१५५२२	१७०७४

राजश्व संकेत	राजश्व शीर्षक	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७९/८० को प्रक्षेपण	२०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८१/८२ को प्रक्षेपण
११४७१	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	०	०	०	०
११४७२	बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	०	०	०	०	०
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**	५०६५००	६३२४९०	६९५७३९	७६५३१३	८४१८४४
ग.१	***नेपाल सरकार***	५०६५००	५८४५६०	६४३०१६	७०७३१८	७७८०४९
१३३११	समानीकरण अनुदान	१७७,५००	१९५,९००	२१५४९०	२३७०३९	२६०७४३
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२८९,०००	२५८,८६०	२८४७४६	३१३२२१	३४४५४३
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	०	३०,१००	३३११०	३६४२१	४००६३
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	२५,०००	२७५००	३०२५०	३३२७५
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	०	३३,२००	३६५२०	४०१७२	४४१८९
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	४०,०००	४१,५००	४५६५०	५०२१५	५५२३७
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	०	०	०	०	०
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	०	०	०	०
ग.२	***प्रदेश सरकार***	०	४७९३०	५२७२३	५७९९५	६३७९५
१३३११	समानीकरण अनुदान	०	९,३८६	१०३२५	११३५७	१२४९३
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	०	११,५४४	१२६९८	१३९६८	१५३६५
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	०	७,०००	७७००	८४७०	९३१७
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	०	२०,०००	२२०००	२४२००	२६६२०
१३३१८	अन्य अनुदान चालु	०	०	०	०	०
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	०	०	०	०
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	०	०	०	०	०
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	०	०	०	०	०
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	०	०	०	०	०
	कूल जम्मा	६३२८३५	९७०५२६	१०३७२०६	११४०५२३	१२५४१६३

परिच्छेद - सातः अपेक्षित नतिजा

७.१ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण शारांश

कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदानको विश्लेषण गर्दा गत वर्ष १.५५ प्रतिशत र चालु आ.व.मा १.२८ प्रतिशत देखिन्छ। कुल सम्भाव्यता अनुसारको राजश्व कूल आयको ३.६२ प्रतिशत हुन्छ। आ.व. २०८०/८१मा आन्तरिक आय कुल कायको २.७१ प्रतिशत हुन सक्नेछ । आय शीर्षकको संभाव्य आधार तथा राजश्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी नगरपालिकाको ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण शारांशमा तल दिइएको छ।

तालिका नं. ३३: **आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण शारांश (रु. हजारमा)**

क्र. सं.	राजश्व शिर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७९/८० को अनुमान	प्रक्षेपित आय(आगामी तीन आ.व.को)		
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
क.	आन्तरिक आय	१२६३३५	१८७३००	१७५६५८	१९२८१९	२११६८९
ख.	राजश्व बाँडफाँड	०	१५०७३६	१६५८१०	१८२३९१	२००६३०
	नेपाल सरकार	०	८७९०८	९६६९९	१०६३६९	११७००६
	प्रदेश सरकार	०	६२८२८	६९१११	७६०२२	८३६२४
ग.	अनुदान तथा वित्तिय हस्तान्तरण	५०६५००	६३२४९०	६९५७३९	७६५३१३	८४१८४४
	संघीय सरकार	५०६५००	५८४५६०	६४३०१६	७०७३१८	७७८०४९
	प्रदेश सरकार	०	४७९३०	५२७२३	५७९९५	६३७९५
	अन्य आन्तरिक अनुदान	०	०	०	०	०
	जम्मा	६३२८३५	९७०५२६	१०३७२०६	११४०५२३	१२५४१६३
कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (प्रतिशत)		१९.९६	१९.३०	१६.९४	१६.९१	१६.८८

७.२ आय प्रक्षेपणको तुलनात्मक विश्लेषण

यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँट, अनुदान तथा वितीय हस्तान्तरण सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ।

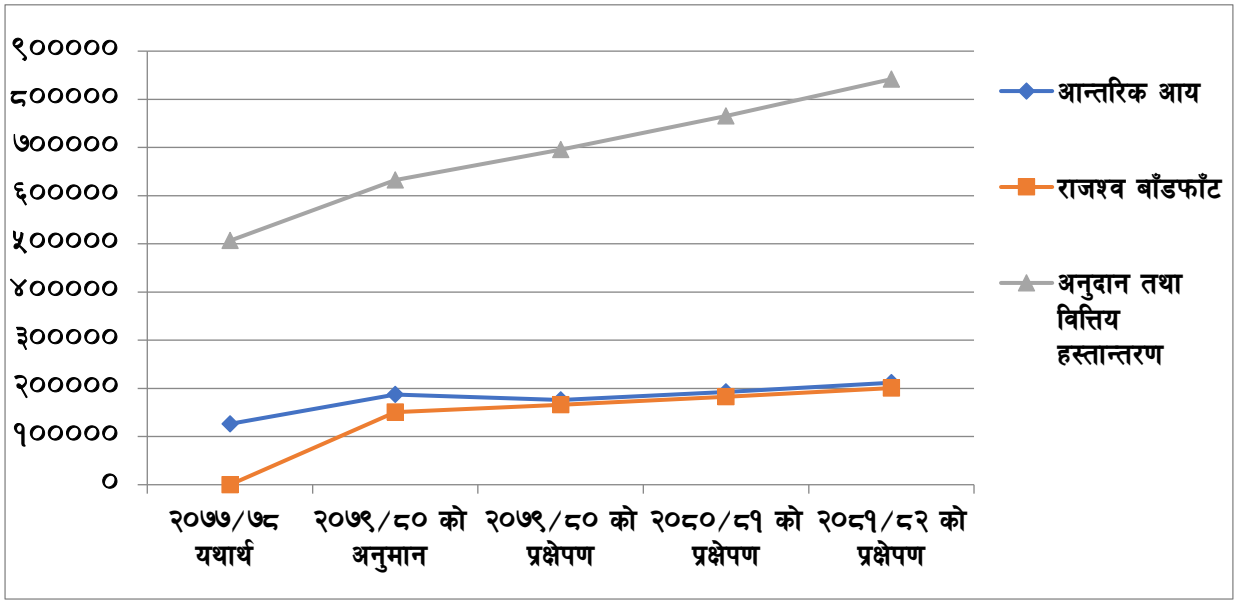

७.३ नतिजा तालिका

राजश्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरू सम्पन्न गर्दा यस नगरपालिकाको तपशिलमा उल्लेखित असर, प्रतिफल प्राप्त गरेको हुनेछ ।

क्र.सं.	नतिजाको तह	नतिजा सूचक	इकाई	आधार वर्ष(२०७७/७८)	अन्तिम वर्ष(२०८१/८२)
असर	कूल बजेटमा आन्तरिक राजश्व वा करको हिस्सामा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	आन्तरिक आय	रु ०००	१२६३३५	२११६८९
		आन्तरिक आयको हिस्सा	प्रतिशत	१९.९६	१६.८८
(क)	**कर राजश्व**				
प्रतिफल १	सम्पत्ति कर तिर्ने सम्पूर्ण करदाताको विवरण सफ्टवेयरमा प्रविष्ट भई अभिलेख तयार भएको हुनेछ ।	सम्पत्ति कर तिर्ने करदाता	संख्या	–	१२३२९
		कार्यविधि	संख्या	१	१
प्रतिफल २	मालपोतको अलग्गै दर निर्धारण भई सफ्टवेयरमा प्रविष्ट भई अभिलेख तयार भएको हुनेछ ।	मालपोत तिर्ने करदाता	संख्या	२४४७	६६८५
		कार्यविधि	संख्या	०	१
प्रतिफल ३	घरजग्गा बहाल करको दर घर तथा संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा निर्धारण भएको हुनेछ ।	कार्यविधि	संख्या	८१३	२१३०
प्रतिफल ४	व्यवसायको प्रकृति तथा पूँजीगत लगानीको आधारमा व्यवसाय कर्ताहरूको वास्तविक लगत सङ्कलन भएको हुनेछ ।	व्यवसायीहरूको स्थलगत दर्ता र नवीकरण अभियान	वार्षिक	०	३
		सार्वजनिक सञ्चार माध्यमबाट मार्फत आव्हान	वार्षिक	०	३
		दर्ता भएका व्यवसाय	संख्या	२४४७	५६९३
		उद्योग बाणिज्य संघका प्रतिनिधिहरूसँग छलफल र अन्तरक्रिया	पटक	नियमित	
(ख)	**गैरकर राजश्व**				
प्रतिफल १	स्थानीय पूर्वाधार उपयोग सेवा शुल्क असुल भएको हुनेछ ।				
		हाट बजार र फलफूल तथा तरकारी बजार व्यवस्थापन	सख्या	१	१
		बस पार्क तथा पार्किङ्ग स्थल	संख्या	६	६
प्रतिफल ३		नक्सा पास भएका घर	संख्या	–	१४५०

क्र.सं.	नतिजाको तह	नतिजा सूचक	इकाई	आधार वर्ष(२०७७/७८)	अन्तिम वर्ष(२०८१/८२)
	ग्रामिण क्षेत्र लगायत शहरी क्षेत्रमा नक्सापास तथा अभिलेखीकरण कार्य अनिवार्य रुपमा सञ्चालनमा आएको हुनेछ ।	अभिलेखीकरण भएका घर	संख्या	–	४००
ग)	**तथ्याङ्क व्यवस्थापन राजश्व परिचालन**				
प्रतिफल १	करका शीर्षकहरू तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीमा आवद्ध भएको हुनेछ ।	तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीमा आवद्ध सूचना प्रणाली	संख्या		
प्रतिफल २	कर दाता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।	करदाता शिक्षा कार्यक्रम	संख्या	०	३
	प्रतिफल				
(घ)	**राजश्व प्रशासन**				
प्रतिफल १	करदाता तथा कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।	कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने	पटक	०	३
		बढी कर तिर्ने वा अन्य किसिमका उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान कार्यक्रम	पटक	०	३
		कर्मचारीहरूलाई तालिम सञ्चालन	पटक	०	३

परिच्छेद - आठः कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

८.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस दस्तावेजको परिच्छेद ५ मा उल्लेखित राजश्व सुधार कार्ययोजनामा समावेश गरिएका कार्यक्रमहरूलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको खण्डमा मात्र प्रक्षेपणमा उल्लेख गरिएको लक्ष पुरा हुन सक्दछ। कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका कार्यहरू सम्पन्न गर्न नगरपालिकाले आफ्नै बजेट तथा अन्य सहयोगी निकाय तथा परियोजनाहरूबाट पनि सहयोग लिन सक्नेछ । नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक योजना तथा बजेटमा राजश्व सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत निम्न क्रियाकलापहरू सञ्चालनकालागि बजेट व्यवस्था गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

- राजश्व शाखा तथा वडा कार्यालयमा जडान गरिएको सफ्टवेयरमा आयका सबै शीर्षकहरूको दर समावेश गर्ने
- सम्पत्ति कर, मालपोत कर, घरजग्गा बहाल कर, तथा बहाल बिटौरी शुल्कको व्यवस्थापनकालागि आवश्यक कार्यविधिहरू तयारी
- करदाता शिक्षा कार्यक्रम तथा राजश्व सङ्कलन शिविर सञ्चालन
- कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तथा कर्मचारी प्रोत्साहन प्याकेज
- पार्किङ शुल्क तथा पर्यटन शुल्कको स्रोतहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन
- राजश्व सङ्कलनको अनुगमन

नगरपालिकालाई प्रदान गरिएको राजश्व अधिकारहरू मध्ये कतिपय अधिकारहरू विगतदेखि नै उपयोग गरिंदै आएको छ । विगतका आ.व.मा नसमेटिएका राजश्वका अधिकारहरूमध्ये आय सङ्कलन हुन सक्ने क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्राथमिकता निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्नु उचित हुन्छ ।

८.२ श्रोत व्यवस्थापन

यस राजश्व सुधार कार्ययोजनामा प्रस्तावित राजश्व सुधारका कार्यहरूलाई कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले आगामी आ.व.को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका अलावा प्रस्तावितकार्यहरूलाई नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साझेदार निकाय तथा निजी संघ/संस्थाहरूसँग समेत समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

८.३ कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा गरिएको व्यवस्था अनुसार यस राजश्व सुधार कार्ययोजनाले राजश्व परामर्श समितिलाई राजश्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी अन्तरिक आम्दानीका स्रोतहरू पहिचान गर्नर स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई आय अनुमान गर्ने कार्यमा सहयोग गर्दछ ।

सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजनाले निर्धारण गरेको अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न कार्ययोजनामा तय गरिएका कार्यनीति र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय राजश्व परामर्श समितिलाई बढी जिम्मेवारी बनाईनेछ। साथै स्थानीय राजश्व परामर्श समितिलाई सहजीकरण गर्न नगर प्रमुखको संयोजकत्वमा राजश्व सुधार कार्ययोजनाको प्रगति सम्बन्धी अनुगमन गर्न एक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन गरिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको संरचना :

१)	नगर प्रमुख	:	संयोजक
२)	नगर उपप्रमुख	:	उपसंयोजक
३)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	:	सदस्य

४) आर्थिक विकास समिति संयोजक : सदस्य

५) प्रतिनिधी, सिद्धार्थनगर उद्योग बाणिज्य संघ : सदस्य

६) प्रतिनिधि, नागरिक समाज वा टोल विकास संस्था : सदस्य

७) राजश्व शाखा प्रमुख : सदस्य सचिव

उद्योग बाणिज्य संघ र नागरिक समाजको तर्फका प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्यलाई यस समितिले निर्णय गरी आमन्त्रित सदस्यका रुपमा समितिमा समावेश गर्न सक्नेछ ।

नगरकार्यपालिकाले आवश्यकता महशुश गरेमा अन्य विषय विज्ञ व्यक्तिहरूलाई पनि आमन्त्रित सदस्यका रुपमा समितिमा राख्न वा समितिको बैठकमा बोलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव लिन सक्नेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको बैठक कम्तिमा चौमासिक रुपमा बस्नेछ तर समितिले आवश्यकता ठानेमा जतिपटक पनि बैठक बस्न सक्नेछ ।

अनुगमन समितिले निम्नानुसार कार्य गर्नेछ ।

- राजश्व सुधार कार्ययोजनामा समाबेश भएका क्रियाकलापहरूका लागि आवश्यक पर्ने बजेटको व्यवस्थाका लागि आवश्यक कार्य गर्ने र नगरसभाबाट परित गराउने ।
- सबै क्रियाकलापहरूलाई अलग अलग रुपमा बजेट विनियोजन गर्न संभव नभएको अवस्थामा कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि एकमुष्ठ बजेटको माग गर्ने ।
- स्वीकृत कार्ययोजनामा समावेश भएका क्रियाकलाप छुट्याई जिम्मेवार सम्बद्ध शाखा शाखाका कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्ने ।
- जिम्मेवार शाखा वा कर्मचारीले आफुसँग सम्बन्धित कार्यजिम्मेवारी पुरा गरे नगरेको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- जिम्मेवार शाखा शाखा वा पदाधिकारीहरूबाट उनीहरूको जिम्मेवारी भित्रका क्रियाकलापको प्रगति विवरण चौमासिक रुपमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत सङ्कलन गरी समीक्षा गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिबाट प्राप्त सुझावहरूलाई राजश्व परामर्श समितिमा वा नगरकार्यपालिकाको बैठकमा पेश गरी आवश्यक कार्वाही गराउने ।
- राजश्व सुधार कार्ययोजनामा भएको क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनको अवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यक परेमा क्रियाकलाप संसोधन वा थप गर्न तथा जिम्मेवारीहरूको हेरफेर गर्नको लागि राजश्व परामर्श समिति समक्ष सिफारिस गर्ने ।

प्रक्षेपित राजश्व असुलीमा देखिएका समस्याहरूको समाधानका लागि आवश्यक कार्यका लागि नगर कार्यपालिकामा प्रस्ताव पेश गर्नुपर्नेछ ।यो राजश्व सुधार कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि निम्न चार तहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन व्यवस्था सिफारिश गरिएको छ ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमन

यो राजश्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनकालागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, राजश्व शाखा तथा अन्य सम्बन्धित शाखाका प्रतिनिधिहरू तथा वडा सचिवहरूलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ । नगरपालिकाले कम्तिमा महिनाको एक पटक बैठक बसी कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन भए नभएको, राजश्व असुलीको लक्ष्य अनुसार असुली भए नभएको, लक्ष हासिल गर्ने दिशातर्फ उन्मुख भए नभएको समीक्षा गरी आवश्यक नीतिगत एवं कार्यगत निर्णयहरू गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

(ख) राजश्व परामर्श समितिबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

राजश्व परामर्श समितिले राजश्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था तथा आय सङ्कलनको अवस्थाको नियमित अनुगमन गरी कार्यपालिकालाईचौमासिक रुपमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी आगामी आ.व.को लागि आयको अनुमान गर्नुभन्दा पूर्व विगतको आर्थिक ऐनको मूल्याङ्कन गरी आयका स्रोत, दर तथा दायरा र व्यवस्थापनमा हेरफेर गर्नुपर्ने भएमा सुधारकालागि क्रियाकलापसिफारिश गर्ने र त्यसैको आधारमा आयको अनुमान गर्नु पर्दछ । यसका अतिरिक्त आर्थिक वर्षको समाप्ती पश्चात राजश्व सुधार योजनाको समिक्षा गर्नुपर्दछ।

(ग) कार्यपालिकाबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

कार्यपालिकाको बैठकले राजश्व परामर्श समितिले प्रस्तुत गरेका सुझावहरूलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्नुपर्ने हुन्छ। समितिले प्रस्तुत गरेका सुझावहरूमा आवश्यक छलफल गरी राजश्व सुधार योजना तथा आय असुली अवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यक नीतिगत तथा कार्यगत निर्णय गर्नुपर्ने भएमा आवश्यक निर्णय गर्नुपर्दछ।

(घ) वाह्य अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

राजश्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनको पश्चात आन्तरिक राजश्वमा के कति सुधार भयो वा सुधारोन्मुख छ भनी नगरपालिकाले गरेको राजश्वको प्रक्षेपणलाई आधार मानेर संघिय अर्थमन्त्रालय तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरू आदिले अनुगमन गर्न सक्नेछन ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : सन्दर्भ सामग्रीहरू

सन्दर्भ सामग्री	अध्ययनको विषय क्षेत्र
नेपालको संविधान	➢ राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट (भाग ५: धारा ५६ देखि ६० सम्म) ➢ स्थानीय आर्थिक प्रणाली (भाग १९ : धारा २२८ देखि २३० सम्म) ➢ संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको अधिकार सूची (अनुसूची ५ देखि ९ सम्म)
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	➢ गाउँ/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार (परिच्छेद: ३) ➢ गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तिय अधिकार क्षेत्र (परिच्छेद: ९) ➢ गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको आर्थिक कार्य प्रणाली (परिच्छेद: १०)
अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४	➢ राजश्वको अधिकार (परिच्छेद: २) ➢ राजश्वको बाँडफाँट (परिच्छेद: ३) ➢ अनुदानको व्यवस्था (परिच्छेद: ४) ➢ वैदेशिक सहायता तथा ऋण (परिच्छेद: ५) ➢ आय व्ययको प्रक्षेपण गर्ने (दफा: १८) ➢ राजश्व प्रस्ताव तयार गर्ने (दफा: १९) ➢ वित्तिय अनुशासन (परिच्छेद: ८) ➢ नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारले लगाउन सक्ने कर (अनुसूची - १, २ र ३) ➢ प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँट (अनुसूची -४)
राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४	➢ प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, राजश्व बाँडफाँट तथा अनुदान (परिच्छेद ४)
केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन	➢ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा स्थानीय तहको राजश्व अधिकार सम्बन्धी विषयमा भएका गरिएका संशोधनहरू
नेपाल सरकारको वार्षिक बजेट वक्तब्य र आर्थिक ऐनहरू	➢ स्थानीय तहको राजश्व अधिकार क्षेत्रमा भएका वा हुने संशोधित प्रावधानहरू
प्रदेश सरकारको वार्षिक बजेट वक्तब्य र प्रदेश आर्थिक ऐनहरू	➢ स्थानीय तह र प्रदेश सरकारबीच साझा अधिकार सूचीका विषयमा प्रदेश कानूनले गरेका व्यबस्थाहरू

सन्दर्भ सामग्री	अध्ययनको विषय क्षेत्र
एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४	➢ स्थानीय तहको राजश्व प्रक्षेपणको ढाँचामा एकरुपताका लागि
स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण (प्रोफाईल)	➢ स्थानीय तहको राजश्व अधिकार क्षेत्रमा पर्ने स्रोतहरूको आधार (Base) बारेको सूचना र तथ्याङ्क ।
स्थानीय तहका विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू	➢ स्थानीय राजश्व र आयको प्रबृत्ति विश्लेषण
संघ तथा प्रदेशले उपलब्ध गराएका कार्यविधि, दिग्दर्शन, ऐन कानुनका नमुनाहरू	➢ स्थानीय तहको राजश्व अधिकारको उपयोगका लागि कानूनी र नीतिगत व्यबस्था
अन्य स्थानीय तहले विगतमा तर्जुमा गरेका कार्ययोजनाहरू	➢ सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा
अन्य दस्तावेजहरू	➢ सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा

अनुसूची २: तथ्याङ्क र सूचना सङ्कलनका लागि प्रयोग गरिएको सूची तथा फारम

राजश्व सुधार कार्ययोजना (RIAP)

तथ्याङ्क सङ्कलन फारम

.....गाउँ/नगरपालिका

क. राजश्वका स्रोतहरू तथा हालको परिचालन अवस्था

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावना भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको	कैफियत
क.१	**कर तर्फ**				
१	सम्पत्ति कर				
२	भूमिकर (मालपोत)				
३	घर जग्गा बहाल कर				
४	व्यवसाय कर				
५	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)				
६	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर				
७	विज्ञापन कर				
क.२.	**अन्य राजश्व**				
	शुल्क, सेवा शुल्क तथा महशुल				
१	बहाल विटौरी शुल्क				
२	पार्किङ्ग शुल्क				
३	पर्यटन शुल्क				
४	परिक्षा शुल्क				
५	निर्माण, संचालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क				
६	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफ्लायर, प्यारागलाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क				
७	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क				
८	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क				
९	अस्पताल संचालन				

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावना भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको	कैफियत
१०	एम्बुलेन्स संचालन				
११	दमकल संचालन				
१२	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क				
१३	स्थानीय खानेपानी महसुल				
१४	स्थानीय विद्युत महसुल				
	दस्तुर				
१	नक्सापास दस्तुर				
२	सिफारिश/प्रमाणित दस्तुर				
३	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर				
४	नाता प्रमाणित दस्तुर				
५	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर				
	बिक्री तथा अन्य आय				
१	स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री				
२	काठ, दाउरा, जराजुरी, दहत्तर, बहत्तर बिक्री				
३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम				
४	सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त				
५	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय				
६	न्यायिक दण्ड जरिवाना				
७	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना				
८	अन्य राजश्व				

ख. करदाता तथा कर सङ्कलन सम्बन्धी विवरण

क.सं.	आयका प्रकार	हाल सम्म दर्ता भएको संख्या	गत आ.व. २०७६/०७७		कैफियत
			कर तिर्नेको संख्या	संकलित रकम	
१	सम्पत्ति कर				
२	भूमिकर (मालपोत)				
३	घर जग्गा बहाल कर				
४	व्यवसाय कर				
५	सवारी कर				

ग. राजश्वमा आधारित तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू

ग.१ भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	अनुमानित संख्या	बहालमा भएको संख्या	औसत मासिक बहाल दर
१	व्यापारीक प्रयोजनकालागि निर्मित भवन/घरहरू *(नोटः नीजि अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजि विद्यालय तथा क्याम्पस आदि)*			
२	औद्योगिक प्रयोजनका भवन/घरहरू			
३	आवासिय भवन/घरहरू			
	कच्ची घरहरू (कच्चीजोडाई तथा छानाा)			
	अर्ध कच्ची घरहरू(माटोको जोडाई र कंकिट वा स्टिलको छाना भएका)			
	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर (Without RCC Frame Structure)			
	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर (With RCC Frame Structure)			
	जम्मा			

ग.२ जग्गा सम्बन्धीविवरण *(नोटः जग्गाको उपयोगिता तथा मूल्याङ्कनका आधारमा वर्गिकरण गर्ने ।)*

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	अनुमानित क्षेत्रफल	औसत मूल्याङ्कन दर (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१				
२				
३				
जम्मा				

ग.३ सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सवारी साधन	अनुमानित संख्या	कैफियत
१	अटो रिक्सा, ई रिक्सा		
२	ठेलागाडा, टाँगा, रिक्सा		
जम्मा			

ग.४ व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	सानालगानी	मझौला लगानी	ठुला लगानी	कैफियत
१	उद्योग				
२	वित्तिय संस्था (बैक, विकास बैक, सहकारी, विमा, मनि टर्नास्फर आदि)				

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	सानालगानी	मझौला लगानी	ठुला लगानी	कैफियत
३	व्यापारिक मल, सपिङ सेन्टर				
४	संस्थागत विद्यालय तथा कलेज				
५	नीजि अस्पताल				
६	होटल तथा रिसोर्ट				
७	डिलर तथा थोक विक्रेता				
८	अन्य व्यवसायहरू				

ग.५ विक्री गर्ने बस्तु सँग सम्बन्धित विवरण

क्र.सं.	उत्पादन/उत्खनन स्थल	बस्तुहरू	कुल उत्खनन तथा विक्री योग्य परिमाण	कैफियत
१		स्लेट		
		ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा		
		माटो		
		काठ, दहत्तर बहत्तर		
२		स्लेट		
		ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा		
		माटो		
		काठ, दहत्तर बहत्तर		

ग.६ जडिबुटी तथा कवाडी वस्तुको व्यवसायिक उपयोग

क.सं.	बस्तुहरू	इकाई	अनुमानित सङ्कलन परिमाण	बजार बिक्री मुल्य
क.	जडिबुटी जन्य बस्तुहरू			
ख.	कवाडी जन्य बस्तुहरू			

ग.७ नक्सापास सम्बन्धि विवरण (प्राविधिक शाखा)

१	नक्सापास लागु भएको मिति			
क्र.सं.	विवरण	हाल सम्म (जम्मा)	आ.व. २०७६।७७ मा	चालु आ.व.मा हुन सक्ने अनुमान
२	नक्सा पास संख्या			
३	अभिलेखिकरणसंख्या			
४	औसत नक्सापास हुने घरको क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)			
	नक्सापास बापत सङ्कलन हुने औसत दस्तुर			

५	**हालसम्म नक्सापास भएको सबैभन्दा ठुलो संरचना**	
	क्षेत्रफल	
	नक्सापास भएको आर्थिक वर्ष	
	नक्सापास दस्तुर	

घ. सम्पत्ति परिचालन (जिन्सी शाखा)

घ.१. स्वामित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा

क्र.सं.	जग्गा रहेका स्थान	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)	कैफियत
क	स्वामित्वमा रहेको जग्गा				
ख	भोगचलनमा रहेको जग्गा				

घ.२. स्वामित्वमा रहेका भवन

क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण	हालको उपभोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)

घ.३. स्वमित्वमा रहेका र बहालमा भएका मेसिन, औजार तथा अन्य उपकरण

क्र.सं.	मेसिन, औजार तथा अन्य उपकरण	विवरण	हालको उपभोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)

ङ. निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थानवा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवाशुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)	कैफियत
१	फोहरमैला व्यवस्थापन					
२	खानेपानी / धारा					
३	बिजुली					
४	ढल निकास					
५	सडक बत्ति					

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थानवा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवाशुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)	कैफियत
६	सार्वजनिक शौचालय					
७	पार्क					
८	पर्यटकिय स्थल					
९	हाट बजार					
१०	पशु बधशाला					
११	बसपार्क					
१२	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र					
१४	एम्बुलेन्स संचालन					
१५	दमकल संचालन					

च. ठेक्का कायम भई वा अमानत बाट आय सङ्कलनको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	स्थल	गत आ.व. २०७६/०७७		चालु आ.व. २०७७/०७८		
			परिमाण	ठेक्का लागेको /सङ्कलन भएको रकम	परिमाण	न्युनतम ठेक्का रकम	ठेक्का लागेको /सङ्कलन भएको रकम
१	स्लेट						
२	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो						
३	काठ, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर						
४	विज्ञापन						
५	हाटबजार						

अनुसूची ३: अभिमुखीकरण कार्यक्रमका सहभागीहरूको उपस्थिति

आज मिति २०७८/१०/१५ गते आइतवार दिन राजश्व सुधार कार्ययोजना अभिमुखिकरण सम्वन्धि बसेको कार्यक्रम उपस्थिति जनाइयो ।

क.स.	नाम थर	कार्यालय	पद	हस्ताक्षर
१	हरि प्रसाद अधिकारी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	नगर प्रमुख	
२	उमा काफले	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	उप-प्रमुख	
३	तुल्सीराम मरासिनी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	प्र.प्र. अधिकृत	
४	रमेश मल्ल	" "	वडा अध्यक्ष १	
५	दिपक कु. थापा	" "	" २	
६	धनेश्वर पौडेल	" "	" ३	
७	सुस्मिता यादव	" "	" ४	
८	चेत ब. क्षेत्री	" "	" ५	
९	विरेन्द्र नाथ त्रिपाठी	" "	" ६	
१०	[illegible]	" "	" ७	
११	राजन जैन यादव	" "	" ८	
१२	शेषकान्त कण्डेल	" "	" ९	
१३	विजय नाथ धवल	" "	" १०	
१४	डिल्ली कुमार खड्का	" "	" ११	
१५	कर्जन कुमार जैसी	" "	" १२	
१६	[illegible]	" "	" १३	
१७	अनिल कुमार [illegible]	उद्योग व्यापार [illegible]	[illegible]	
१८	सचिन [illegible]	" "	[illegible]	
१९	राम मिलन यादव	" "	[illegible]	
२०	[illegible]	सि.न.पा.	उपसचिव	
२१	[illegible]	"	[illegible]	
२२	[illegible]	"	[illegible]	
२३				
२४				
२५				

२९	कमलेश नाथ पन्डी	सि.ने.पि.कं.	वे.अ.सा.	
३०	देव प्रसाद जयसवाल	" — "	" — "	
३१	मधुसूदन अग्रवाल	" — "	अ.स्तर हेर्ने	
३२	विजय नाथ चौधरी	सि.ने.पा.	जि.ना.वि. कार्यालय	
३३	सुनिता सावाली	" " प्रशासन	अ.अ.	
३४	यदिव प्रसाद (सापडेव)	सि.न.पा.	अ.स.(लेखा)	
३५	योगराज ढकाल	" — "	अ.प्र.(हे.)	
३६	योगेन्द्र प्र. यादव	" "	क.अ.	
३७	निमराज पंथी	"	[illegible]	
३८	विष्णु प्र. अग्रवाल	सि.न.पा	[illegible]	
३९	लक्ष्मण गिरी	"	प्रा.अ.हे.	
४०	शंकर प्र. पाण्डे	प्रेस [illegible]	[illegible]	
४१	गीता देवी लोपाण	सि.न.पा.	क.न.[illegible]	
४२	जितेन्द्र कुमार श्रेष्ठ	" — "	अ.हे.	
४३	प्रमोद कुमार चौधरी	सि.न.पा.का.	अधिकृत हे.	
४४	भोला बर्दे	" — "	ना.सु.	
४५	दिपु सैनियाँ	" — "	ना.सु.	
४६	केशव प्रसाद पौडेल	" "	ना.सु.	
४७	अब्दुल रसिद [illegible]	" — "	ना.सु.	
४८	[illegible]	" "	"	
४९	रेखा तुलाधर	सि.न.पा.का.	"	
५०	[illegible]	" — "	अधिकृत हे.	
५१	विनोद कुमार [illegible]	" — "	प्रशासकीय-६	
५२	राजेश अग्रवाल	सि.न.पा.	क.अ.	
५३	सीता पन्थ गढ्ढारी	सि.न.पा	योजना [illegible]	
५४	जानकी पाण्डेय	सि.न.पा.	अ.हे.	
५५	कृष्णप्रसाद पौडेल	सि.न.पा.	प्रा.क.सि.	
५६	रामलाल [illegible]	" "	[illegible]	
५७	[illegible]	वडा सचिवालय	[illegible]	
५८	राजुकार्की	सि.न.पा.	प्रशा.अ.	
५९	दुर्गा कुमारी फाँसिला	" — "	[illegible]	
६०	कमल कान्त खनाल	" "	[illegible]	
६१	अमित कुमार [illegible]	" — "	[illegible]	

Scanned with CamScanner

अनुसूची ४: अभिमुखीकरण कार्यक्रमका केही झलकहरू

कार्यक्रमका सहभागीहरू

कार्यक्रमका सहभागीहरू

स्रोत व्यक्ति सुरेन्द्र वाग्ले प्रस्तुतीकरण गर्दै

अनुसूची ५: मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण कार्यक्रमका सहभागीहरूको उपस्थिति

राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी मिति २०७९।०१।०६ गते मंगलवारका दिन सिद्धार्थनगर नगरपालिकाको सभाहलमा संचालित मस्यौदा प्रतिवेदन माथि छलफल कार्यकममा सहभागी भई उपस्थिती जनायौ ।

क.स.	नाम	कार्यालय, संस्था	पद	हस्ताक्षर
१	हरि प्रसाद अधिकारी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	नगर प्रमुख	
२	उमा काफले	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	उप-प्रमुख	
३	तुलसीराम मरासिनी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	प्र.प्र.अधिकृत	
४	रमेश मल्ल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.१	
५	दिपक कुमार थापा	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.२	
६	थानेश्वर पौडेल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.३	
७	मुक्तिनाथ यादव	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.४	
८	चेत बहादुर क्षेत्री	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.५	
९	विरेन्द्र नाथ श्रीवास्तव	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.६	
१०	भिमसेन कुमार कर्माचार्य	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.७	
११	राजन जंग राणा	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.८	
१२	शेषकान्त भण्डारी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.९	
१३	विजय नाथ धोबी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.१०	
१४	दिलिप कुमार यादव	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.११	
१५	करुन्जन कुमार श्रेष्ठ	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.१२	
१६	सतिश प्रसाद मर्सानी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा अध्यक्ष, वडा नं.१३	
१७	रुपा पुन	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	रा. परामर्श समिति, सदस्य	
१८	[illegible]	सि.उ.वा.संघ	अध्यक्ष	
१९	[illegible]	उ.व्या.सगठन	अध्यक्ष	
२५	चेतनशिल लम्साल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	उप सचिव-शिक्षा	
२६	विवेक कुमार खनाल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर आठौं	
२७	जिवन अर्याल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	व.इन्जिनियर	
२८	ओमेश कुमार गैरे	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	लेखा अधिकृत	
२९	शेखर नाथ पन्थि	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर सातौं	
३०	देव प्रसाद ज्ञवाली	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर सातौं	
३१	गीता देवि न्यौपाने	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर छैठों, क.न.नि.	
३२	विजय नाथ [illegible]	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर छैठों, ज.स्वा.नि.	
३३	कमलकान्त खनाल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर छैठों,	
३४	अमित कुमार श्रेष्ठ	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर छैठों, राजश्व शाखा	
	मथुरा अर्याल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	अ.स्तर छैठों, राजश्व शाखा	
३५	प्रमोद कुमार चौवे	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. १	
३६	दिपक रौनियार	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. २	
३७	रामलाल भुषाल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ३	
३८	राजु सिँह कार्कि	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ४	
३९	वन्दना उपाध्याय	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ५	
४०	बिनोद कुमार कर्ण	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ६	
४१	जितेन्द्र कुमार श्रेष्ठ	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ७	

४२	गोपाल सर्मा सुवेदी	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ८	
४३	अब्दुल रसिद पठान	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ९	
४४	भोला बरई	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. १०	
४५	सुरेश शर्मा	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. ११	
४६	हिरा बराल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. १२	
४७	मेक प्रसाद गुरुङ्ग	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	वडा सचिव वडा नं. १३	
४८	ढाका कुमारी लुईटेल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	स.स्तर पाचौं, राजश्व शाखा	
४९	मनोज मल्ल	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	नगर प्रहरी इन्चार्ज	
५०	दिव्यन्त शाजा	" "	प्रा. अ.	
५१	[illegible]	"	अधिकृत [illegible]	
५२	[illegible]	IRSC	consultant	
५३	[illegible]	"	"	
५४	सुरेन्द्र [illegible]	"	"	
५५	[illegible]	सि. प्र. प.	सु. प्र. अ.	
५६	[illegible]	" "	कृ. अ.	
५७	वसन्त [illegible]	सि. नं. प.	सहायक स्तर पाचौं	
५८	राजन [illegible]	" "	सव इन्जिनियर	
५९	[illegible]	"	ना. स	
६०				
६१				
६२				
६३				
६४				
६५				
६६				
६७				
६८				
६९				
७०				
७१				
७२				
७३				
७४				
७५				
७६				
७७				
७८				
७९				
८०				
८१				
८२				
८३				

अनुसूची ६: मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकाण कार्यक्रमका केही झलकहरू

कार्यक्रमका सहभागीहरू